

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: Felfelős szerkesztő: Kiadja:
VÉSZI JÓZSEF. BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr.,
egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

Fordulat.

Budapest, november 21.

(v.) Egy utjavérett hibás politika megborzadt a saját maga tévedésétől és az utolsó pillanatban — igazán a legutolsóban — sarkon fordult, hogy még rátérhessen a helyes ösvényre. Az osztrák kvótaküldöttség csakugyan megtette azt, amit tegnap sejtettünk: visszakérezkedett az alkudozásnak még csak az imént oly helytől elhagyott mezejére. Magyar részről — mit is lehetett volna egyebet tenni? — megadatott a kívánt invit s így holnapra (post tot discrimina!) mégis csak meglesz az egyezményes kvóta, tehát a tíz évre szóló. Hogy mekkora lesz, azt könnyű eltalálni: kevesebb mint 34·5, de több mint 34·25, tehát e két számnak körülbelül a matematikai közepe. Ugyanennyi lett volna a királyi döntés utján megszabott kvóta is. De nagy a különbség a kettőnek minősége közt. A fejedelmi szó csupán egy évre állapíthatja meg a kvótát, holott a két törvényhozás tíz esztendőre szokott s két-ségtelenül ugyanennyire fog ezuttal is határozni.

Amilyen rossz kedvvel fogadjuk magát a kvótaemelés tényét, ugyanakkora meglepéssel köszöntjük ezt a tartós megoldást. Ha már elvesztettük a csatát a pénzügyi téren, legalább megkapjuk kárpótlásul ezt a politikai sikert. Magát a kvótázást most még nem bíráljuk. Bevárjuk lojalisan a magunk kvótaküldöttségének előterjesztését, amely be fog számolni az emelés tényének és mértékének indító okairól. Kell, hogy legyenek adatai és számításai a magyar országgyűlés küldöttségének, amikkel menteni, talán igazolni is tudja eljárását. Ami anyagot eddig ismerünk, az nem támogatja Magyarország teher-

szaporulatát. Tekintélyes politikusok és kiváló tudósok — így legutóbb Földes Béla egyetemi tanár — egy egész kis irodalmat teremtettek a kvótakerésről s konkluziójuk egybehangzóan az volt, hogy Magyarországnak jelenlegi gazdasági ereje még nem nőtt túl az eddigi kvóta mértékén. Ámde tagadhatalan, hogy a küldöttség tagjai közt is találhatók tekintélyes politikusok és kiváló tudósok. Illik tehát ezeknek az adatait és számvetéseit is bevárunk, mielőtt ítéletet mondanánk a holnap megállapítandó kvótaszám felől. Álljon érv érv ellen, mérkőzzék az egyik bizonyíték-csoport a másikkal: a közvélemény majd megvizsgálja a maga pártatlan szigorával, melyik oldalon van az igazság. Ma csak annyit jegyzünk meg, hogy habár a kvótakerést az alkudozás fázisában tisztán mint pénzügyi kérdést tárgyalta s tekintettel a nemzet megállapítására másféleképpen nem is tárgyalhatta a sajtó, a kész eredményben a méltányos kritika az esetleges politikai motívumokat is figyelembe fogja venni. Egyelőre ennél felelek Bartha Miklós mesteremnek tegnapi cikkére; majd ha előttünk lesz a magyar küldöttség operátuma, bővebben is visszatérek még erre a gondolatra, s hiszem, hogy nemes bajtársam nem fogja egészen elvetendőnek tartani azt, amit a kvótakerés megítélésének különböző peripeitiáiról s a nyilvános bírálatnak ez utóbbiakhoz való viszonyáról kifejtani szándékozom.

Visszatérve magára a fordulatra, biz ez feszélyezni fogja azokat, akik minden áron és minden körülmény között gáncoskodnak Széll Kálmánnal szemben. Ezek a szeretetreméltó ellenfelek a tárgyalások megszakadásakor két váddal álltak elé; mind a kettőnek persze a miniszterelnök ellen fordult az éle. Hogy Széll Kálmán a maga népszerűségét

félte, a korona mögé buvik: ez volt az egyik vád. A másik pedig az, hogy az egész küldöttségi tárgyalás csupa komédia volt, mert hiszen Széll Kálmán suttymban már rég megegyezett Claryval abban, hogy 34½ százaléknyi kvótát fognak ő felsége által megállapíttatni. A mai fordulat óta rossz borbén vannak e vád szerzői. Ez az esemény ugyanis a nyilvánvaló tények brutalitásával cáfol rá állításaira. Ime, látja ország-világ, hogy Széll Kálmán egyáltalában nem bujkál s még kevésbé buvik a korona mögé. Ami a mult rendszernek legnagyobb, legvisszaszatisztóbb hibája volt, a koronának a pártok érdektusaiba való következetes bevonás: azzal Széll Kálmán sem most nem vádolhatja senki, sem ezental nem fogják vádolhatni soha. Az ország érdekét féltette ő, nem a maga népszerűségét. S hogy az osztrák bünbánás elől nem zárkózott el, abból kiderül, hogy egyéni nimbuzását s a kormányzat kényelmét örömet kész alája rendelni a méltánylást igénylő állami tekinteteknek. Sokkal kisebb szabású emberek voltak azok, akik a királyi palástból Dowe-féle páncélfeket varrattak a maguk testére. A Széll Kálmán lojalitásától s államférfiúi komolyságától se nem illik, se nem szabad ilyen aberrációt feltételezni. Épp így szertefoszlik a titkos megegyezésről szóló mese is. Ha csakugyan lett volna ilyes megállapodás a két kormány között, hová tűnt tegnapielő mára ez a kompromisszum? Elillant benzín módra? Avagy a föld nyelte el? Feleljenek a szenvedélyes vádlók erre a kérdésre. De azt a bolondot ne mondják, hogy tegnap még megvolt a titkos paktum, csakhogy ma hirtelen felbontotta a két miniszterelnök. Ha megkötötték, mért bontották volna fel? Ha most felbontják, mért kötötték volna meg? Ezen az

TÁRCA.

Ködben.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Balkay Béla.

Szeptember vége alig közeledik s az erdőn, a hegyek között már olyan korán esteledik, akár csak karácsony-tájt.

Csönd van köröskörül.

A madarak elültek; csak a Verőfény-oldalban az irtáson rebben fel hirtelen nagy robajjal valami vén fácány-kakas, afféle vén lump, aki jóval kapuzás után is még ott böklész a kecselében, ahol a sarjadás között csak úgy önti a magot a gaz.

Telhetetlenség lebirta a gyávaságát. De a nagy bátorságnak hamar vége szakadt.

Anyányi borz-kölyök baktak nesztelenül a tisztára söpört eserkelő uton, fejét-farkát földig lógatja s a fordulónál váratlanul egymásra bukkannak. A kopott szürke remete, aki csak éjjelre bujik ki odvából, megretten a tarka ficsurtól, kurtát vakkant s oldalt a bokrok közé vág.

A fácány, a kényes gavallér, még inkább megrémül a bujkáló proletártól s nagy kukorításal, mintha valami rozsdás érekekasz szólt volna meg, hangos robajjal szárnyra kap és áthuz a hegytetőn meghagyott faszorlamelyét makkfájára.

Ezen a tetőn túl, a sziklás oldalban nagyot köhint még egy őzbak, mintha a torkát köszörülné, hogy annál édesebb szóval felelhessen a sutának. Azután elesenededik minden s egyszeriben öreg este lesz az Ordas-réten, amely akár csak valami óriási üst feneké terül el a hegyek mélységében.

Odakünn a síkságon még piroslik az alko-

nyat s lassan fogy el a világosság. Itt a hegyek között azonban mintha egyszerre csavarták volna le a lámpa lángját, szempillantás alatt sötétségbe borul az egész hatalmas katlan.

A természet pedig, mintha ebben az üstben készítené titokzatos erőt, nehéz kárpit gyanánt siket, lueskos köddel borítja be s az elfogja a hangot s eltakar mindent. Talán e kárpit mögött készíti elő esténként azt a esatok novemberi időjárását, amely felváltsa majd a szép verőfényes őszi napokat.

Átmenet nélkül, egyszerre állt be az éj; hangtalan, vak, titokzatos éjszaka, amely ránehezedik az ember mellére, mintha láthatatlan kéz fojtogatná, — megszállja az agyat, amely alak-talan szörnyetegeket, fenyegető borzalmakat sejt maga körül.

A rejtelmek ember nem járta birodalmában most mégis emberek közelednek.

A rétvégében nagyot esikordul a kukoricástábla korlátja, amely a vad ellen védi a termést. A felázott talajban lépések tocsognak. Azt is meghallani, hogy ketten jönnek.

Éles orrhangon mondja az, aki elül halad: — Átkozott vén banyák! Mindig a határban kószálnak ezek a boszorkányok, hogy az ember szerencséséjét elűzzék. Jövet a szőlők fölött találkoztunk egy ilyen piszkos malacsal, s most oda a eserkélyes!

— Bizony, méltóságos uram, — feleli a másik halkán, ahogy az erdő jár emberek szoktak beszélni, — ebben a ködben hiába keresnénk a szarvast, ha még úgy bögne is. Célozni úgy sem lehet a ködben.

— A ködöt is az az átkozott boszorkány küldte ránk!

— Már az meglehet, mert hogy az öreg Gavuráné boszorkány, annyi szent igaz. Ő teszi beteggá a tehenet, hogy tej helyett vért adjon le, aztán az ura gyógyítja. Mindig kuruzsolnak. Az uraság szarvasai pedig mindig a begyében

vannak, mert azt mondja, hogy tőből kipusztították a szöllejt.

A két vadász átvág a réten, melynek felső végén óriási tölgyek alatt nagy vadászkunyhó terpszedik, akkora, akár csak valami falusi templomnak tetejét ejtette volna oda valami elfáradt fürgeteg. Szarufái, bár mélyen belenyulnak a gyöptéglákkal körülpárnázott földbe, valóságos árbocok. Azokon vastag nádazás, moha, harangvirág, de még málnacsemeték is. A kunyhó egyik végét csucosan lekerekítették, a másikat a rétfelől laposan bedeszékelték s ajtó vágat a közepére.

Ez az ajtó most feltárult, piros tüzfény vetődik a ködbe, a világosságtól meghorkan egy ló a kunyhó mellett, közben pedig két, önlél magasabb ember lép ki. A köd még nagyobbaknak mutatja őket, mint amekkorák. Valósággal megijesztenek az embert, ha nem köszöntének olyan alázatosan az érkezők egyikét, aki azzal adja át fegyverét:

— Megjött már a főhadnagy ur?

— Igenis. Méltóságos gróf ur, éppen az elébb érkezünk meg nagy ügygyel-bajjal a Lengyel-halál felől.

Még tesznek-vesznek a kunyhó körül, aztán mindnyájan betakarodnak s körül ülnek az óriási maglyát, amely közepén, a kötésig érő tapasztott tűzhelyen szabadon lobog.

Patkó formájában ugyanakkora magasságban tapasztott, széles padka fut körül a kunyhó oldalán. Friss szénát almozta rá, s ha ilyenkor késő ősszel nem zörögének benne már a pocok, elbatnék rajta akár a gróf is.

Egy uri vadász már ott hentereg s unalmában kurta fapapája csutoráján rágódik. Ez a főhadnagy, akiről ott künn szó esett. A keresztí gróf fiának vendége, együtt szolgáltak a huszárok-nál, míg a gróf, ámbátor második fia az apjának, kilépett.

Ez a gróf jött meg éppen a kerülővel.

uton a vádlók nem menekülnek ki a kelepceből. Amint hogy egyáltalában nem lehet kijutniok belőle sem ezzel az ürüggyel, sem mással. S ha azt akarják, hogy legalább ne muljon el rájuk nézve haszon nélkül ez a kínos eset, hát okuljanak a kárukon. Ne fogjanak rá Széll Kálmánra olyat, ami merőben összeférhetetlen az ő politikájának irányelveivel s az ő államférfiúi egyéniségének jellemével. Jegyezzék meg jól, hogy Széll Kálmán se nem pakliz, se nem bujkál. Paklizni nem tud. Bujkálni nem akar. Ennyit tanuljanak a vádlók a mai fordulathól.

Sok hühó semmiért.

— A képviselőház mai ülése. —

Budapest, november 21.

A t. Ház mai ülésének vége felé *Justh* Gyula találkozott a hegyen *György* Elekkel. A két függetlenségi vezérember összeacsapta a kezét és keserű gunygyal kiáltotta:

— Így kezdődik a mi nagy akciónk!

Odalenn a balmezőn csupa garabonciás diák ült, aki a felleghajtóját lebegtetve, csinálja a vihart. A fiatalabbja szinte a padokra ugrált haragos indulatában, de az öregebbje is egész tisztességesen kiabált. Az elnök hiába rázta a csengőt, mert annak az ércét tulharsogta az a sok rekedt hang, amely zagyván csapott össze az elnöki pulpitus fölött. Idegen ember, ha véletlenül a házba vetődik, azt hihette volna, hogy az osztrákok egy napra átköltöztek Budapestre, hogy itt végezzék a mindennapi botránjukat, amire most Bécében nincs alkalmuk. Futkosva, egymásba ütődve, szakadatlan kiabálás közben fújták a vihart s a Pichler Győző lobogó haja ugy lengett a levegőben, mint valami véres zászló. S közben, mint sűrű ágyulövés, dördült bele a zajba az ingerült kiáltás:

— Elsikkasztották!

— Meghamisították!

— Nem törjük!

Mit? Magyarország legszentebb jogait sikkasztották el? A közvéleményt hamisították meg? Az erőszakot nem türük? No nem. Ez a nóta körülbelül kiment már a divatból. Ami a közjogi ellenék hangulatát annyira fölkaparta, valamivel kisebb dolog volt. A napirendből maradt ki egy pont, mely azt helyezte volna kilátásba, hogy a kormánynak *esetleg* előterjesztése

is lesz a mai ülésben. Minthogy pedig a napirend már le volt örölve s a kormány nem állt ki semmiféle előterjesztéssel, a szélsőbalról *Barta* Ödön hirtelen megreklamálta a napirendből elmaradt pontot. A reklamáció során kitűnt, hogy az a hiányzó pont már a múlt ülés jegyzőkönyvéből is kimaradt. Erre kezdték azt kiabálni, hogy a jegyzőkönyvből egy fontos passzust elsikkasztottak, hogy a jegyzőkönyvet meghamisították s hogy ezt nem lehet tűrni.

Perczel Dezső megpróbálta a zajban a magyarázatot. Megmondta, hogy a kormány bármikor tehet előterjesztést s így nincs is annak szüksége, hogy a napirendben külön biztosítsák neki ezt a jogot.

A szélsőbal gunyosan fujta:

— Hisz ez az éppen! Nem kellett volna a napirendbe igtatni s mégis megtették. Mert ez nem amolyan *sablonos* előterjesztés lett volna. A kvótajelentésre gondoltak. S ezt sikkasztották el a jegyzőkönyvből és a napirendből!

A borzalmas vád nem hagyta nyugodni *Nyegre* Lászlót. Fölugrott és mondta töredelmesen:

— Kérem, a jegyzőkönyvet én csináltam és azt a passzust én hagytam ki, mert *főlölegesnek* néztem. Ha hiba történt, a hibás egyedül én vagyok.

Eleszondesült tán erre a vihar? Nem. Új zsákokból ömlöttek a szelek.

— Nem járja... Bünbáknak áll ki... Nem fogadjuk el...

Ekkor történt, hogy odafőnn a hegyen *Justh* Gyula és *György* Elek elkeseredve csapták össze a kezeiket, hogy az a híres kvótaakció ilyen gyönyörűségesen kezdődik. De másokat is megijesztett ez a hühó — a jegyzőkönyvből kimaradt főlöleges passzusáért. Még *Polónyi* Géza is azt mondta, hogy az eset nem is olyan tragikus, ahogy kiszinezik. Csak mondja meg az elnök, hogy a kormánynak mára nincs előterjesztése s azzal már el is csöndesítette a vihart.

Hangosan zugott rá a vihartábor:

— Mért tanított ki?

— Képviselő volnék — mondta *Polónyi* — s nem azért vagyok itt, hogy semmiért zavart csináljak.

Ezért kinevették. Hogy valaki ne azért legyen itt, hogy zavart csináljon! *Komjáthy* nevetett, *Barta* Ödön nevetett és *Eötvös* Károly csak azért nem nevetett, mert most sem volt jelen. Ah, ők igenis csinálták a vihart tovább és a za-

vart is. Lehurrogta a jegyzőket, az elnököt és legkivált a miniszterelnököt, aki az egész vihar idején főnn volt az emeleten, ahol a kvótabizottság igen nevezetes ülése tartotta fogva. S éppen az ő távolléte volt az alkalmoszerző. Ha jelen van, nyomban elül a vihar, ahogy nemsokára el is ült, mihelyt *Széll* Kálmán a kvótabizottság üléséből szabadult.

Akkor már szerencsésen eljutottak odáig, hogy a nagy hühó — mint tüzsurásra a hólyag — összezsugorodott, mert az elnök csakugyan megmondta, hogy az előterjesztés azért nincs a napirendben, mert a kormánynak *nincs* még előterjesztési valója. Kiesett a dob fenéke, elröpült a vihar anyaga. Pedig már *Széll* Kálmán megjött az ülésbe s most lett volna igazán érdemes egy kis parázs vihart csinálni. Hát hiszen arra mindig kerül alkalmom. *Barta* Ödön csak leste, hogy az elnök javaslatot tegyen a legközelebbi ülés ideje iránt s ahogy meghallotta, hogy azt az ülést nem holnapra, hanem csak holnaputánra tervezi, boldogan ugrott fel:

— Miért holnapután? Miért nem holnap? E mögött lappang valami. Micsoda? Csak a kvóta lehet. Igaz-e vagy sem? Ha a miniszterelnök ur olyan őszinte politikus, tessék erre is őszintén felelni!

A tábor zugott:

— Ugy van! Feleljen, ha olyan őszinte!

— Hát felelek! — szölt *Széll* Kálmán miniszterelnök. És arra is felelek, amit a képviselő ur csak kerülgetett. A kvótajelentésre.

A viharfúvók hűledezve suttozták:

— Felel... és arra is, amit nem is kérdeztek...

S most már azok álltak az első sorba, akik az imént a kellemetlenkedők háta mögött elkeseredve mondtak kritikát a „nagy akció” bevezetéséről. A rosszból is fakadhat valami jó és az oklatan hühóra is jöhet valami fontos nyilatkozat. De azt már a komolyabb elemek akarták felfogni és lesiettek a völgybe, hogy a miniszterelnök szavait meghallgassák. Nem is veszett kárba az érdeklődésük. Mert a miniszterelnök a legteljesebb nyíltsággal számolt be róla, hogy az ülést igenis azért kívánja csütörtökre, mert hiszi, hogy akkor már előterjesztést tehet a kvótajegyben. A két napos halasztás pedig megéri a várakozást, mert amikor kilátás van rá, hogy a kvótabizottságok mégis megegyeznek s az ügyet parlamentáris uton lehet Ausztriával szabályozni,

A főhadnagy a könyökére dönt, úgy készült a történetre.

— Már néhány éve feküdt az eskadrónom az orosz határszélen. Pizkos fészek, malacoknak való. A legközelebbi katonai stáció harminc kilométernyire tőlünk. A faluban egy ember, aki olvasni tudott, a pápa, de csak cirill-írást az is. Pizkos malac, de segített pálinkát inni s nem kellett viszonzni a látogatását, mert egy oduban lakott valamennyi barmával. Ilyen helyen két nőtelen tiszt, meg egy kadét és mindig kód. Csak a pálinka használt ellene. Ithon a malac meg nem inná, amit összeittunk. Mindig a kód ellen. A pálinka ott minden, gyógyszer, mulatság, színház, bál, asszonyok — minden.

Képzelted, hogyan kaptunk rajta, amikor egyszer csak háborus hírek kerekedtek. Nem lett belőle semmi. De engem főparancsnokt és megkérdeztek, hogy volna-e kedvem átnézni a határon csakugy a magam szakállára? Igaz-e, hogy csapatokat vontak össze?

Csömörölttem a kódot, a pálinkát, a rajesult, hát menten indultam. Kaptam utlevelet, mint afféle marhakereskedő, a nyelvet jól birom, boldogultam.

Mellékes, hogy merre jártam, mit végeztem. Hanem annyi bizonyos, hogy nagyon rászorultam néha a gondviselésre. Azért be is mentem minden nyitott templomba.

Az egyikben nagy pompával valami szent hírében álló pap holtteste volt kiterítve. A bucsujárókkal oda furakodtam én is. Valami ereklyét, talizmánt akartam, de nem tudtam mást keríteni, mint hogy a jobb keze kis ujjából kihuztam a körmöt. Könnyen kijött. Megvolt a talizmán!

— És hála az égnek, jól megóvott, mert különben nem ülénk itt együtt! — mondja mosolyogva a főhadnagy.

— Ne nevéss! — folytatja a gróf. — Nagy bajba jutottam. Nem mondhatok el mindent, de annyira a nyomomban voltak, már-már ugy megszorítottak, hogy az akasztott ember egész kötetlenül ingyen mezkaphattam volna.

A kerülő, Skolik Mihály, itt künn lakik a hegyek közt. A szomszéd völgyben van a szállása. Kisegítőjével jóformán maga őzri a keresztí gróf vagy tizezer holdnyi őserdejét. Igaz, hogy könnyen teheti, mert a gróf maga sem tudja lefordítani onnan az Isten háta mögül, a hozzáférhetlen hegyeken nőtt rengetegekből a fát, nem hogy még más lohatna belőle.

A kerülő szeméig szőrös, kevés szavu, mogorva ember, sok dolgot tud, amihez a hegyek közt lakó parasztnép, a kopanyicsár nem ért, hát félnek tőle, még bűbajos, őrdégi praktikákkal is gyanusítják.

Kukta Ondrej, a fuvaros, aki az uri vadászokat hozta fel két kis köcsös mokánylován a faluból, ahova más állatja az istennek fel nem kaptatna székérrel, nagy tisztelőben tartja. Ezért a fuvarért fa is jár, borralvalóban pedig annyit kap az uraktól, hogy felesztendő számra sem keres annyit. Kukta Ondrej kedve azért virágos. Nem bánja a kódot sem. Vigan készíti a pineteket.

— Hát csak hamarosan a harapnivalóval, István, — szól oda kisegítőjének a kerülő, — ha már a gonosz csuflá tett is bennünket acserkészséssel, hadd falatozzanak az urak. Majd utána bögést is hallhatnak.

— Az ám; legalább meghallhassuk, merről váltanak ki. Ha valami forgószél elhordaná ezt a kódot, virradatra oda állhatnának az urak lesbe, mert csak arra vált vissza a vad asűrűbe.

— Hej, az árgyélussát ennek a kódnak, de felesuftot minket! — sóhajta dörmögve Skolik Mihály. Keserűség szorítja a torkát, mert az jár az eszében, hogy őrizheti ő itt a gróf erdeit száz esztendeig, ültethet palántát, őrizheti a vadlót, amennyit akarja, ... ha a gróf meg a vendége nem jó itt most néhány kapitális szarvast, bizony számár lesz a Skolik Mihály neve. Alvadás so lesz belőle soha, mert hát látszik, hogy egy fikarcot sem ért a dolgához. Szidják a kódot az urak is.

— Atkozott boszorkányai! — recsegteti órán keresztül a gróf — nekem mindig bajom van

a vén banyákkal, meg a barátokkal. Komisz, pizkos malacok! Hiába köpök ki háromszor, nem használ. Hiába tépem a papiroskákat, az sem használ. Próbáltam gombostűt hátra felé hajtani, mégis csak üldöz a malör. Pizkos malacok!

— Ugyan kapitány ur — szólítja régi, megszokott címén a főhadnagy nevetve — csak nem hiszesz komolyan ezekben a babonákban.

— Hiszem-e? Látszik, hogy keveset feküdtél még Galiciában. Ott majd megtanulod, mi a boszorkány, ráolvasás, igézés. Majd veszesz te még az akasztott ember köteleiből, ugy mint én. De nekem az sem használt. Sem a kártyában, sem a vadászatban. Rászedett az a hóhér, az a pizkos malac!

A főhadnagy hangosan nevetett s körülnézett, hogy a többiek is hogyan nevetik a gróft.

De kivüle senki sem nevetett; mindnyájan mogorván bámultak a lángha, amely nyugtalanul lobogott s furesz torzalakokban mutatta mögöttük a fekete árnyékot. Az erős füst néhány bőregeret is kizavart a szelemenek mögül s azok cincogva röpködtek a gunyhóban.

A főhadnagnak nem fért a fejébe, hogy ilyesmit komolyan vehessen valaki:

— De kérlek, kapitány ur, hiszen te jó keresztény vagy, vallásos ember, tudhatod, hogy a babonát a vallás is tiltja.

A gróf, aki a padka középső, lekerekített részén hevert, szinte felpattant fektéből. Erősen kopaszodó homlokán hátra tolt a kerek, angol posztó-sipkát, zöldes-szürke, vörösszélű, fehér pillájú szeméi megélénkültek, előre álló, keskeny fogásra fölött föl és alá, jobbra meg balra táncolt hirtelen szöke, ritka bajusza. Bosszusan rágta a kurtá pipa esutoráját s szája egyik szögletéből a másikba tolt.

— Megbocsáss, de ez bolond beszéd. Lehet az ember jó katolikus s mégis meg kell győződnie, hogy ezerféle titkos erő belenyúl az életébe. Majd mesélek én neked mindjárt egy cifra történetet. Mazammal történt.

akkor ezt az utolsó kísérletet az ellenzék sem kifogásolhatja.

A szélsőbal komolyabb elemei lelkesen kiáltották:

— Igaza van! Helyes!

A viharfúvók valahogy kámforra váltak. A miniszterelnök meglepő színtelenséggel kezdte elpárolgani. Az üveg alatt már csak helyeslő, lelkesedő hallgatóság figyelte a Széll Kálmán szavait.

De akkor egy hang még próbálkozott:

— És mi lesz a munkaprogrammal?

A miniszterelnök ezt a kérdést is udvariasan kapta el. Van neki munkaprogramja is. A kvóta esítőtörökön a Ház elé kerül. Hétfőn a pénzügyi bizottság tárgyalja. December negyedikén a plénum elé jut. Arról pedig már gondoskodott, hogy a delegációk ne zavarják a parlamentet s az egész december hónapban akadálytalanul vitathassa meg a kvóta-ügyet.

Megint csupa helyeslés folyt össze a teremben.

A miniszterelnök pedig finom gunyval felelt minden imputációra és szinte azt kérdezte:

— Méltóztatnak még valami hazaárulást sejtjeni? Tudnak még valami titkos szándékotról? Csak tessék kiállni vele! Mindenre szívesen felelek.

És felelt is. A vihar ellenkezéjére fordult és a lelkesedés légyan ölelte körül a miniszterelnököt. Sok lühó volt semmiért. A bevezetés csak lármas volt, de nem dicőséges. Pedig más-különbben az ülés nagyon szépen indult és a horvát-magyar pénzügyi provizórium tárgyalása során — ami különben nem tartott sokáig — Polónyi Gézának megvolt az a sikere, hogy meg tudta szólaltatni — Cseh Ervint, a horvát minisztert. Szimpatikus, mindenkinek tetsző beszédben biztosította a horvát miniszter a törvényhozást, hogy mindenkor a magyar egység megkedvelése volt politikai hitvallása és most is az. Ha nem így gondolkodnék, méltatlannak tudná magát arra a helyre, amelyet betölt.

Hazafias, szép nyilatkozatáért megéljenzették a minisztert. És jó is, hogy Cseh Ervin ezt az alkalmat megragadta ilyen felszólalásra, mert kétségtelen, hogy Komjáthy Béla tévedésbe esett ugyan, amikor a provizórium törvényességét kifogásolta, de minden tulzással melletti is sok igazságot mondott arról a lappangó indulatról, melylyel a horvátok a magyar nemzet testvéri rokonszenvéért fizetnek. A magyar állam a maga

Ekkor már láttam, hogy a talizmán vesztetre van. Az a piszkos... az a szent ellenem fordult. De kifogtam rajta. Neki a veszedelmeknek, aztán visszaloptam a körmet. Szerencsén meg is menekültem.

A gróf, akit az elbeszélés felizgatott, hanyatt dőlt a szénában. A főhadnagy szó nélkül ült, enni is elfelejtett. A kisegítő paraszat nyújtott kialudt pipájára, azután kínálta pogácsával.

— Parancsoljon főhadnagy ur, világszép-asszony süttötte.

— Igazán? Kicsoda az a szép asszony?

— Skolik uram felesége. Valóságos tündér.

— Már a szép asszonyok ígését magam is jól ismerem. Megverték azzal már engem is nem egyszer! — mondja tréfálkozva a főhadnagy.

De Skolik Mihály nem veszi tréfára, sőt még komorabb, amikor lassan az urak felé fordul s annyit mond:

— De hiszen uram, nem tanácsolnám neki, hogy valamiféle titkos praktikákon kapjam. Nagyon rá találnék olvasni — bontal.

— Tud kegyelmed másképpen is! — szól bele Kukta, a fuvaros. — Nagy majster kegyelmed s nem szeretném magam ellen fordítani.

— Már kicsoda beszéd ez? — feddi őt a kerülő. — Nem való efféle meglelt embereknek. De Kukta Ondrej nem hagyja annyiban, tudakosan, fennszóval kezd beszélni, úgy hogy a gróf is oda figyel.

— Hát az ujhelyi vásárba ki vitte kegyelmedet? Nem én tulajdon azzal a két lóval, amelyik odakinn áll? Hát nem láttam a saját két szememmel, nem a saját két fülemmel halottam, amikor az a morva térdre borulva könyörgött kegyelmednek, hogy irtalmazzon meg neki. Sirt az istenadta s a foga vaoagott, úgy vallotta ki, hogy harmadmagával ő hajtotta el most tavasszal a kegyelmedet hízóját. Aztán kegyelmed rájuk olvasott, s azóta kettejük már elpusztult, rajta is már a harmadnapos hideg, csak hálni jár belé a lélek.

őszinte szeretetért, a horvátok iránt mindenkor tanusított előzékenységeért valamivel több ragaszkodást is érdemelne a testvér horvát nemzetből. Most ennek a ragaszkodásnak még sok a hiányossága s éppen azért van szükség olyan férfiak példaadására, akik — mint a miniszter is — a magyar egység megkedvelését hirdetik politikai hitvallásuknak...

Elnök: Perczel Dezső.

Jegyzők: Nyegre László, Perczel Béni, Tóth János, Major Ferenc.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László pénzügyminiszter, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Plósz Sándor igazságügyi miniszter, Cseh Ervin horvát miniszter.

(Jelentések.)

Kovács Pál előadó benyújtja a közlekedésügyi bizottság jelentését a szatmár-endrődi helyiérdekű vasut engedélyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyában, továbbá a kereskedelemügyi miniszternek a cinkota-kerepesi helyiérdekű gőzmozdonyu vasut engedélyezéséről szóló jelentése tárgyában és végül ugyancsak a kereskedelemügyi miniszternek a zágrábpudusod-samobori keskenyágú vasut helyiérdekű vasut engedélyezéséről szóló jelentése tárgyában.

(Egyetemi építkezések.)

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. Ház! Van szerencsém az egyetemen számára az 1897. XXV. törvénycikkkel engedélyezett telekvásárlások és építkezések költségeinek fedezésére szükséges póthitelről szóló törvényjavaslatot indokolásával együtt betervezni. Kérem azt kinyomtatni, a Ház tagjai közt szótosztatni és előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett a pénzügyi bizottsághoz utasítani.

A Ház így határoz.

A horvát provizórium.

Neményi Ambrus, a pénzügyi bizottság előadója: Az 1889. XL. t.-cikkben foglalt magyar-horvát pénzügyi egyezmény 1898. végével lejárt. A törvényhozás ennek következtében külön törvénnyel ezt a megállapodást egy esztendőre meghosszabbította. Ez a provizórium az idén lejárva, a t. Ház kiküldötte bizottságát. Minthogy azonban a magyar bizottság csak az utolsó napokban volt képes megalakulni, már fizikailag is ki van zárva annak a lehetősége, hogy a bizottság idejében az idén jelentéssel és javaslatokkal járjon a Ház elé, amely még az idén tárgyalható, elfogadható és szentesíthető legyen. Ez okból és kizárólag ez okból, terjesztette elő a kormány a jelen törvényjavaslatot, amelynek célja, hogy a meglévő állapot egy további esztendőre meghosszabbítsák. Ez a törvényjavaslat nem pénzügyi, sem közjogiilag semmiféle újítást nem tartalmaz; egyszerűen az előrehaladott idő tekintetéből és a Ház munkálkodásának ökonómiaja szempontjából javasolja, hogy mivel az idén a magyar-horvát egyezmény tekintetében valamiképp gondoskodni kell, a meglévő állapot változtatás nélkül fenntartsák. A bizottság nevében

— Részeg volt az a buta morva! — mondja Skolik Mihály bosszusan, aztán fülel és azzal a szóval lép ki az ajtón: — Bőgnek már!

A gróf azonban megkérdi Kukta Ondrejt:

— Mi volt az ott a vásárban?

— A szomszédból, itt a határon túl három morva hajtotta el Skolik uram hízóját éppen azon éjszaka, amikor felhoztam méltóságos gróf urat a szalonka-huzásra tavasszal. Skolik Mihály nem szól, hogy a méltóságos ur ne nyugtalankodjék, mert hisz ott az ő szállásán volt akkor a hálás.

— Jó, jó! De hát az a morva mért nyavalygott a vásárban?

— Skolik Mihály rájuk olvasott és semmi könyörgésre sem akarta feloldani az ígést, ha csak ki nem vallják, ki volt a negyedik, aki az asszony alakára is felkapaszkodott s leverte a maltet. De a nyavalyás nem akart tudni róla, hát Skolik Mihály nem is segített rajta. Azóta ez a harmadik is elpusztult.

A grófnak mintha hideg futott volna végig, megrázkódott és fölkel. A tüzhely parázsa süttötte az arcát. Végig húzta kezét homlokán és kiment. A többiek utána.

Künn az éjszakában, a vastag ködben három-négyfelől is hallatszott a szarvasok szerelmes bögése. Lassan, vontatottan, tele kívánsággal, majd meg szakgatottan, kurtán, szenvedélyesen.

A Verőfény oldalban a tisztáson két bika össze is verekedett. Tisztán hallatszott, amint dobogtak, az aggancsok pedig csattogtak.

Skolik Mihály örvendő fordult a grófnak: — Nagyon szépen bőgnek. Holnap biztosan lövésre kerül egy-néhány.

A gróf egyideig hallgatott, azután felelt:

— Nem maradhatok. Megfázhatam, rosszul vagyok. Hajnalban Kukta bevisz a vasúthoz. Hanem a főhadnagy ural lövessen egy párat.

El is ment a gróf s nem jött vissza többé. De Skolik Mihályt mégis megtették alvadásznak.

a javaslatot a Háznak is elfogadásra ajánlja. (Helyeslés a jobboldalon.)

Komjáthy Béla: Barta Ödön felvetette a pénzügyi bizottságban azt a kérdést, hogy mi lesz, ha 1900-ra a kvóta felmelletik, minthogy jogunk van ennek egy részét a törvény értelmében Horvátországra áthárítani. A pénzügyi bizottság egyik tagja erre azt felelte, hogy ez csak akadémikus kérdés, mert Horvátország ugy sem fizeti meg a pénzügyi költségeket egész terjedelmükben.

Fizetünk is abban a reményben, hogy a magyar-horvát testvériséget apoljuk, de ma már e reményről nem beszélhetünk. Nálunk megvan, de a horvátoknál nem mutatkozik a testvéri szeretet. Senkiesem mondhatja, hogy Horvátország hiva a magyar állameszmének, ténylegje Szent István birodalmának. Ha van jogunk Horvátországot birni s ezt érvényesíteni erőnk nem volt a multban, úgy legyen a jelenben. Magyarország sok pénzt áldozott már Horvátországnak s ennek fejében engedjük ellenségeinket nagyra nőni. Mily szerelmes tanácskozások folynak továbbá Dalmácia visszacsatolása érdekében! (Ugy van! a szélsőbalon.)

Törvényben kikötöttük, hogy Horvátország legalább is oly arányban legyen köteles hozzájárulni a közös költségekhez, mint amennyivel mi járunk az Ausztriával közös költségekhez s mégis 45 százalékat engedünk Horvátországnak saját belügyi költség fedezésére, sőt még kontingentáltuk is 2,200,000 forintban. Rengeteg áldozatot hoztunk Horvátországnak a lefolyt harminc évben. Lemondtunk a pausálának kontingentálásáról, amely addig körülbelül 2,200,000 forintnyi keretben forogt és amelyet addig belügyi szükségletekre fordítottunk. Beleegyeztünk abba, hogy saját céljaira fordíthassák a hus-és borfogasztási adót, a Belovarmegyében fizetett lelkészjelteket, vasuti és gőzhajózási díjakat, szállítási adókat stb., sőt még a vallás- és közoktatásügyi alapnak öket megillető részét is átengedtük. Az 1878—1888-iki ciklusban mi, ahol sem nevelési, sem faji politika üzésére, sem más hazafias célra nincs pénz, ismét 40 milliót áldoztunk a horvát testvérek szeretetét hiába. Mindenki tisztában van Magyarországon Fiume közjogi helyzetével, de azért Horvátországgal szemben e kérdést nem merjük megoldani.

Mig intézményes uton nem biztosítjuk azt, hogy Horvátországban termékeny talaja legyen a magyar állameszmének, addig a horvátok mindig nagyobb követeléssel fognak állni. Ma is körülbelül negyvenmillióval többet áldozunk Horvátországnak javára, holott Magyarország 19 millióval többet nem tud fordítani belügyi szükségleteire. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A függetlenségi párt nem Horvátország ellen foglal állást, csak nem akar tulságos pénzügyi áldozatot hozni. A horvátok azt is hiszik, hogy joguk van többet követelni. A legutóbbi időben főherceget is kaptak, hogy hallgatóság ezt képviselje. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: A fővárosnak nincs főhercege!

Komjáthy Béla: Mi alig 19 százalékat költünk belügyekre, Horvátországnak 44 százalékat engedünk. Ha mi ezt az áldozatot nem hozzuk, mi lesz? Jobban már nem gyűlölnhetek, mint ma. A függetlenségi párt nevében kijelenti, hogy az 1889. XL. törvényeket meghosszabbítani nem lehet és nem szabad. Intézményes uton kell garanciát szerezni arra, hogy Horvátország ama politika hű hiva legyen, amelyet mi követünk. A javaslatot nem fogadja el. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök a vitát berekeszti.

Lukács László pénzügyminiszter: Komjáthy Béla képviselő ur beszédének legnagyobb része politikai reflexiókból állott. En részéről azt hiszem, tartózkodtam attól, hogy a vitát a politikai tere felvegym, nemcsak azért, mert nem vagyok hivatva itt politikai diskussziókat folytatni...

Endrey Gyula: Hat hol? Hát ki folytasson? (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Lukács László pénzügyminiszter: ... hanem azért is, mert a jóakarát és a barátságos egyetértés fenntartásának, amelyre törekedünk kell, amelynek szükségét a t. képviselő ur is elismerte, talán nem a leghelyesebb módja az, ha unos-untalan, akár szükséges, akár nem, részben a tényeknek megfelelő, részben túlzott rekrimációkat hangoztatunk azon testveremzetelt szemben, amelylyel a jó viszonyt fenntartani akarjuk. (Helyeslés a jobboldalon.)

Polónyi Géza: De nekik szabad!

Kubik Béla: Zágrábban egyebet sem csinálnak. (Zaj.)

Rentaller Lajos: Bojoktálták a telefont, mert magyarul beszélnek rajta! (Zaj.)

Lukács László pénzügyminiszter: Ha arról volna szó, hogy a Horvátországgal fennállót lejáró pénzügyi egyezmény végleges meghosszabbítása fellett határozzunk, akkor talán helyén való volna ilyen nagy apparatussal pertraktálni ezt a kérdést, és mindenesetre módjában és jogában fog állani a t. képviselő urnak és az egész t. képviselőháznak, hogy ezzel a kérdéssel behatóan és érdemben foglalkozzék akkor, a midőn a regnikoláris bizottságok munkálatai törvényjavaslat alakjában a t. képviselőház előtt fognak állani. Azonban ezt a kérdést ma bíralat tárgyává tenni, amidőn nincsen egyeből szó, mint ideiglenes kisegítő eszközöknek alkalmazásáról, miután más mód a kérdés megoldására egyáltalában nem létezik, azt hiszem, hogy legalább is kora azt az eltilói nyilatkozatot tenni, amelyet a t. képviselő ur a kormányának ezen javaslata felett gyakorolni jónak látott. Mert t. képviselőház, egy törvényjavaslatot, amely senkinek ártalmára nincs, amely sem Magyarországnak, sem Horvát-Szlavonországnak nem árt, egy törvényjavaslatot, amely elkerülhetetlenül szükséges a viszonyok folytán, megtámadni és eltilteni, azt hiszem, hogy nem indokolt.

Azt mondja a t. képviselő ur, — és ez már nagyon fontos állítás — hogy jogunk sincsen ezt a

törvényjavaslatot elfogadni és az eddigi állapotot egy évre meghosszabbítani azért, mert a horvát-magyar pénzügyi kiegyezés oly szoros összefüggésben áll a kvótakérdéssel, hogy egyik a másik nélkül meg nem oldható. Azt hiszem, t. képviselőhöz, hogy ez a törvénynek téves magyarázatára vezethető vissza. Az 1863. XXX. törvényeinknek 12. §-ában és ezv későbbi törvénynek is, az 1889. évi, gondolom XL. törvényeinknek egyik szakaszában meg van mondva, hogy az adóképeségi arány Magyarországon és Horvát-Szlavonországban mennyt tesz; és ez az adóképeségi arány ki lett számítva ugyanazon adatok alapján, amely adatok alapul szolgálnak a Magyarországi és Ausztria közötti adóképeségi arány kiszámítására, meg lett határozva a törvényben, hogy ez Magyarországon ennyit, Horvát-Szlavonországban annyit tesz. Abból a körülményből, t. képviselőhöz, hogy az adóképeségi arány lett itt megállapítva tíz évre, tehát arra az időre, amelyre a Magyarország és Ausztria közötti közösügyi költségekhez való hozzájárulási arány meg lett állapítva, azt hiszem, azt a következtetést levonni, hogy Magyarország nem volna jogosítva Horvát-Szlavonországgal más időpontban, vagy más időszakra egyezni, szerződni és megállapodást kötni, nem lehet. (Ugy van! jobbfelől.)

Ha jól emlékezem, két évvel ezelőtt egy félreértelt nyilatkozat folytán felmerült az a kérdés, hogy vajjon összekötésben van-e a horvát-magyar kiegyezés a Magyarországi és Ausztria közötti kiegyezéssel; és akkor a t. Ház-nak egy-két nappal ezelőtt az volt, — és éppen a t. ellenzéknek igen érdekes és alapos fejtegetéseire bízva — hogy a törvényeknek teljes félreismerése és félmagyarázása volna azt mondani, hogy ez a két dolog egymással junktimban, egymással kapcsolatban van.

Azt mondja azonban a t. képviselő ur, hogy az indoklás nem helyes és nem őszinte. Ez a feljegyzés mindenestre arra vezethető vissza, amit az imént említettem s amit mondja is, hogy azért nem oldottuk meg a horvát-magyar pénzügyi egyezményt, mert a kvóta kérdése még nem volt megoldva. Nem azért nem oldottuk meg, hanem más okok miatt. Méltóztatik tudni a t. képviselőhöz, hogy az adóképeség meghatározása függ azoktól a bevételi forrásoktól, amelyeknek jüvedéke, hozzáadéka Magyarország és Horvátország között felosztási tárgyat képezik. Ezeknek a bevételi forrásoknak egyik legnevezetesebb csoportjára, a fogyasztási adókat nézve, a mint a t. Ház előtt ismeretes, a legutóbbi időlig bizonytalan állapot állott fenn. Igen jól tudja a t. Ház, hogy fogyasztási adókat nagyon nevezetes reformon vitték keresztül és e reform csak ez évnek nyarán vált perfketté, amennyiben csak akkor szavaztuk meg a fogyasztási adókra vonatkozó új törvényeket. Miután a fogyasztási adók Horvátországban is a bevételnek egy jelentékeny részét képezik, nagyon természetes és nagyon indokolt, hogy nem lett volna helyes ezen kérdés megoldása előtt fogni hozzá a Magyarország és Horvátország közötti pénzügyi egyezmény megalkotásához, mert ennek az lett volna az eredménye, hogy bármi képpen döntötték el azon százalékos összeg, amelyet Horvátország saját bevételéből saját céljaira van hivatva felhasználni, a fogyasztási adók körében bekövetkezett nevezetes változás által ez jelentékeny eltólast, jelentékeny módosulást szenvedett volna, úgy, hogy az a kules, — az a „kvótakules”, hogy így fejezzem ki magamat, — amely Magyarország és Horvátország között megállapították, már egy pár év múlva teljesen használhatatlannak, teljesen meg nem felelőnek bizonyult volna, tehát úgy Magyarország, mint Horvát-Szlavonországot érdekelten kívánatos volt bevárni először azt, hogy a fogyasztási adók tekintetében végleges megállapodásra jussan a törvényhozás és csak ezután menni bele a horvát-magyar pénzügyi egyezmény tárgyalásába s megállapításába. (Helyeslés a jobboldalon és a közepén.) Ez volt a t. Ház, a késedelem főoka. A másik ok pedig az, hogy egy ily nagyon fontos kérdés megoldása a dolog természeténél fogva hosszabb időt igényel. Nagyon természetes a t. Ház, hogy a törvényhozás más nagyfontosságú ügyekkel lévén az év folyamán elfoglalva, a legjobb akarattal sem lehet abban a helyzetben, hogy ezzel a kérdéssel behatóan foglalkozzék és így, miután a pénzügyi egyezmény hatálya lejár, és miután valamely módon okvetlenül gondoskodni kell ezen kérdés megoldásáról, a dolog természetéből folyólag nem marad más hátra, mint hogy a kormány azt kérje a törvényhozástól, hogy ez az állapot, mint ideiglenes kiegészítő eszköz még egy évre meghosszabbítsák. En részemről ismétlem ezt a kérést és ajánlom a törvényjavaslatot elfogadásra. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Komjáthy Béla: Szavainak félreértése miatt panaszkodik s kijelenti, hogy a miniszter indoka, álláspontjának helytelenségéről őt nem győzték meg. A Ház a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja.

(A részletes tárgyalás.)

A címnél

Polányi Géza szol: Hibáztatja, hogy a horvát és szlavin miniszter, akinek az álláspontját — úgy látszik — a pénzügyminiszter sem ismeri, a vrtámal nem szólal fel. Elismeréssel van a horvát miniszter hazafiságáról, de több dologban szeretné véleményét hallani, ezért felajánlja a kedvező alkalmat, hogy fejse ki álláspontját oly kérdésekben, amelyek szorosán a kiegyezésbe vágnak.

Cseh Ervin horvát miniszter: T. Ház! (Halljuk!) Halljuk! Valóban nagyon lekötelezve érzem magam, az előttem szóló t. képviselő ur által egyenesen felszólítva lévén, hogy valahára ezen mélyen t. Ház előtt én is abba a kellemes helyzetbe jutottam, hogy szól emelhessek. (Halljuk! Halljuk!) Nagyon sajnálom, hogy ezt nem tehetem, mint képviselőtársuk a

t. képviselő uraknak, mert eddig nem voltam abban a szerencsés helyzetben, hogy a mélyen t. Ház elnökének egy mandátumot adhassak át; de szölok azon jognal fogva, amely jogot a törvény a kormány minden tagjának és így ezen kormány legsrényebb tagjának is biztosít. (Halljuk! Halljuk!)

Nagyon sajnálom, hogy eddig nem volt alkalmam politikai nézeteimet bővebben kifejezhetni, de szerénytelenségnek tartottam volna a t. Házat ily dolgokkal utatni most, midőn egyéb nagyon fontos ügyekkel mindig el volt foglaltva; különösen, miután jogosan feltételezhettem, hogy 12 és fél évi miniszterséget megelőző tevékenységemről talán mégis néha némi hír tágabb körökbe is elterjedt. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) Felhasználok ezt az alkalmat, hogy Komjáthy t. képviselő ur egyik állítását ezenemlé meg helyreigazítsam, ez pedig az, hogy az ő állítása szerint Horvát-Szlavonországban nagyon kevés van vagy talán egyáltalában nincs oly ember, aki Magyarország irányában, vagy a magyar nemzet irányában igazi testvéri szeretettel viseltetik keblében.

Thaly Kálmán: De van; az a pár kálmínista közlés!

Cseh Ervin horvát miniszter: Erre vonatkozólag állítom, hogy igenis nagyon sokan vannak, akik büszkék arra, hogy azt mondhatják, hogy ők magyar állampolgárok. (Általános élénk tetszés.) de a mellett ezen országban azt a részét, amelyet a közlebbi és szűkebb hazáuknak ismernek el, szintén szeretik és annak érdekeit minden alkalommal vélik. Méltóztatnék elhinni, igen sokan vannak és kérem, ami az egyiknek hazafili kötelessége és érénye, az a másikon is az. (Helyeslés.) Ez nem zárja ki azt, hogy az egységet magásra tartva, magukénak vallják. (Általános élénk helyeslés.) Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy én is 12½ évig közreműködtem ezen a térer, hogy a magyar érzelmet Horvát-Szlavonországban ápolhassék, terjesztessek és mély gyökert verjen. (Általános élénk tetszés és élénzés.)

Thaly Kálmán: Ki is átkozzák a Starcevicsek!

Cseh Ervin horvát-szlavon-dalmát miniszter: Minden képek megvan a maga világos és a maga arnyoldala. Nagyon sajnálom, hogy a t. képviselő ur a képek éppen legsötétebb arnyéktoldalát fordította kifele, midőn a Horvát- és Magyarország közti viszonyokat kívánta esetelni. Mindenütt és mindenkor voltak, vannak és lesznek is elégedetlen elemek, (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon) olyanok, kik hajlandók minden alkalommal akár az egyik, akár a másik oldalon tulságokba bocsátkozni. Ne méltóztatssék azokra nézni, és a képet ezen, a sötét oldaláról megtekinteni, (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon), hanem méltóztatssék annak fényoldalát, annak világosabb, kedvezőbb oldalát (Felkiáltások a szélső baloldalon: Ami nincs!) kifelé fordítani és azt tekintni mérvadóul, mert csak ez, amely azon ország tulnyomó többségének érzelmeit mutatja, lehet irányadó.

Bocsánatot kérek, hogy a t. Háznak túrelmét talán kissé sokáig veszem igénybe, (Halljuk! Halljuk!) de minthogy személyemhez közvetlen intézkeltettségű, hogy nézeteimet eddig nem ismerik és talán az a gondolata támadhatna valakinek, hogy egy erre méltatlan ember foglalja el...

Polányi Géza: Azt nem mondja senki!

Cseh Ervin horvát-szlavon-dalmát miniszter: ... foglalja el ezt a miniszteri széket dicső elődöm után, még kissé ismertetni kívánom nézeteimet (Halljuk! Halljuk!) Hivatkozom e tekintetben azon tevékenységemre, amelyet Szemremmegyében, mint annak a megyének főispánja 12 és fél évén át — nagy elégteltemre mondatom — eredményesen folytattam (Élénzés) s éppen ezen irányban a magyar érzelmet gyarapítását, apólasát nagyban előmozdítani szerencsés voltam. (Élénzés.)

Ezek után legyen szabad a tárgy érdemére térnem, mert az, amit elmondottam, ugyszóval nem is tartozik a dolog lényegéhez. Ó excellenziája a pénzügyminiszter már elmondta azon dolgokat, amelyek általánosságban és részletekben az előtünk fekvő törvényjavaslatra vonatkozólag elmondandók voltak. Én csak csatlakozhatom ehhez és kérhetem, méltóztatnék ezen törvényjavaslatot — miután az éppen azt előzta, hogy addig is, míg a törvény és arra hivatott közegek képesek lesznek egy új egyezményt elkészíteni, mind a két felet megnyugtassa — elfogadni, mert a kölcsönös megnyugvás és megelégedés csak azon révén történhetik, hogy a két erre hivatott bizottság a tárgyat komolyan fontolóra véve, mindazon faktorokat, melyek itt tekintetbe veendők, jogot és kötelezettséget szem előtt tartva, a testvéri szeretet által atlengett jóakarattal olyan eredményt fog a t. Ház elé terjesztani, amely mind a két testvérméretet ki fogja elégíteni és a fennálló barátságot és testvériséget csak megerősíti. (Élénk helyeslés és élénzés jobbfelől.)

A Ház a törvényjavaslatot részleteiben is elfogadta.

A „harmadik tárgy.”

Elnök: Miután az ülés napirendje ki van merítve (Zaj, felkiáltások a szélső baloldalon: Jelenlétek! Munkaprogrammot kérünk a miniszterelnökötől) ...

Barta Ödön: A házszabályokhoz kérek szót. Harmadik tárgyat világosan és tendenciózusan a jelentések voltak kitűzve. Megköveteli, hogy erre vonatkozólag jelentés tétessék. (Helyeslés a szélső balon.)

Elnök: T. Ház! Nekem igazat fognak adni, hogy magamat a legutóbbi jegyzőkönyvhöz tartom. Az ülés jegyzőkönyvét a mai ülés elején felolvastattam. Megkérdeztem, van-e valakinek észrevétele. Senkinek sem lévén, az hitelesítették, de azonkívül itt

van a mai ülés napirendje, úgy a mint az minden ülésre ki szokott nyomatni. De ne méltóztatssék itt nem tudom micsoda szándékoságot keresni. A szombati ülésen nem voltam szerencsés az elnöki székből ilhetni. Én feleslegesnek tartom a napirendhez külön hozzátenni, hogy bejelentések is lesznek, mert az magától értetődik, hogy a Ház bejelentéseket, ha vannak, átvehet. (Zaj a szélső baloldalon.)

Barta Ödön: A harmadik tárgynak felvételét: „Jelentések előterjesztése”. Sem mi, sem a többség nem figyelünk a jegyzőkönyv felolvasására.

Véssz József: Az ellenzék is képviselve van a jegyzői karban. (Zaj a szélső balon.)

Barta Ödön: Tudni akarjuk, mi lett a harmadik ponttal. A mult ülésen az elnök bejelentette, hogy a harmadik tárgy a jelentések megtétele lesz. Ha nincs jelentés, nyilatkozozzanak. (Nagy zaj. Helyre.)

Polányi Géza: T. Ház! (Zaj.)

Pereszlő Béni jegyző: Nyegre László.

Polányi Géza: Előbb én kértem szót. Nyegre képviselő ur azután irratkozott föl.

Elnök: Csendet kérek.

Polányi Géza: Az elnök urnak abban van igazra, hogy ha a jegyzőkönyv felolvasatik s nem felel meg a ténynek, tetszett volna nekünk — a jegyzőkönyv rektifikációját követelnünk. Az is kétségtelen, hogy az utolsó ülésen úgy lett kimondva a szövegetől eltérően a napirend megállapító határozat: végre jelentések. (Felkiáltások jobbfelől: Esetleg!) Hát esetleg!

Barta Ödön: Semmi esetleg!

Polányi Géza: De azt is akceptálom. A jelentések átvétele napirendre tűzött azért, mert arról volt szó, hogy a kvóta-bizottság jelentése is a napirend letárgyalása után a képviselőháznak esetleg bemutatassék.

A mélyen t. elnök ur megtehetné volna, megteheti most is, hogy a képviselőházzal erről hivatalosan tájékoztatja, hogy az a szándék, mely ezen jelentés esetleges bemutatására irányult, az időközben beállott körülmények folytán elenyészett, ennek folytán a napirend kimerítette. A mélyen tisztelt elnök urat megkérném, konfirmálja, hogy ez így van.

Endrey Gyula: Minek tanítja ki?

Polányi Géza: Én országgyűlési képviselő vagyok, kinek nem az a célja, hogy zavar keletkezzék ok nélkül (Élénk helyeslés a jobboldalon), hanem hogy a parlament méltóságának megfelelő eljárás követessék. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Nyegre László: Méltóztatssék megengedni, hogy a kérdésre pár szóban felvilágosítást adhassak. (Halljuk! Halljuk!)

Tallian Béla elnök ur a mult ülés végén harmadik tárgyat jelentéseket jelölt meg. Én voltam az, ki hirtelenül kérdeztem, minő jelentések. Azt mondta: esetleges jelentések. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Azért kérdeztem, mert a jelentések soha sem szoktak napirendre tűzteni, mert a kormánynak a házszabályok értelmében joga van a jelentéseket bármikor, előleges bejelentés nélkül is, napirendre tűzés nélkül is bejelenteni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) A bejelentések napirendre tűzése szokatlan lévén, én saját elhatározásomból és iniciatívából hagytam ki a jegyzőkönyvből ezt a harmadik pontot. (Hosszantartó nagy zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: Nincs joga!) Én magam hagytam ki, azzal az elhatározással, hogy ma reggel, midőn a jegyzőkönyvet az elnök urnak bemutatom, erről jelentést teszek és egyszersmind további utasításait kikérem. Tallian elnök ur nem lévén a Házban, vele a jegyzőkönyvet nem közölhettem, elhoztam az ülésbe a jegyzőkönyvet s az így olvastott föl és ekként hitelesítették. Hogy valami hiba történt volna, az ki van zárva. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Elnök (csenget): Megengedi a t. Ház, hogy a kérdéshez az elnöki székből én is terjek megjegyzést. Ne méltóztatssanak ennek a dolognak semmi fontosságot tulajdonítani, mert ha csakugyan hiba történt volna is, az a jegyzőkönyvbe nem vétettet meg valami, ami enunciatívát, mi ennek a következménye? Ha valamely jelentés készen van, akár ki van tűzve, hogy az be fog jelenteni, akár nem, — azt akár a pénzügyi bizottság, akár az igazságügyi bizottság, napirendre bizottság, vagy gazdasági bizottság minden ülésnek elején vagy végén bemutathatja. Annnyival inkább egy nagyfontosságú ügyet. Ha pedig nem kész a jelentés, hiába van napirendre tűzve a bemutatás, ami nincs, azt nem lehet bemutatni... Ha itt volna a kvótabizottság jelentése, méltóztatssék azt előterjeszteni, ha nincs itt, én nem tehetek jelentést. (Folytonosan tartó zaj a szélső baloldalon.) Én nem beszélhetem Tallian elnök ural, aki elnökölt; ő a fővárosból eltávozott. Miker én ide jöttem, az egész kérdésről semmit sem hallottam. Ha van jelentés, tessék azt előterjeszteni! (Szünni nem akaró zaj a szélső baloldalon.)

Pichler Győző: Felolvassa a gyorsírói jegyzőkönyvből a mult ülés elnökének indítványát a jelen ülés napirendjére nézve, amely szerint harmadik tárgyat következze az esetleg benyújtandó jelentések átvétele. (Nagy zaj és felkiáltások jobbról: Esetleg!) Kérdi az elnököt, hogyan lehetséges, hogy a mai napirendbe nem lettek belevéve a jelentések.

Elnök: Valahogy csak ki kell zökennünk ebből a kérdésből. Azt hiszem, a t. Ház megnyugszik abba, ha felszólított minden bizottságot, ha van valami jelentés, tessék azt előterjeszteni. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és mozgás a szélső baloldalon. Csendet kérek. Zaj.) Komjáthy képviselő ur jelentkezett szólasra. (Halljuk! Halljuk!)

Pichler Győző: Most csinálják a kvóta-svindlit. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Elnök: Kérem, sziveskedjenek helyüket elfoglalni. (Nagy zaj és felkiáltások a szélső baloldalon: Helyre! Helyre!)

Komjáthy Béla: Nem lehet abba belemenni, amit az elnök ur akar, hogy t. i. felszólítja a bizottsági előadó urakat, hogy tessék elmentkezni, mert annyira talán még sem vagyunk, hogy velünk szemben ennyire lehessen a szavakkal játszani. (Elnök helyeslése a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Buzáth Ferenc képviselő ur kíván szólni.

Buzáth Ferenc: A fennforgó eset, amidőn a mult alkalommal harmadik tárgyalási esetleges jelentések benyújtása lett a napirendre kitűzve, azt épp olyan közszembeli kérdésnek nem tekintem, mint ahogyan azt Barta Ödön feltűntette, csak abban az esetben tekintendő annak, hogy ha ki lelt volna mondva, hogy milyen jelentések fognak előterjesztetni.

Vezér József: Esetleges jelentések!

Buzáth Ferenc: Mivel pedig az elnök ur kijelentette azt, hogy a napirend harmadik pontjának nem tehet eleget, mivel nincsen mit a képviselőháznak bejelenteni és a magam részéről nem is kívánhatom azt, hogy olykorral tegyen jelentést, ami egyáltalában nem létezik, ennek következtében indítványozom, hogy a fennforgó kérdés felett a Ház napirendre térjen. (Helyeslése a jobboldalon és a középben.)

Elnök: T. képviselőház! Azok után, amiket a t. képviselő urak felhoztak, kötelességem nekem is nyilatkoznom. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) Csendet kérek, az elnök kíván nyilatkozni, méltóztatásuk meghallgatni, mert különben nem értjük meg egymást. (Halljuk!) Kétségtelen, t. Ház, hogy itt két tévedés történt. Az első tévedés az volt, hogy a Ház elnöke jóhiszeműleg fejtett egy oly napirendi pontot, amely teljesen felesleges volt. Mert például sem kedden, sem pénteken sohasem veszünk fel a napirendre, hogy az indítvány- és interpellációs-könyvek fel fognak olvasatni, mert ez önként értődik. Épp úgy — méltóztatásunk visszatekinteni — 17 éven át sohasem vettek fel a napirendbe, ha csak az ülés különösen e célból nem tartott, a kormányi előterjesztések, vagy a bizottsági jelentések átvétele; ez tehát teljesen a praxis ellen szól, mert minden bizottságnak joga van bármikor jelentést tenni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

A másik tévedés pedig az volt, hogy a jegyző ur, minthogy ő ezt pleonazmusnak tartotta, nem vett be egy magától értetődő dolgot a jegyzőkönyvbe. Mindenesetre intézkedni fogok, hogy a jövőre nézve az eljárás a lehető legkorrektebb és legprecízebb legyen, amit annál is inkább tehetek, t. képviselőház, mert a multa név és különösen a jelen esetre nézve ebből semmi sérelem nem harul. (Helyeslése.) Mert ha háromszor is felvételre volna, hogy bizottsági előterjesztések, mihelyt nincsen bizottsági jelentés, mihelyt nincsen substratum, az előterjesztés teljesen lehetetlen dolog. Méltóztatásuk visszaemlékezni arra, hogy akárhányszor egy törvényjavaslat volt kitűzve napirendre és nemhogy a törvényjavaslat itt nem volt, hanem az előadó nem volt jelen és dacára annak, hogy az a törvényjavaslat ki volt tűzve, mégis a napirend kimerítettnek tekintett és a Ház más tárgyra tért át.

A jelen esetben tehát nem lehet mást tenni, t. Ház, mint hogy kérem a t. képviselőházat, méltóztatásuk ebbe az enunciacióba belenyuzódní és a mai ülés napirendjét kimerítettnek tekinteni. (Helyeslése.)

Kíván még valaki szólni, t. képviselőház? Ha nem kíván senki, a napirend ki van kerítve és most áttérünk a jövő teendőkre.

Javasolom a t. Háznak, hogy a legközelebbi ülést tűzzük ki esütörtökre, a holnaputáni nap d. e. 10 órára. (Mozgas a szélső baloldalon. Felkiáltások: Holnap!)

Pichler Győző: Miért hívják össze a képviselőket, egyik nap a másik után, negyedórás ülésekre? (Zaj.)

Elnök: És tűzze ki a Ház napirendre a ma részleteiben tárgyalt Magyarország és Horvát-Szlávon-Dalmatörszágok között létrejött pénzügyi egyezmény becsületeséről szóló 1889-iki XL. t. c. hatályának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasását. (Zaj a szélső baloldalon.) Hozzájárul a Ház?

Barta Ödön: A házszabályokhoz kérek szót!

Elnök: Barta Ödön képviselő ur szólásra jelentkezik.

Barta Ödön: Nem tudja megérteni az okát annak, hogy a képviselőházat ilyen akadályversenyek kerestülveztetik. Miért nem lehet ezt a harmadszori olvasási ülést holnap megtartani? Miért kell egyúttal tartani a képviselőház érdeklődő tagjait esütörtökre, azért, mert a esütörtöki ülésen bejöhettek ilyen esetleges jelentések? Ha pedig akadály van, akkor azzal a nyilatkozással, melyet a t. miniszterelnök urban oly nagyra becsülünk és amelyre ő oly gyakran hivatkozik szokott, kérdjük: lesz-e ezen a héten érdemleges tárgyalás vagy nem? A holnap ülést megtartását javasolja.

(A miniszterelnök beszéde.)

Szél Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Én azt hiszem, hogy kisebb bosszankodással is elertünk volna ahhoz a célhoz, melyet Barta Ödön képviselő ur akar. (Derűtlenség.) Ha ő egyszerűen minden emelőt és kommentárt nélkül ezt a kérdést intézi hozzám, én épp oly egyszerűen határozatlan és világosan feleltem volna, mint most felelni kész vagyok és fogok kötelességszerűen.

Kubik Béla: Fizetni fogunk több kvótát!

Szél Kálmán miniszterelnök: Beszélünk majd erről is, de talán csak akkor, ha napirenden lesz és rákerül a sor. Azt hiszem, nem egészen példánélküli ennek a képviselőháznak tanácskozási sorrendjében az, hogy egy nap nem tartott ülést. (Elnök derűtlenség.) Hogy azon mi van esodakozni való, hogy holnapra az elnök nem jelentett vagy nem

kért ülést, én felfogni nem tudom. De, kérem, ha holnapra érdemleges tárgy kitűzését az elnök nem javasolhatja, az sem példánélküli dolog. — Mitután más tárgy nincsen, mint a ma tárgyalt törvényjavaslat végmegszavazása — ha az elnök vagy valaki más azt proponálja: csupán ennot a tárgyalására ne jöjjünk össze holnap, hanem esütörtökre tartunk ülést, a mikor azt, amit holnap elvégeztetünk, szintén elvégezhetjük. Ez talán inkább a képviselőik kényelme és egyéb elfoglaltsága iránti deferálás és tekintetbevétel, mintsem szekatura.

Ha a t. képviselő ur az iránt panaszkodnék, hogy szükség nélkül akar a kormány, akár az elnök bezaklatta ide a Házat öt pernyi funkcióra, ezt érteném. De azt, bocsánatot kérek, nem tudom megérteni és különösen azt az indulatosságot nem, amelyet ebbe bele méltóztatnak fektetni, hogy miért van tehát az én k holnap a képviselőik kényelme iránti tekintettel és miért proponálta a legközelebbi ülést esütörtökre. Ezeket előrebocsátva, egészen hidegen, egészen nyugodtan felelek arra és megmondom azt is, amit a t. képviselő ur nem kérdezett direkt, nos én erre is fogok felelni. Még pedig érdemileg és kimerítően. (Én k helyeslése jobbfelel.)

És többet is fogok mondani, mint amit a t. képviselő ur kérdezett. (Halljuk! Halljuk!) Ő bizonyos guvvnak a belevégítésével mondta, hogy a miniszterelnök mindig az ő őszinteségével hozakodik elő, hát már most miért nem őszinte? Kérem, majd a végén méltóztatásuk itelni az én őszinteségem igazi tartalma felett.

László Mihály: Ugy van! Ugy van! Ugy van! (Zajos derűtlenség a szélsőbaloldalon.)

Szél Kálmán miniszterelnök: Ha a t. képviselő ur enzem valaha rajtakapna, hogy nem tettem őszinte nyilatkozatot, és azt be is tud a bizonyítani, akkor méltóztatásuk majd ilyen bizonyos megjelvezést tenni, mert akkor jogosult, de amíg a képviselő ur ezt bebizonyítani nem tudja, addig nem megenzedett és nem jogosult dolog és azt el nem fogadom (Elnök helyeslése a jobboldalon.) Ez az egyik. A másik az, hogy kérem, imputálni ne méltóztatásuk. En az imputációknak — ezt a szelid szót használok, nem is akarom mondani, hogy gyanúsítás — az imputációknak terére nem léptem soha, nem is fogok lépni, de bocsánatot kérek, igen sokszor hallottam a viszonszókat említeni, hát én a reciprocitas alapiára helyezkedem: és nem engedek imputálni magamnak, mert én se imputálok senkinek semmit, de ha valaki nekem imputál, olyant, amit nem mond tom és értebeben, akkor retorzióval fogok élni. (Elnök helyeslése a jobboldalon.)

Már most ezek után áttelek a kérdésre magára. (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur esodakozik, hogy először is miért nincsen ülés holnap, másodszor pedig azt mondja a t. képviselő ur, hogy nincsen munkaprogram, egyszer összejön a Ház, elküldik, aztan nem tudják, mi a teendő. Mind a kettőre felelek. Ami az elsőt illeti, megmondom egészen őszintén, úgy gondolta a kormány, — alapos föltevés alapján gondolta — hogy nem ma, hanem a holnap napon fog a Háznak előterjesztést tehetni, igenis, a kvótajágyben, a törvénynek megfelelőleg. Közbejött egy olyan fordulat, igenis, a kvótakérdés tárgyalásában, hogy az osztrák bizottság... (Nagy zaj a szélső baloldalon. Elnök csemet. Halljuk! Halljuk! jobbfelel.) Hát kérem, ha egyfelől azt akarják, hogy felelek, kérdést tesznek, akkor, ha én felelek rá, hallgassanak meg nyugodtan. (Helyeslése jobbfelel.)

Kubik Béla: (A jobboldalra mutat.) Oit kiabálnak. (Elnökmentés a jobboldalon.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek.

Szél Kálmán miniszterelnök: Az osztrák birodalmi tanács kvótaküldöttsége a magyar országos bizottság kvótaküldöttségeinek azon ajánlatot tette, hogy hajlandó még a magyar kvótabizottsággal tárgyalásba bocsátkozni a fennálló csekély differencia kiegyenlítése céljából és arra hivta fel a magyar kvótabizottságot, ha a magyar kvótabizottság hajlandó vele újból érintkezésbe lépni, az osztrák kvótabizottság hajlandó Budapestre lejönni. Ezt az ajánlatot én szívesen fogadtam és szőszólója is voltam a magyar kvótabizottságban. A magyar kvótabizottság — semmi titok a dologban — az osztrák kvótabizottságnak ezt az ajánlatát mai üléseben tárgyalta és elhatározta, hogy ezen ajánlatot a maga részéről vissza nem utasítja és annak folytatás kész a tárgyalások folytatására. (Helyeslése jobbfelel.)

Kérdezem én t. barátomat és az én t. barátaimat, hogy mikor a törvény azt rendeli, hogy a két országgyűlés és a két nemzet, mint szabad nemzet szabad nemzetel, mint szabad állam szabad állammal tárgyal és küldöttségek által tárgyal és azon küldöttségek egyike, melőtt az utolsó pont ratetett volna a munkára, mielőtt végleg befejeztetett volna a két bizottság munkája, azt mondja a másiknak: én veletek meg egyszer össze akarok jönni: van-e valaki, aki azt meri állítani és a felelősséget magára vállalja, hogy ezt visszautasítani lehet vagy helyes? (Igaz! Ugy van! jobbfelel.) Ezt visszautasítani nem is helyes, no, is lehet, nem is szabad. (Elnök helyeslése jobbfelel.) És a t. képviselő urak, akik nekem a napokban szemere hanyták, — és akkor sem volt igazuk — hogy nem akarom Ausztriával alkotmányosan érintkezni az ügyeket, most kilogások, hogy alkotmányos uton akarom létesíteni a megállapodásokat és intezni az ügyeket. (Tetszés és helyeslése jobbfelel. Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Polonyi Géza: Nem kif gőszója senki!

Szél Kálmán miniszterelnök: Azt mondja Polonyi képviselő ur, hogy nem kilogások senki. Hat ba nem kilogások, akkor mire való volt az a bizonyos ingerült hangulat? (Ugy van! jobbfelel. Zaj a szélsőbaloldalon.) Akkor miért volt az a bizonyos indulatos hang és azok a hangos közbeszólások és

hangos hangulat? Akkor miért volt az a bizonyos imputatív kérdést-tel Barta t. képviselő ur részéről. Azt hiszik az én tisztelt képviselőtársaim, hogy a kormány és én és azok, akik a kvótabizottságban ezt a súlyos és nehéz munkát végezték... (Nagy zaj és nevetés a szélsőbaloldalon. Elnök csemet.)

Kubik Béla: Az országba lesz az súlyos. Miliókba kerül! (Ugy van! a szélsőbalon.)

Szél Kálmán miniszterelnök: Hát kérem, hiszen e felett nevethetnek...

Komjáthy Béla: Sirmi kell, nem nevetni!

Szél Kálmán miniszterelnök: Sirmi is lehet! (Nagy zaj a szélsőbalon.) De álltom, azok fáradságos nehéz munkát végezték (Halljuk!) és azok a t. képviselő urak, akik e felett nevetnek, jöjjenek el és álljunk össze és vessük közbe azt az anyagalmat, meglátják, mi nehéz munka annak feldolgozása! (Zaj a szélsőbaloldalon és fölkiáltások: Fogunk is! Ott leszünk!)

Komjáthy Béla: Biztosítom a miniszterelnököt, hogy ott leszünk!

Szél Kálmán miniszterelnök: A t. képviselő ur nem is nevetett, mások teszik azt. Komjáthy képviselő ur tudja és is: eri az adathalmazok földolgozásának nehéz munkáját. És ha t. barátaim azokat gondosan átvizsgálják, igenis, azt hiszem, nem fogják azt mondani, hogy az, amit én mondok, hogy annak a bizottságnak nehéz munkája volt, nevétre való.

Wigó Ferenc: Persze, hogy könnyű volt a Horvánszky munkája után. (Zajos derűtlenség a szélsőbaloldalon.)

Szél Kálmán miniszterelnök: A t. képviselő uraknak elég bő alkalom lesz — és én ismét rá fogok erre térni — mindezeket előadni a vita érdekében; most csak arra a kérdésre fogok nyilatkozni, amelyről szó van. Semmi titkos dolog nincs a kérdésben, abszolút semmi. Igen s, — lehet — hogy esütörtökön a kormány a kvóta ügyben előterjesztést fog tenni és e miatt, mert holnap előterjesztést nem tehet, de esütörtökön valószínűleg tehet, kötelességszerűleg kérem a Ház t. elnökét, hogy a Házat esütörtökre ülése hívja össze (Helyeslése jobbfelel.) és azt hiszem, a Háznak és a Ház minden tagjának el kell ismerni, hogy kötelességet teljesíttem. A esütörtöki ülésen a Házban megjelenni csakugy kötelessége minden képviselőnek, mint nekem.

Most a munkaprogramról is szőlok, egészen világosan és terjedelmesen. Ezt tettem a legközelebbi ülésben kérdés nélkül is, nem akarom én azt, hogy a t. képviselő urak bármelyike is a legkisebb kéteyben legyen az iránt, hogy ebben a Házban mi lesz ezután a teendő. Soha sem hagytam fenn ez iránt kétséget. En ezelőtt pár hetet kiellen tettem ebben a Házban a következőket: Azt mondtam, hogy az ideváltási törvény megszavazása után fogom kerüni a t. képviselőházat, hogy az egyes szakminiszterek által előterjesztett törvény javaslatokat tárgyalja, megörtent mind a kettő. És akkor aztán azt mondtam, hogy igenis a kvóta-küldöttségek tárgyalásának befejezése után én ide akarom hozni a kvótakérdést (Helyeslése balfelel) és a törvény intencióinak, sőt nyit rendelkezésének megfelelv, elég időt akarok a mi a t. Háznak arra, hogy a kvótakérdéssel foglalkozzék, hogy azon esetre, ha a két kvóta-küldöttség meg nem egyezne, beállhasson az, amit a törvény rendel, hogy maga az országgyűlés kiseri meg az egyezséget. (Helyeslése a bal- és szélsőbaloldalon. Mozgas a szélsőbaloldalon.) Ezt mondja a törvény. Megmondtam már akkor, hogy a képviselőháznak erre elég ideje lesz és azt mondtam, hogy azért van elhalasztva a delegáció összehívása, hogy az országgyűlésnek elég ideje legyen a kérdéssel foglalkozni. Akkor azt hittem, hogy a kvótaküldöttségek munkálataikat be fogják fejezni november 9—10-ke körül, vagyis pár nappal azután, hogy fölmentek Bécsbe. Lehet, hogy a kalendárumbebi határidő tekintetében esáldom. Ez nem történt meg és így én voltam az, aki a delegációk összehívását meint elhalasztottam csak azért, hogy egy kvóta-bizottságnak, mint a küldöttségeknek idejük legyen tárgyalni. Azt a tárgyalást én mindig akartam és az erre való időt: én mindig szamitásban vettem és bejelentetem. En egyáltalán semmit sem akarok erőszakolni s kijelentem most, hogy két esütőség forog fenn: vagy az hogy a kvótaküldöttségek megegyeznek, vagy az, hogy meg nem egyeznek. Ha megegyeznek, akkor a törvény értelmében azok a megállapodások a miniszteriumnak adának át, amely azokat a Ház asztalára teszi le. Ha meg nem egyeznek, akkor azt mondja a törvény, hogy a miniszterium beadja a maga véleménye kiseretében két küldöttség tárgyalásának eredményéről jelentést. (Halljuk! Halljuk!) Ez meg fog történni remélhetőleg esütörtökön; ha esütörtökön nem, egy okvetlenül a legközelebbi ülésben.

Most láthatják, hogy egész világosan és határozottan beszélek. (Ugy van! Ugy van! jobbfelel.) Ha a két bizottság meg nem egyezett, akkor a kormány elő fogja terjeszteni a bizottság jelentését véleményével együtt és előadja véleményét arra nézve is, hogy a törvény értelmében mi a teendő, s akkor a t. Ház diskucióval és határozat feletle bölcseséggel szert. Ha pedig a két küldöttség megegyezik, amit óhajtok és remélek, akkor azoknak megállapodásai kerülnek ide, s akkor a t. Ház azokat a szokott módon fogja tárgyalni. Akkor azt fogja a kormány kérni, hogy az előterjesztés, amelyet ezen alapon teend, a pénzügyi bizottsághoz utasítsák és a pénzügyi bizottság fogja azt tárgyalni.

El is mondom, hogyan kepelem ezt magamnak: Ha esütörtökön beadnak a kvótaküldöttségek jelentése, akkor, nézetem szerint, miután gondoskodva lesz és gondoskodva van — mert az egész anyag össze van már gyűjtve — arról, hogy ugyanazon napon az összes kimutatások, számítások, nyomtatványok, mellékletek és összes adatok kinyomassa

nak és akkor, azt hiszem, nem lesz szerénytelenség, ha én azon kérészt fogom a pénzügyi bizottsághoz intézni, hogy jövő hétfőn, folyó hó 27-én, vegye azt tárgyalás alá. Ha a pénzügyi bizottság tárgyalását befejezte, ide fogja megtenni jelentését és miután a kinyomatás már sokkal korábban megtörténik, megint nem lesz talán szerénytelenség, ha azt fogom kérni, hogy ezt a kérdést, amely külföldben sem új kérdés már, (Ugy van! Ugy van!), mert ezeket az adatokat már évek óta bírjuk, 1896 óta és már háromszor kinyomattak, most pedig csak pótolni kell némely adatokkal és az utóbbi évek zárszámadásaival, a Ház december 4-dikén vegye tárgyalás alá. Közben összező a delegáció; az a tisztelt képviselőház tárgyalásait egyáltalában nem fogja akadályozni, mert az a megállapodás és az az én tervem, hogy a delegáció megalakulása után ide visszajön s egész december hó folyamán tárgyalhatja a t. Ház a kvótakérdést oly bőven, amint akarja. És ha mi ezzel a kérdéssel egészen rendbe jövünk, a delegáció dolgát aztán el fogja végezni úgy, hogy egyik sem fogja fészélni a másikat, sem a delegáció az országgyűlést, sem az országgyűlés a delegációt.

En azt hiszem, t. Ház, világosabban, részletesebben, sőt tovább megyek: előrelátóbban és s munkarendet illetőleg előzékenyebben nem lehet állást foglalni és nyilatkozni ebben a kérdésben. Ezeket voltam bátor előadni, azon kérdésre, mely hozzám intéztetett. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől.)

Barta Ödön: Örömmel konstatálja, hogy felszólalásának megvolt a kívánt eredménye. Szükség volt arra, hogy a kvótakérdésben a miniszterelnök nyilatkozzék, hogy így világos képet kapjunk arra nézve, hogy mi történik. Tudni akarta, hogy vajjon kacska-e az, amit hallott, hogy az osztrák bizottság ismét reményt táplál arra nézve, hogy még kiesikarhat valamit fölünk, vagy pedig komolyan újabb tárgyalásokat óhajt-e. Eszé ágában sincsen senkinek diffikultálni a kormányt az eljárást, melylyel az osztrák kvóta-bizottsággal szemben engedékenységet tanúsított. Ezért kívánt felvilágosítást. Miután ezt megkapta, helyesnek és indokoltnak tartja az előterjesztést és ahhoz hozzájárul.

Elnök: Hozzájárul a Ház a legközelebbi ülésre nézve tett javaslatomhoz? (Igen!) Ezt mint határozatot kimondom és az ülést bezárom. Az ülés vége 12¹/₂ órákor.

BELFÖLD.

Szell kontra Lukács. Az Egyetértés ma a legnagyobb bizonnyalással állítja, hogy a Bánffy Lukácsa különb pénzügyminiszter volt, mint a Szell Lukácsa. Ezt az állítást azzal akarja bizonyítani, hogy Lukács László Bánffy idejében megegyezett az osztrákokkal abban, hogy a 35 forintos szesztermelési adót odaát is egyesítik a 15 forintos szeszfogyasztási adóval, tehát mind a két államban 50 forint lesz az adó. A Szell Lukácsa alatt azonban az történt, hogy az osztrákok nem emelték fel a 35 forintos adót. Tehát az E—s szerint az osztrák kincstár most minden hektoliternél 15 forinttal kevesebbet utal át a magyar kincstárnak, mint amennyit a Bánffy Lukácsa kialkudott. Ami kerek három millió forint minusz jelent egy esztendőben. Tisztelt lapársunk téved. A két Lukács teljesen egyforma maradt. Csak az a kis változás történt, hogy a magyar törvényhozás legutóbbi törvényt alkotott, amely többek közt azt is mondja, hogy az exportáló állam kincstára mindig azt az adót téríti meg a másik kincstárnak, amely ennek a területen van érvényben. Ha tisztelt lapársunk veszi magának annyira fáradságot, hogy a legutóbbi törvényekre is emlékezzék, vagy talán hogy azokat el is olvassa, akkor nem az tűnt volna ki, hogy Lukács László következtelen, hanem az, hogy némely bírálója a felületességben — következetes.

Az arany. A N. W. T., mint bécsi tudósítónk telefonálja, a következőket jelenti: Az osztrák pénzügyminiszterium értesítette az Osztrák-Magyar Bankot, hogy holnap tíz millió arany forintot fog elhelyezni, amely az ezüst ötkoronásokra szükséges ezüst beváltására szolgál. Egyidejűleg a magyar pénzügyminiszter is kiutaltványozta azt a 96 millió aranyforintot, amelyet az osztrák államadósságot ellenőrző bizottság ismeretes határozata következtében visszavont. Ujévig a bécsi és a körmebányai pénzverők elkészülnek a rájuk eső munkával.

A máramarosszigeti választás. Máramaros-Szigetről táviratozzák. Lator Sándor alispánt ma szabad-elvűtáir programmal egyhangulag megválasztották a máramarosszigeti kerületnek országgyűlési képviselőjévé. A megválasztott képviselőt Balogh Mihály gúr. kat. rutén püspöki külhelyelnök vezetése alatt küldetésre hívta meg a városi Vigadó nagyertermébe, ahol a választók lelkes éljenzése közt a választás

einöke Szaploneczay Miklós országgyűlési képviselő lelkes beszéd kíséretében adta át a választási jegyzőkönyvet az új képviselőnek. Lator Sándor szép beszédében köszönte meg választói bizalmát. Délben a választók lakomát rendeztek a képviselőjük tiszteletére.

Küldöttség Darányi miniszternél. Az aradi gazdasági egyesület és az országos magyar gazdaszövetség közös küldöttsége tisztelgett ma délután 4 órákor Darányi földmívelésügyi miniszternél. A küldöttség tagjai voltak: gróf Zselenszky Róbert, Bernát István és Lehne Hugó, az aradi gazdasági egyesület titkára. A deputáció a folyó hó 26-án tartandó aradi agrárgyűlésre hívta meg a minisztert, aki azonban nagy elfoglaltsága miatt személyesen nem jelenhet meg, hanem báró Malcomes Jeromos miniszteri tanácsossal képviselteti magát az aradi agrárgyűlésen.

Ujabb kvótatárgyalások.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 21.

A magyar kvótaküldöttség ma egybeült, de nem azért, hogy amint tervezve volt, a tárgyalások eredménytelenségéről szóló jelentést hitelesítse, hanem hogy állást foglaljon azzal a meglepő fordulattal szemben, amelyet ma reggeli lapunkban jeleztünk. A küldöttség tárgyalás alá vette az osztrákoknak azt az ajánlatát, hogy hajlandók a megszakított tárgyalásokat újra kezdeni. A magyar bizottság ezt az ajánlatot elfogadta és Tisza Kálmán elnök rögtön táviratozott gróf Schönbornnak, az osztrák deputáció elnökének, hogy a magyar küldöttség szívesen várja akár az egész osztrák deputációt, akár hetes albizottságát a tárgyalások újra kezdésére.

Az újabb fordulat köyetkezésében most már csaknem teljesen biztosítva van egy kvótatárgyunk parlamenti uton való elintézése, mint a kiegyezés eddig függőben levő részének is perfektuálása. Az új kvóta, beavatottak számítása szerint, alighanem 34.4% lesz. A Clary-kormányának hír szerint kellő biztosítékai vannak arra nézve, hogy a bizottságok megállapodása alapján beterveztendő kvótatörvényjavaslatot a birodalmi tanács kellő időben letárgyalja; valamint arra nézve is, hogy az átutalási eljárásról szóló javaslatot még december hónap folyamán szintén letárgyalják. Így tehát előreláthatólag egy kvótatárgy, mint az egész kiegyezés még ebben az évben tető alá kerül.

A magyar deputáció ülése.

A magyar kvótaküldöttség ma délelőtt a képviselőház első emeleti bizottsági termében, Tisza Kálmán elnökle alatt ülést tartott. Az ülést tíz órára volt egybehívva, de a tagok lassan gyülekeztek. A megjelentek élénken vitakoztak a folyosón a kvótatárgy legújabb fejleményéről.

Tizenegy órákor a bizottság tagjai tanácskozára vonultak vissza a pénzügyi bizottság termébe. Az ülésen a kormány részéről Szell Kálmán miniszterelnök volt jelen. Lukács László pénzügyminiszter a tanácskozáson ezáltal nem vett részt. A parlament tanácskozási termében volt előjelva, ahol a horvát provizóriumról szóló törvényjavaslatot tárgyalták.

Az ülésen Szell Kálmán miniszterelnök kért szót először. Hivatalosan tudomására hozta a bizottságnak az osztrák kvótabizottság határozatát, mely szerint a tárgyalásokat újra felvenni és 34.525 százaléknál arányánál csekélyebb arányt proponálni hajlandó. Tudomására hozta a bizottságnak, hogy az osztrák deputáció most már várja a magyar bizottság választást, illetve meghívását, hogy a szóbeli tárgyalásokat Budapesten folytassák.

A magyar bizottság nem zárkózott el attól, hogy a felhívásnak eleget tegyen és kész-örömet hozzájárult ahhoz, hogy az osztrák bizottság meghívassék a tárgyalások folytatására. A magyar kvóta-deputáció e határozatáról még ma táviratilag értesítette Tisza Kálmán elnök gróf Schönbornnak, az osztrák bizottság elnökét. A távirat, amelyet olyan időben adtak fel, hogy még a budapesti déli gyorsvonat indulása előtt Bécsben legyen, így szól:

A magyar kvótaküldöttség az osztrák kvótaküldöttséget, vagy annak hetes bizottságát Budapesten szívesen látja.

A bizottság holnap délelőtt plenáris ülést tart, amelyre táviratilag hívták meg gróf Zichy Jánost és Tomascsik Miklóst, akik ez idő szerint a fővárostól távol vannak.

Felhivatalos tudósítások.

A kvótaküldöttség ma délelőtti üléséről a következő felhivatalos közléseket adták ki:

(Magyar Távirati Iroda.)

A magyar országos kvótabizottság Tisza Kálmán elnöklésével ma ülést tartott, melyen a kormány részéről Szell Kálmán miniszterelnök volt jelen. A miniszterelnök az osztrák miniszterium vezetőjét nyert értesítés alapján bejelentette, hogy az osztrák kvótaküldöttség tegnap ülést tartott, amelyen készségeit és óhaját jelentette ki arra, hogy a magyar bizottsággal Budapesten folytassa a tárgyalásokat azon célból és ama reményességben, hogy a még fennforgó differenciák kiegyenlítenek. A bizottság tárgyalás alá vevén ezt a bejelentést, elhatározta, hogy kész az osztrák bizottság javaslatához hozzájárulni s kéri az osztrák bizottságot, hogy az újabb tárgyalás céljából minél előbb Budapestre jöjjenek. Ezt a határozatot Tisza Kálmán bizottsági elnök táviratilag nyomban tudomására hozta gróf Schönbornnak, az osztrák bizottság elnökének. Az osztrák bizottság tagjai ma este Budapestre érkeznek s nincs kizárva annak lehetősége, hogy még ma megis kezdik az újabb tárgyalást.

(Budapesti Tudósító.)

A magyar kvóta-küldöttség ma délelőtt tizenegy órákor Tisza Kálmán elnöklésével ülést tartott, amelyen Szell Kálmán miniszterelnök jelentette, hogy az osztrák kvóta-küldöttség tegnap este tartott ülésében késznek nyilatkozott, és azon óhaját fejezte ki, hogy a tárgyalásokat a magyar kvóta-küldöttséggel újra felvegye abból a célból, hogy a két küldöttség állapota közt még fennálló különbségek lehetőleg kiegyenlítenek és megkereste a magyar küldöttséget, hogy, amennyiben ezen ajánlatat elfogadná, hívja meg őt ezen tárgyalásokra Budapestre.

A magyar kvóta-küldöttség ezen ajánlatot elfogadván, intézkedett, hogy az osztrák kvóta-küldöttség értesíttessék erről azzal, hogy minél előbb jöjjön el Budapestre. Amint hírlik, az ezen alapon megindítandó tárgyalások már holnap veszik kezdetüket.

Puhítások.

A bécsi lapok természetesen mind a politikai helyzetben bekövetkezett fordulattal foglalkoznak és ezt azokat a kihallgatásokkal hozzák kapcsolatba, amelyek tegnap és ma a Hofburgban folytak. A Neue Freie Presse ezeket írja az audienciákról:

Tegnap dr. Fuchs, az osztrák képviselőház elnöke, továbbá Pálffy, Schwegel és Stürgkh képviselők voltak ő felségénél audiencián. Ma dr. Fuchs és dr. Pergelt, mint a német haladópart, Prade és Kaiser, mint a német néppárt, dr. Engel, mint az ifjú cseh-part s Bulot, mint a délszlávok képviselője voltak kihallgatáson a királynál.

Az eddigi kihallgatásokban ő felsége azt az óhaját fejezte ki, hogy azok az ügyök, amelyek az állami fenntartásának érdekében rendezendők, most tényleg elintézzessenek. Ő felsége nem gondol most kormányváltásra. A mostani viszonyok közt okvetlenül szükséges a kvótakérdés, az átutalási törvény s a költségvetés elintézése. A kvótakérdésben ő felsége nem akar dönteni, mivel ez a döntés csak egy évre szólna, míg ha a parlament fogadná el a kvótát, az évek hosszú sorára rendezve lenne. Ő felsége arra kérte a pártvezéreket, hogy szorítsanak hátréba minden szükségtelen követelést, és mint legfontosabbakat, azoknak a kérdéseknek elintézését tartás szem előtt, amelyek az államgépzet fenntartására szükségesek. Ő felsége nagyon barátságosan és szeretetreméltóan fogadta a pártok képviselőit, s igen kedvezően nyilatkozott Clary grófról. Nem kérte meg őket véleményükről, hanem felszólítást intézett hozzájuk, hogy hassanak közre a sürgősen szükséges kérdések megoldására.

Bécsből táviratozzák továbbá, hogy a lapok közlése szerint holnapra a már említett politikusokon kívül herceg Liechtenstein, Lueger és Pöve képviselők is kaptak meghívást audienciára. A lapok szerint azzal, hogy a jobboldal és a baloldal valamennyi csoportjából egyenlő számú képviselőket hívnak meg, nyilván azt akarják jelezni, hogy nem pártjellegű óhajok teljesítéséről, hanem állami szükségességről van szó.

A lapok nagyobb része azt hiszi, hogy a kívánt eredményt el fogják érni.

A Neue Freie Presse azt mondja, hogy ennek az eljárásnak a végcélja, bármily szokatlan is a dolog, kétségtelen alkotmányos. A lakosság megszabadul a lidérenyomástól, ha a közigazgatás ismét az alkotmányosság korlátai között mozog.

A Fremdenblatt ezt mondja: A pártok lassankint meggyőződnek róla, hogy a Clary-kormány csak a parlamentarizmus és az állam elfogulatlan védője a birodalmi képviselet előtt.

A Neues Wiener Tagblatt reméli, hogy a többségnek most sikerülni fog némely alkotórészének újra föléledt ellenzéki temperamentumát megbabonáztatnia.

A képviselőház mai ülése előtt a baloldal valamennyi bárja ülést tartott. Főleg az volt a céljuk

ezeknek az üléseknek, hogy az egyes pártok vezérférfiai referálhassanak elvtársaiknak azokról a kijelentésekről, amelyeket előtűk a felsőbe a legutóbbi kihallgatások alkalmával tett. E jelentések alapján, amelyek a legbizalmasabb jelleggel bírnak, az egyes pártok határozatok magatartás felett, a kormánnyal és annak javaslataival szemben.

Hir szerint meglesz a foganatja a felső ama felszólításának, hogy az állami szükségletek kielégítését előző legfontosabb kormányjavaslatok gyorsan és akadálytalanul letárgyalassanak a Házban. Különösen szükség volt arra a legfelsőbb helyről jövő nyomásra a jobboldallal és a Ház elnökével szemben, akikre az audienciák nagy hatást tettek, úgy, hogy a parlament tárgyalásai a legközelebbi jövőben nem fognak megnehezítettetni.

Különösen nagy mozgás tapasztalható az ifjucsehek klubjában. Ezek ugyanis csak akkor akarnak engedni a Felsőnek óhajának, ha Clary gróftól áldozatul hozza a cseheknek.

Dr. Engel az ifjucsehek részéről — hír szerint — ily értelemben nyilatkozott a felső ur előtt, aki külön kihallgatásra hívatta. Az ifjucsehek klubja, Engelnak az audienciáról való visszatérése után nyomban konferenciát tartott, amelyben az országban és a klubban uralkodó hangulatról beszéltek hosszabb ideig. Ezután még az ifjucsehek parlamenti bizottsága is összeült bizalmas értekezletre.

Bécs, november 21.

A parlamenti pártvezetők kihallgatása során a felső ma is hangsúlyozta, hogy sürgősen kívánja a legfontosabb törvényjavaslatok letárgyalását. Kaisernek azt mondta az uralkodó, hogy nagyon kívánatos volna, ha a csehek és a németek meg tudnának egyezni. Dr. Engel állítólag kifejtette a felső előtt, hogy a cseh képviselők a csehszászai mozgalom és hangulat közepette kénytelenek álláspontjukhoz ragaszkodni. Gróf Clary nagy fájdalomt okozott a cseheknek a nyelvroldatok visszavonása által — ugymond dr. Engel — s nem is a kormány, de a gróf Clary személye az akadály annak, hogy a csehek a korona kívánságát teljesítsék. Azonban ő mégis mindent el fog követni pártfelei táborában, hogy az uralkodó kívánsága megvalósuljon, de a határozatot a párt fenntartja magának.

Az új kvóta.

Az új kvóta magasságáról és arról, hogy pénzben kifejezve milyen megerősítést fog jelenteni, a N. Fr. Fr. ezt a számítását közli:

A kvótabizottságoknak újból meginduló tárgyalása minden valószínűség szerint arra az eredményre fog vezetni, hogy az osztrák- és a magyar-bizottságok kvótaszámait közt levő különbözetet *megfelelzik*.

Volt pedig:

az osztrák követelés . . . . . 34.525 %

a magyar ajánlat . . . . . 34.25 %

A különbözet tehát 0.2750%

ennek fele 0.1375%

Lesz tehát, ha a megállapodás így létrejön:

Ausztria kvótája 65.6125%

Magyarország kvótája 34.3875%

Mint hogy Magyarországra nézve az új kvótánál elesik a precipitum, amelyet a határörvidékiért fizetett, ez pedig 1.4 százalék volt, a magyar kvótáemelés tényleg 2.9875 százalék.

Ha ezt a százalékos különbözetet számokban fejezzük ki, a következő eredményt kapjuk:

Az 1899-iki költségvetés szerint,

a vámok levonásával, fedezendő volt . . . . . 110,700,000 frt,

a magyar kvóta, régi kulcs szerint 31.4% = 34,759,800 frt.

Az új magyar kvóta

34.3875% = 38,066,962 .

a Magyarország terhére eső emelkedés tehát . . . . . 3,306,162 frt.

A kvóta a parlamentben.

A képviselőház legközelebbi ülése csütörtökön lesz, amikor a kvótatárgyalások dülőre jutnak valamely irányban. Széll Kálmán miniszterelnök már ma tájékoztatta a Házat, hogy csütörtökön a kormány valószínűleg előterjesztést tehet a kvóta tárgyában.

A miniszterelnök kívánsága az, hogy a parlamentnek bőséges alkalma legyen véleményét mondani a kvóta-kérdésben. Ha — ami nem valószínű — a bizottságok meg nem egyeznek, ez esetben a két küldöttség tárgyalásairól szóló jelentést a kormány a Ház elé terjeszti, a maga véleményének kíséretében. A csütörtöki ülésben ez esetben a Ház asztalán lehet az előterjesztés. Ha pedig a bizottságok meg fognak egyezni, akkor azok megállapodásai ke-

rülnek a Ház asztalára. Ez esetben a miniszterelnök kéri fogja a Házat, hogy e megállapodások a pénzügyi bizottsághoz utasíttassanak. Mint-hogy megegyezés esetén a megállapodással együtt kinyomatva és készen be fogják terjeszteni az összes kimutatásokat, táblázatokat, számításokat és mellékleteket is, a pénzügyi bizottság abban a helyzetben lesz, hogy már e hó 27-ikén, hétfőn, a megállapodásokat tárgyalás alá vegye. A Ház plénuma ez esetben december 4-ikén kezdené meg a plenáris tárgyalást.

Budapesten.

Clary gróf az osztrák minisztertanács elnöke és Kniázolucki lovag, az osztrák pénzügyminiszterium vezetője, Schönborn gróf, az osztrák kvótaküldöttség elnöke, Javorski lovag és Dumba udvari tanácsos, a kvóta-küldöttség tagjai ma este 9 órakor Bécsből ideértek és az Angol Királynőbe szálltak.

A két kvóta-küldöttség hetes albizottságai holnap, déli 12 órakor fogják a képviselőházban ülésüket megtartani. Egy óraker a magyar kvóta-küldöttség teljes ülést tart, amelyen a magyar hetes albizottság meg fogja tenni jelentését.

Széll Kálmán miniszterelnök Clary gróftól, az osztrák minisztertanács elnökét megérkezése után az Angol Királynő szállóban meglátogatta.

Az ipar állami támogatása.

Budapest, november 21.

A képviselőház közgazdasági bizottsága Kovácsy Sándor helyettes elnöke alatt ülést tartott, amelyen a hazai iparnak állami kedvezményekben való részesítéséről szóló törvényjavaslatot tárgyalta. A kormány részéről Hegedűs, Lukács és Darányi miniszterek, Schmidt József államtitkár, Szerényi, Popovics és báró Malcomes miniszteri tanácsosok voltak jelen.

Rosenberg Gyula előadó vezette be a vitát; kiemelte, hogy a törvényjavaslat ugyanazon az alapon nyugszik, mint a hasonló előző törvények, pedig az elért eredmények nem nagyon kevesetők s az azok alapján nyújtott kedvezményekkel nem sikerült az iparfejlesztést úgy előmozdítani, mint az ipari elmaradottságunknál szükséges volna. Ebből nem akar a törvényjavaslat ellen fegyvert kovacsolni. Amit a törvényjavaslat nyújt, nagyon helyes, sőt hiába volna azt meg nem adni, de nem szabad abban a hibben lenni, hogy ebben van a panacea, mely iparfejlesztésünknek lendületet fog adni. Ennél még az is fontosabb, amit a kormány adminisztratív uton tehet. A legnagyobb feladat ezen a téren is azonban a társadalomra hárul, melyet oda kell vinni, hogy elég erőt és erélyt tudjon kifejteni egy a termelés, mint a fogyasztás körül fölmerülő kérdések tárgyaiban. Részletesen ismertető ezután a javaslat egyes dispoziói és a törvényjavaslatot, mint a nagy cél elérésére szolgáló eszközök egyikét általánosságban elfogadásra ajánlja.

Szinay Gyula általánosságban elfogadja a törvényjavaslatot, bár jól tudja, hogy az ipar fejlesztésére evvel valami erőteljes lépést nem tesznek. A magyar ipar fellendülésének igazi eszköze csak a külön vámterület felállítására lehet. Verszédelmeknek tartja, hogy a már létező gyárak csak kivételesen részesüljenek oly kedvezményekben, melyeket a hasonló új gyárak mindenesetre megkapnak.

Lánczy Leó: Felelegesnek tartja a jelen javaslat szükséges voltát bővebben fejtegetni. A javaslat mindenesetre hozzá fog járulni ahhoz, hogy jövőre több eredményt érhesünk el az ipari alkotások terén. Sok körülmény áll utjában az ipari fellendülésnek; maga a társadalom sem teljesíti a téren a kötelességét; ily körülmények közt az államhatalomnak élnie kell azon eszközökkel, melyek rendelkezésére állnak. Kívánatos volna, hogy az iparpolitika és iparokció bizonyos rendszerbe hozassék, amely esetben mindenesetre erősebb alapokon fog fejlődhetni jövődöbeli iparunk. A törvényjavaslatban foglalt utasítások csak helyesek. A kedvezmények mérvét azonban nem tartja szóló elégségesnek s azt tartja, hogy a javaslat nem meríti ki azokat az eszközöket, aminek például a tarifakedvezmények s esetleg vámentességek, amelyek az ipar fejlődését előmozdítanak. A közszállítmányoknál is biztosítható lenne bizonyos felülmúló ár engedélyezésével a magyar gyártmányok előjoga. A főváros által a maga fogyasztási vámaival követett gyilkos ipari politika ellen is dispozióik lennének felveendő a javaslatba. A taxaciót nézete szerint helyesebb volna általános jellegű rendelkezéssel helyettesíteni. A kormánynak kellene tovább oly kereskedelmileg tervezett nagyszabású intézményt létesíteni, amely kizárólag ipari vállalatok kezdeményezésével és létesítésével foglalkoznék.

Endrey Gyula azt tartja, hogy ily törvényekkel nem lehet ipart teremteni. Magyarországon közös vámterület mellett nem is alkalmas erre semmiféle törvényhozási intézkedés és semmiféle kedvezmény. Reméli, hogy minél előbb elérkezik annak az ideje, hogy mas radikális orvoslást nyer a magyar ipar.

Brázy Kálmán ugyanily értelemben nyilatkozik, örömmel üdvözölve egyébként a javaslatban foglalt új intézkedéseket s azt, hogy a miniszter iparkodik az új gyárakat lehetőleg a vidékre utalni. A jelen kormánynak, mely iránt szóló személyes bizalommal van, a nagyobb diskrecionális hatalmat

is megadná; más lenne azonban a helyzet valamely későbbi, esetleg erőszakos kormánnyal szemben.

Heltai Ferenc a Lánczy által mondottakra válaszul, hogy a fővárosi fogyasztási adópótlékok és vámszedés kérdései nem tartoznak a törvényjavaslat keretébe, bár főleg a fővárosi közeletvámról maga is elismeri, hogy nem felel meg a kereskedelem és ipar érdekeinek. A főváros, ha pénzügyi érdekei más módon kielégítést nyerhetnek, készséggel fog hozzájárulni ahhoz, hogy ezek a vámok a helyes ipari szempontokkal inkább összeegyeztetessenek.

Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter mindenekelőtt megjegyzi és kimutatja, hogy tulsötét az a kép, amelyet az eddigi törvény csekély eredményéről festettek, bár neki is el kell ismernie, hogy vámpolitikával többet lehet elérni; neki azonban a létező helyzettel kell számolnia s az adott helyzetben kell élnie azon eszközökkel, amelyek rendelkezésére állnak. Ami a taxaciót illeti, nem zárkózik el esetleges módosítások elől, de kéri, hogy maga a rendszer fenntartassék. Minden más módozat teljhatalom adásával lenne egyértelmű s nem tartaná helyesnek, hogy ily teljhatalom bármely miniszternek megadassék. Azt, hogy a diskrecionális hatalomnak a közgazdasági bírósággal korlát állíttassék, lehetetlennek tartja. A mezőgazdasági gépipar most már annyira fejlődött, hogy új gyárak utján való mesterséges konkurenciával csak gyengíthetné. Ami a közszállítást illeti, e téren a kormány jó példával jár elő s már eddig is nem csekély eredményt ért el. Nagyon sok még e téren a teendő s azt sem hallgathatja el, hogy maguknál az iparosoknál is nem egyszer bízhatatlan mérvű indolenciát tapasztal. Hogy a fővárosi sanyaru pénzügyi helyzete oly eszközök használatára is kényszeríti, amelyek az iparnak ártanak, azt mindnyájan tudjuk. A főváros anyagi viszonyai azonban legalább egyelőre korlátokat szabnak az e téren tehető intézkedéseknek, melyek a viszonyok javulásával mindenesetre fontolóra lesznek vendők. Jobb pénzügyi viszonyok között csak örömmel üdvözölne s lehetőleg támogatna is oly szolid és óvatos vezetés alatt álló, tisztán iparilag kezelt, szerény eredményekkel beérő vállalatot is, aminek Lánczy célozott.

A miniszternek általános helyesléssel találkozott felszólalása után általánosságban egyhangulag elfogadta a bizottság a törvényjavaslatot. A részletes tárgyalás során az állami kedvezményekben részesülő új gyárak közé felvették: a seljemsodrógyárak; továbbá a mütrágya, maláta, dextrin, burgonyaszűr, növényi olaj, katángpörkölt, pótkávé-gyárak; tejet ipari cikkékké feldolgozó lelepek; rizshántológépek, amennyiben hazai rizset dolgoznak fel; sózott, szárított, füstölt húst, kolbász és kolbászféléket készítő iparteleknek kizárólag kiviteli üzletágra; konyakgyárak, melyek borból vagy törkölyborból lepárolás utján állítják elő a konyakot, végül az ásványolaj-gyárak. Kimondatott továbbá, hogy a kézműiparosokból alakult szövetkezeteknek adható kedvezmények ugyanazon esetekben a mezőgazdáké alakult szövetkezetnek is megadatnak.

A törvényjavaslat azon rendelkezéséből, mely szerint fölhatalmazatik a miniszter, hogy a pénzügyminiszterrel egyetértve oly esetekben, midőn fontos közgazdasági érdekek kívánják, megadhassa az állami kedvezményeket már fennálló gyáraknak és iparteleknek is, melyek az 1890: XIII. törvények alapján nem voltak kedvezményezettek, — töröltette ez a megszorítás; melyek az 1890: XIII. törvények alapján nem voltak kedvezményezettek.

Egyebekben a törvényjavaslatot érdemleges módosítások nélkül fogadta el a bizottság s a házban való képviselésével Rosenberg Gyula előadói bizta meg.

KÜLFÖLD.

Vilmos császár Angliában. A francia sajtó lehetőleg devalválni igyekszik a német császár angolországi látogatásának a jelentőségét. Valamennyi párisi lap *családi ügynek* tartja a windsori látogatást. Meg vannak róla győződve, hogy a német császár a német érdekekből nagyanyja meglátogatása alkalmából sem lesz hajlandó engedni, amint azt az angol lapok hinni szeretnék. Csupán a *Figaro* tulajdonít politikai fontosságot a látogatásnak és felhívja Delcassé külügyminisztert, hogy a költségvetési vitában a francia külügyi politikát a német császár angolországi útja szempontjából behatóan ismertesse.

Olaszországban nem hunyának szemét a látogatás politikai fontossága előtt. Báró De Renzis londoni olasz nagykövet éppen a napokban akarta megkezdeni szabadságidejét és haza akart jönni, de a külügyminiszter óhajára *elhalasztotta utazását*. A külügyi kormány ugyanis, a német császár látogatásának *rendkívüli fontosságát* tulajdonít a mostani politikai helyzet mellett és ezért kívánatosnak tartotta, hogy Olaszország angliai diplomáciai képviselője is ott legyen a találkozáson.

London, november 21.

Valamennyi itt levő nagykövet hivatalos a mai windsori bankettre.

Windsor, november 21.

Kevéssel a dejeuner után Vilmos császár, a walesi herceg és a conaughti herceg kísérelében sétált a windsori parkban, Augustza Viktória császárné pedig Agost Vilmos és Oszkár hercegekkel sétált ki. A teánál ismét együtt volt az egész társaság.

A Mocenigo ügye. Az olasz képviselőház mai ülésében Visconti-Venosta külügyminiszter válaszolt a Mocenigon történt letartóztatás ügyében hozzá intézett kérdésekre. A külügyminiszter kineveztette, hogy csak hadihajók élveznek idegen kikötőkben feltétlen területenkivüliséget. Kereskedelmi hajók és külön megállapodások hiányában a postagözösök is külön kikötőkben a területiális bíráskodás alá tartoznak, melyre névben azonban az az különös intézkedések érvényesek, melyek az Ausztria-Magyarország s Olaszország közt fennálló konzuláris egyezményben külön fel vannak említve. A miniszter nézete szerint a szóban forgó esetben a helyi hatóság — akár érdemileg, akár formailag — túllépte a helyes határvonalat. Most midőn a tényállás konstatálva van, az olasz kormány nem késik felszólalni az osztrák-magyar kormánytól és nem kételkedik abban, hogy az utóbbi az olasz lépéssel szemben a két ország közt fennálló benső viszonyának megfelelő barátságos s előzékeny magatartást fog tanúsítani.

Az interpellálók válaszukban sajnálatukat fejezték ki az eset felől és az olasz kormány által megindított akció eredményét bevárva, részben kielégítőnek mondták a miniszter választát.

Revanche Afrikában. Az alexandriai pénzügyeket ellenőrző nemzetközi bizottság dekretumot bocsátott ki, melynek értelmében az egyiptomi állampénztár ezután csakis olyan kiadásokat fedezhet, amelyeket a nemzetközi bizottság egyhangúlag helybenhagy.

E szerint Anglia nem használhatja többé a máhdi ellen az egyiptomi csapatokat, hanem kizárólag a saját katonáira lesz utalva. Ez a rendelkezés nem egyéb, mint Franciaország sakkhuzása az angolok ellen, mely Oroszország támogatásával jött létre.

Az angolok dél-afrikai vereségén fölbuzdulva, a máhdi összegyűjtött embereit és utban van Kartum felé. Ezt a hírt megerősítik az Omdurmanból kiküldött kémekek is. Azonkívül híre jár, hogy Menelik négus negyvenezer emberrel vonul a felső Nilus felé, hogy Etiopia régi jogainak érvényét szerezzen. Állítólag ez is Franciaország sughalmazására történik. Ezzel összefüggnek azok a rablóhadjáratok is, amelyeket Mohamed ben Abdulláh, a szent hírében álló sejk vizsgébe Berbera angol gyarmaton. A sejk azt is megmérészelte tenni, hogy az utban levő zeilai angol kormányzót kirabolta. Megbüntetésére Bombayból egy ezredet és Adenből egy zászlóaljat küldtek ki. Ezekkel a diplomáciai fogásokkal Franciaország revancheot szerez a fashódai kudarcért.

London, november 21.

A Timesnak jelentik Odesszából 15-iki kelettel, hogy 19-én új külön misszió indul Odesszából Abszsziniába Davidov és Dragomirov testőrhadnagyok vezetése alatt.

A háború.

Budapest, november 21.

Ladysmith elfoglalásának a híre még mostanáig sincs megerősítve, de az a körülmény, hogy Joubert tábornok az egész haderővel dél felé nyomul előre és Ladysmith körül csak megfigyelő hadtestet hagy, elegendő alapot szolgáltatott arra a föltevésre, hogy Ladysmith csakugyan elesett és White serege a boerok fogságába esett. Egy tegnapi kelt esteourt, tehát angol távirat csak annyit mond, hogy a boerok Ladysmith ostromával valószínűleg felhagytak. Ebből a táviratból azt lehetne kiolvasni, hogy Ladysmith tehát nem esett még el; csakhogy Esteourtban, amely Colensotól és Ladysmithtől teljesen el van vágva, nem tudhatják, hogy Ladysmithnél mi történt. A Deutsche Warte értesülése ezek szerint, ha megerősítve nincs is, de megcáfolva sincs. Ladysmith sorsán kívül általános érdeklődés tárgya az is, hogy Buller főhadvezér e pillanatban hol van s mi a legközelebbi terve. A legutolsó hír az volt róla, hogy Fokvárosból Durbanba ment; ott azonban nem ad magáról életjelet, másrészt pedig azt jelentették, hogy Del Aarban, tehát a nyugati hárterén lesz a főhadiszállása.

Ladysmith sorsa.

London, november 21.

A Standard ladysmithi tudósítójának sikerült egy táviratát a boerok kordonján keresztülüsem-

pészni. E távirat szerint a ladysmithi helyőrség péntekig, november 17-éig, egészen jól volt lövészerrel és eleséggel bőségesen el volt látva. A boerok minden rendszer nélkül bombázzák a várost. November 14-én éjjel tájban fegyverre szólították a helyőrséget, mert attól tartottak, hogy a boerok támadást fognak intézni a város ellen, de a támadás elmaradt.

London, november 21.

Ladysmithben azt hiszik, hogy Joubert hadseregének zömével dél felé vonult s hogy Ladysmith körül csak megfigyelő csapatot hagyott hátra. Az angolok kémelekülő csapatot küldtek déli irányban s ezek a csapatok azt tapasztalták, hogy a boerok erősen megszállva tartják a Colensóba vívő utat.

A Daily Cronicle igen figyelemreméltó cikket közöl, amelyben rámutat arra, hogy az újonnan Dél-Afrikába érkezett csapatok nem szállhatnak szembe az ellenséggel, mert nincs tüzérségük, sem pedig kellő lovasságuk. A Ladysmith fölszabadítására rendelt seregek mindössze három tábortábori útege van s majdnem semmi lovassága sincs.

A boerok és az angolok egyformán szenvednek a néhány nap óta tartó erős esőzés miatt.

Estcourt, november 21.

Az ellenséget, amely Esteourtól északnyugatra felé 10 mérföldnyire foglalt állást, kicsalták hadállásából. A Mooiri-folyónál, innen délre állítólag ütközet folyik. A Ladysmithtől délre táborozó boerok buzgón gyűjtenek takarmányt a tanyákon.

London, november 21.

Az estlapok egy tegnapi föladott esteourt táviratát közölnék, amely szerint ott most már tudják, hogy Joubert tábornok az egész haderővel Esteourtól dél felé nyomul előre. Ladysmith ostromlásával valószínűleg felhagytak.

Durban, november 21.

A Natal Advertisernek egy esteourt távirata szerint 700 boer Weenenből jövet tegnap megszállott egy erős hadállást Tummersfarm mellett Esteourtól dél felé vagy 40 mérföldnyire, a Mooiri-folyótól északnyugaton levő fennsíkron. Az angol lovasított gyalogság és esteourt vadászok ütközetbe bocsátottak az ellenséggel, mely három embert veszített — ezek közt volt a vezér is — és aztán visszavonult, magával vivén a farmból 200 darab marhát.

London, november 21.

A Standard jelenti pénteki kelettel Ladysmithből, hogy a várost védő sereg erősen tartja magát. A boerok tábora a nagy esőtől moesárossá vált. Úgy látszik, hogy a helyzet nagyon komoly, mert az angol fővezér jelentéseiben is szó van róla, hogy a boerok naponként újabb csapatokat kapnak segítségül. Pietermaritzburg és Colenso közt az összeköttetés a boerok kezében van. Esteourtból jelenti, hogy a boerok gyorsan nyomulnak előre és a várost körülzárják.

Berlin, november 21.

A lapoknak jelentik Londonból: Fokvárosi távirat szerint a boerokat Kuruman mellett az angol Beesuna-földön az angol csapatok megverték. Részleteket erről nem említenek. A boerok betérése a Fokgyarmatra nagy terjedelmet ölt. Alival-North, Burghersdorp, Colesberg és Campbell az ellenség kezébe esett. Jamestown meg szállását várják. A megszállott városokat rendszeresen az Oranje szabad állam uralma alá helyezik. Az afrikanderekhez intézett felhívás, hogy csatlakozzanak a boerokhoz, eddig eredménytelen maradt.

A boerok előnyomulása.

London, november 21.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Fokvárosból 18-iki kelettel: Egy Esteourtból jövő páncélosvonat, amelyet a boerok tegnap kivetettek a vágányból, sikerült a sinekre visszaállítani s minden baj nélkül visszavinni. A boerok tegnap megszállták Colesberget.

A Mohawk csapatszallítóhajó Fokvárosba érkezett.

London, november 21.

A Daily News-nak jelentik Kimberleyből 18-iki kelettel: A boerok ma megtámadtak egy kis lovascsapatot, amely rekognoskálásra lovagolt ki. Az ellenség vereséget szenvedett s tüzenkét főnyi vesztesége volt. Az angol csapatoknak két sebesültjük volt. Valamivel később megütöközt a két fél Cartersfarm mellett. Az angolok két embert veszítettek, azután visszavonultak. Az ellenség rövid megszakításokkal egész nap dgyuzza a várost. Egy bennszülött katona elesett.

London, november 21.

Oranje-Riverből jelentik, hogy Lord Methnen serege, amely Kimberleyt föl akarja szabadítani

az ostrom alul, eddig hasztalan igyekezett az ostromolt várossal hatalmas villamos reflektorok segítségével érintkezésre lépni.

Rhodes ezredes, Rhodes Cecil őcsese, szintén ezzel a sereggel indul, amelynek erejét kilencezer főre teszik.

London, november 21.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Naunportból 15-iki kelettel: Az az 1300 főnyi boer katonaság, amely Colesberget megszállta, még 1300 főnyi segítséget vár. A boeroknak kitűnő lovasaik vannak, elegendő lövészerük és 20 kocsi élelmiszerük van. Főfegyverzett fekete szolgák kísérik őket.

Ugyanennek az ügynökségnek jelentik Oranje-Riverből, hogy a Belmont mellett álló boerok száma 1200 főre rug.

Fokváros, november 21.

A „Midland News“ jelenti, hogy Vanderwolt és Gober, a fokföldi parlament tagjai Colesbergben csatlakoztak a boerokhoz.

(Az aranybányák.)

Fokváros, november 21.

Azt a jelentést, hogy a transvaali kormány elpusztította az aranybányákat, a johannesburgi Standard and Diggers News alapatlannak mondja és hozzáteszi, hogy a bányák üzembem vannak. Az aranyat az ország függetlenségének védelmére fordítják. A háboru befejezése után visszafizetik az aranyat. Az európai részvényesek nyugodtak lehetnek a felől, hogy a bányák nem lesznek tönkre téve a háboru befejezése után.

(Kimberley ostroma.)

London, november 21.

Kimberleyből jelentik november 11-éről, hogy a boerok a megszállott várost erősen ostromolják. Reggel 1/2 órákor kezdődött a tüzelés és erre az angolok ágyú is megdördültek. Félóra hosszat tartott a tüzérség ágyúzása. Közben a boerok lovassága be akart nyomulni a városba, de az angol gyalogság tüzelésétől zavar támadt a lovak közt és a boerok kénytelenek voltak meghátrálni.

(Angol hajóvásárlás.)

Washington, november 21.

Az Egyesült Államok kormánya ma eladta a felesleges állami hajókat Angolországának szállítási célokra.

HIREK.

Csokoládé.

London, október 21. Az az ajándék, amelyet Viktória királynő Dél-Afrikában harcoló katonáinak karácsonyra szánt, egy doboz csokoládé. A dobozon a királynő képe látható s alatta ez áll: South Africa — 1900.

A Pallas Lexikon „C“ betűs kötetének 752. sz. lapján a csokoládéről a következők találhatók:

A csokoládé legnagyobb részben a Theobroma Cacao nevű növény magjából áll, ezen kívül nagy mennyiségű cukrot és kevés fűszert, fahéjt és vaniliát tartalmaz. Mindezen alkotó részek nagyon egészséges tápanyagok.

Meg van tehát oldva a nagy talány s mindenki megértheti most már, hogy a gyermekeire szeretettel gondoló királynőnek miképpen jutott eszébe az, hogy csokoládéval traktálja a hazáért, a királyért, a civilizációért s egyéb szép dolgokért küzdő katonáit. Lehetetlen, hogy porba ne boruljon mindenki ennyi gondosság láttára s még lehetlenebb, hogy ne nézzen bámulattal arra a trónra, amelyből ilyen gyöngéd szeretettel kormányozzák a fél világot. Istenem! Tessék csak elképzelni azt a karácsonyt! A táborútzek égnék. A messzeségből egy-egy elkésett ágyudörgést hoz az esti szél, melyre a földön fekvő, véres, halálra sebzett katonák még egyszer felemelik fejüket. Aztán trombitaharsogás is hallik, dobok peregnék, a tisztek rohannak elől, elől. Fel a hegyre! hallik a parancsszó. Megvillannak a szuronyok, széles, nagy villanással — dübörög a föld, tompa, rettenetes bődüléssel, csorog az izzadság, csorog a vér.

Most felrtek. Valaki kitzúzi a lobogót, Nagy-Britannia győzedelmes, lenző lobogóját,

s aztán a jó fiuk lekapják a sipkáikat, feldobják a levegőbe, Hurrát kiáltanak háromszor.

Odalent csendesen szendereg a völgy. Az éjszaka megfekszik, sötét, komoran... s csak akkor riad fel, mikor a győzelem mámore dalban tör ki s felhangzik a tengereken túl harsogó dal: God save the Queen!

Most nincs már csata. A legabszolútabb békeség költözött a szívekbe. Valami kis angol katona harapja csak össze a fogait. Istentelenül fáj az a seb homlokán s a kótit alól lassan szivárog a vére. A piros friss vér, a fiatal, az erőt adó. A többiek körben állanak s várják a királynő ajándékát.

A generális jön lovon. Hozsánna a generális, kis szürke paripán s zörög az avar, amint kacéron lépeget a kis lovacska. A hóna alatt nagy doboz van, igen nagy doboz. A csapathoz érve megállítja a lovat, leszáll a lóról s miután köszvényes lábait háromszor-négyszer megsimogatja, így szól:

Fiúk! Vitőzen harcoltatok! A királynőért csepeg véretek, a hazáért adjátok ifju életetek...

Már osztják a csokoládét. Finom, Theobroma Cacao tartalmazó csokoládét. Az a fiu, akinek még most is szivárog a vér a kötése alól, mohón kap utána, nagyon éhes, nagyon fáradt szegény. Aztán, hogy a kezébe kapott egy táblát, mohón szopogatja.

Csokoládé, — mondja — finom csokoládé...

G-a.

Budapest, november 21.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 15-én új előfűzést nyit a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfűzések ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessék tovább.

— Személyi hír. *Jeszzensky Sándor* miniszteri tanácsos — mint értesülünk — tifuszbetegségéből már felépült, úgy, hogy a szobát is elhagyhatja.

— *Mária Terézia emléke.* A tudománygyemem e hó 29-jén ünnepeket ül; *Mária Terézia* halálának napja alkalmából tartja meg az évente szokásos gyászmisét az egyetemi templomban, a királynénak, mint az egyetem újjáépítőjének emlékeztetésére. A rekviem tíz órakor lesz s ezen a napon az összes karokon szünetelnek az előadások.

— *Királyi elismerés.* *Steer Ferenc* kuriai bírót saját kérelmére nyugalmazták s a király ebből az alkalomból megelégedését nyilvánította bírói működése fölött. Az erről szóló legfelsőbb kéziratot a hivatalos lap mai száma közli.

— *Rothschildék játékonysága.* A párisi *Rothschildok* ez idén is leadták névjegyüket a szajnai prefektusnál, mint minden évben. Százezer frankot deponáltak nála azzal a céllal, hogy ez összeget azok közt a párisi szegények közt osszák ki, akik nem tudják kifizetni a házbértük tényleg részét.

— *Cimadományozás.* A képviselőház elnöke a Ház irodájának egyik derék, rokonszenves hivatalnokát *Benedikt Márkot* az igazgatói címmel ruházta föl. *Benedikt* közel negyedszázad óta mint kiadó működik a Ház irodájában és ez idő alatt kiváló szorgalmával, tehetségével nemcsak főnökének, de mindazoknak nagyrabecsülését kivívta, akik vele hivatalos érintkezésben voltak.

— *Ferenc József tanítók háza.* Az Eötvös-alap Országos Tanító-Egyesület tanítók és más tantervi felkeltő látogatási listái számára a Szentkirályi-utca 47. számú házban internatus rendezést be, amelynek vasárnap, november 19-én volt az ünnepes fölavatása. *Wassics Gyula* kultuszminiszter a megnyitáson fölolvasta a királynak azt az engedelmét, hogy az intézet a *Ferenc József Tanítók Háza* nevet viselhesse. Az erről szóló királyi kéziratot ma a hivatalos lap is közli.

— *Kossuth Lajos barátja.* *Szatmárról* írják, hogy ott tegnap halt meg *Ujfalussy Lajos* volt 1848-ik évi követ s az alkotmány helyreállítása után országgyűlési képviselője. Hü barátja volt *Kossuth Lajos*nak s a feyverletétel után fogságba került. Kiszabadulása után is folyton üldözték s egészen 1865-ig rendőri felügyelet alatt állott. 1894-ben betegen fejtét *Kossuth Lajos* temetésére s az életben lévő hat 1848/49-iki képviselővel tartotta a koporsórol lefűgő szallagokat. Nőten ember volt s bátyjának *Ujfalussy Miklósnak* remetejezi ősi kastélyában töltötte utolsó éveit.

— **Hurokolódik százötven millió.** Budapest kasszája hurokolódik. Átmege a régi város-házából a Károly-kaszárnyába. S ezt ne úgy tessék elképzelni, hogy a pénztárnok egy ládikóban magával viszi a pénzeskét s ami esetleg a ládikóba nem férne bele, azt a zsebébe gyömöszölve viszi át a Károly-kaszárnyába. A hurokolódás eltart néhány napig. Tizenöt olyan sulyos és tekintélyes formájú vasládát kell áthurocolni, amit a régi városház lépcsőin nem is lehetett lehozni. Csigával kell ezeket a ládaméltóságokat lebovosítani az emeletről az udvarra s ugyancsak ilyenformán segíteni fel őket új lakásukba, a rostélyutcai rész újonnan összekalapált pánccsoszobájába. A költözökös persze nem is megy csak úgy egyszerűen. Pénz ő felségének fényes kísérete van. Minden kocsit egy csapat rendőr kíséri s egy pénztári hivatalnok. Ezek azok a kíséretből, akikben gyönyörködhetünk. Hát még a sok detektiv mindentel az a vonalon, a melyen a feltűnő teherzállítvány elvonul. Annyi pénz hurokolódik, hogy egy-két millió már ide vagy oda — de azért úgy látszik, még hajlandók elveszíteni belőle csak egy krajcárkat is. Hogy némi fogalma legyen azoknak, akiknek a számláit késedelmesen fizeti meg a főváros — arról, hogy micsoda summát hordoznak itt meg ünnepi menetben, elmondjuk a summákat, amik a mai nappal vándoruttra keltek: A községi alap vagyonát, amely hat és félmillió forint készpénzből, értékpapírból és takarékpénztári könyvből áll. A gyámi vagyon, amely huszonhat millió forintot képvisel, az alapok és alapítványok vagyonát nyolce millió forintnyi értékben, a kisajátító alap haremehaterezer forintnyi készpénzét, a két milliós sorsolási kölcsönalap kétmilliónyi vagyonát és végül a százmillió kölcsönnek negyvenhét millió korona értékű még kibocsátatlan kötvényeit. Szóval kerek számban százötven millió korona költözködik. Mindennap csak délután négy óráig tart a hurokolódás. Akkortájban már homályosodni kezd a világ — és sötétben mégse igen tanácsos pénzt költöztetni, bár még abban se lenne valami nagy veszedelem, ha ilyen tekintélyes ládákról van szó, amiket tíz ember alig mozdit el a helyükről. Bajos volna elszaladni velük. Ilyenformán el is tart a hurokolódás legalább péntekig.

— **A pethőfalval iskola.** Ennek a tőzgyökéres magyar név falucsának tót anyanyelvű a lakossága. Hogy ezentel nemcsak a neve, de a lakosság is magyar legyen a falunak, egy áldozatkész, nemes honleány, özvegy *Blondell Károlyné* magyar iskolát építtetett a saját költségén. Szép templomot is építtetett a községnek s mellé emeletes iskolaépületet, melyben kiskisdedő-intézet van. Négy apácantitónőnek is vannak benne lakás, akik számára *Bon-dellné* alapítványt tett, melynek kamataiból megélhetnek. Így aztán örök időkre biztosítva van Pethőfalván a magyar szellemű tanítás és kiskisdedőv ügye. Az iskolaépület maga 20.000 forintba került s főhelyiségei, a két óvó- és iskolaterem minden szükséges berendezéssel bőven el van látva. A templomot és az iskolát e hó 16-án szentelte föl nagy ünnepélylyel gróf *Pongrácz Adolf* vágyhelyi prépost. Felszentelés után mise volt az új templomban, utána szentbeszéd, melyet gróf *Pongrácz* prépost mondott magyar nyelven. Később a templom körül csoportosult sokaságnak *Hoenigh Ferenc* n.-kosztolányi plebános beszélt a szabad ég alatt.

— **Gyámpénztárak.** A magyar bürokrácia dicséretéből sohasem fog ki az ember. A belügyminiszter tudja legjobban, hogy mennyire rászorul a dicséretre, s most, hogy azt tapasztalja, hogy a gyámpénztárak mérlegeit a legtöbb helyről nem terjesztik fel, elrendelte, hogy legkésőbb a tavaszig mindannyit küldjék be. Ezenkívül azt is meghagyta a belügyminiszter, hogy az adóslevelekre kiadott kölcsönök állásáról, a gyámoikat és gondnokokat tulajdonát képező adóslevelekről és az azokra történt törlesztésekről is kimutatást kell készíteni. Végül felhívja a megyei törvényhatóságokat, hogy a területükön lévő rendezett tanácsú városok, a gyámhatósági jogkörrel felruházott, valamint az árvák és gondnokoltak pénzei kezelésére jogosított községek 1899. évi mérlege ugyancsak a tavaszig felterjesztendő.

— **Páris legmagasabb háza.** Most épül Párisban az új számvetőszéki épület, amelynek már a tizedik emeletén tartanak a kőművesek. A kolozs-szalai ház tizenegy emeletes lesz, a maga nemében talán egész Európában az egyetlen.

— **Házasság.** *Benedek* Endre pozsonyi pénzügyi fogalmazó tegnap esküdtött örök hűséget *Benedek Margitnak*, *Lenedek* Sándor közigazgatási bíró és fővárosi bizottsági tag leányának. Nasznagyok voltak: *Adamovich Vilmos* közigazgatási bíró és *Benedek* Lajos főamtiszt.

Winkler Ignác téthi lakos eljegyezte *Ney Sándor* nevelt leányát, *Reichenfeld Etelkát* Téthről. *Assburger* János Kiskőrösről eljegyezte *Deerberta* kisasszonyt Bacs-Topolján.

— **Stanley a délafrikai háborúról.** A nagy angol utazót meginterviewolta a *Figaro* a délafrikai háborúról. *Stanley* arra a kérdésre, hogy vége lesz-e egyhamar a háborúnak, így válaszolt:

— A háboru még el se kezdődött. Buller tábornok csak december 15-ike körül kezdeti meg rendszeres operációit. Akkor aztán már hamar megy a dolog. Két-három hét alatt vége a háborúnak.

— És ha meghódította, mit csinál Anglia a két állammal? Mi lesz Transvaalból és Oranje szabadállamból?

— Két állammal csinál belőlük, amelyek maguk fogják magukat adminisztrálni, mint a Fokgyarmat és Natal. Parlamentjük lesz, s ezenkívül kormányzójuk, aki a királynőt fogja képviselni. Ezt a két államt megnyitják az egész világ kereskedelmének. Minden idegen úgy fog ott élni, mintha az angoloknál lenne. A boorok, kafferok, németek és franciák épügy fognak odajárni kereskedni, ahogy most a Fokgyarmatra járnak. A szabad verseny a mi közgazdaságunk alapja; néha megszenvedünk érte, de ez az erősségünk.

— És meglesz Kairótól a Jöreménység fokáig a nagy transzafrikai vasút?

— Sok pénzzel. *Cecil Rhodes* úgy akarja, hogy egyazon kocsin lehessen végigutazni egész Afrikán. En a mellett vagyok, hogy a tavakat is használják fel a közlekedésre. Ha meglesz, nagyon szép lesz...

— **A verki se ad már kenyeret.** A kintornázás se jó mesterség már. Éhen lehet veszni mellette. Valami nyomorékság okvetlenül kell hozzá, ami számalmat gerjeszsen a publikumban. A műelőzvet egymagában már nem igen jövedelmez. Tanu rá *Kadlec Cirill*, aki ma félig éhen pusztulva összeesett a Király-utcában. Kintornás volt, de sehogys ment a keresete. Részben a konkurrencia tette tönkre, részben pedig az, hogy lejárt már magát a mesterség. A házmezterek is elzavarták mindenfelől s ha itt-ott mégis hozzájutott ahhoz, hogy egy kiest kintornázon, alig cseppent a kalapjába egy-egy krajcár. Miután látta, hogy sehogys se boldogul, eladta a kintornát s aztán mialatt megette a pénztét, állás után futkosott. Az pedig nem igen akad minden borkorban s a szegény *Cirill* ma a mentők vitték be a Rókusba, mert nem bírta már tovább cepelni az éhséget.

— **Az öreg asszony bibliája.** Kassán egy *Borbély Gergelyné* nevezetű hatvanhat esztendő öreg asszony vénségére gondolta rá magát arra, hogy megváltoztassa a hitét. *Nazaréus* lett s szortelenül neki adta magát az új vallásnak. Egész nap a bibliát bujta, folyton gyülekezésekbe járt s miután — úgy látszik — az új hit se tudott megnyugvást adni neki, valósággal buskomor lett az utóbbi időben. Egész éjjelenek át bujta most már a bibliát s tépelődve, környezet meg se látva járt szó nélkül a házban, mint valami kísértet. A leányának erre az a gondolata támadt, hogy elveszi tőle a bibliát. Ezzel talán megszűnik a betegsége is. Meg is szűnt örökre. Az öreg asszony olyan zokon vette azt, hogy megfosztották a könyvétől, hogy fölment a padlásra és fölakasztotta magát.

— **A kisázsiai földregés.** *Konstantinápolyból* írják, hogy csak most állították össze hivatalosan annak a rettenetes katasztrófának adatait, melyet a kisázsiai *Meander* folyó mentén pusztított földregés okozott. E szerint *Varizli*, *Sarakjoi* és *Karaghatsh* városokban 356 ember halt meg és 264 megsebesült. 556 üzlet és raktár ment tönkre és 310 tetemes kárt szenvedett; 3 nyilvános épület, 2 keresztény templom, 73 meceset, 136 iskola és 4778 magánépület omlott össze. Ezenkívül ezekre megy azoknak a házaknak száma, amelyek megsérültek.

— **Az utellenőrző szemlék.** A közös hadseregbeli tartalékosokkal holnap kezdik meg az utószemlélt a *Mária Terézia* kaszárnyában. Ezen a szemlén minden olyan tartalékosnak jelentkeznie kell, aki a főszenlérlől valamely okból elmaradt. A szemlék sorrendje a következő: November 22-ikén a 32-ik ezredhez 1889—1896-ban besorozottakkal, november 23-ikén a 32-ik ezredhez 1897—98-ban besorozottakkal, november 24-ikén az 1—20-ik, november 25-ikén a 21—40-ik, november 26-ikén a 41—60-ik, november 27-ikén a 61—75-ik, november 28-ikén a 76—102-ik, november 29-ikén a huszárrezedekhez tartozókkal, november 30-ikén a dragonyos, disdás és vadászrezedekhez tartozó legénységgel, december 1-én a hadtest huszárrezedek legénységével, december 2-ikén a hadosztály- és vartüzerezedekhez tartozó legénységgel, december 3-ikén a vonat(szekerész)-ezredkek, élelmezési raktarakhoz tartozókkal, a hadintérezedekhez, vasuti- és távirdezekhez, ruharaktarakhoz, valamint a többi fel nem sorolt csapatokhoz és intézetekhez tartozókkal december 4-ikén, a *Ladwehr*hez 18-7-től 1894-ig besorozott legénységgel december 5-ikén, az 1895-től 1898-ig besorozottakkal december 6-ikén. Ezzel az idei szemlék végét érnek.

— **Öngyilkos tanár.** *Rómából* táviratozzák: *Mihelsted* Ottó, birodalmi törvényeszéki tanácsos.

kiváló jogász és tanár, gyógyíthatatlan baja miatt ma agyonlőtte magát.

— **A visszasiit vesztegzár.** Sok szenvedést és sok megalázást okozott már a régi görögök löpve ivadékaiknak nagyszási hóbortjuk. Legújabbban a velünk község háztartásában élő Ausztriával okvetetlenkedtek, amidőn a trieszti pestisgyanus haláleset hírére tizennégy napi vesztegzárt rendelt el olyan trieszti hajókra, amelyek görög partokon akartak kikötni. Az osztrák kormány e sérelmes intézkedésre a postahivataloknak adott azzal az utasítással felelt, hogy Görögországba szóló küldeményeket el ne fogadjanak. Erre azonban úgy megrémült az athéni kormány, hogy visszazitta kiméltelen rendeletét és most már a trieszti hajók egyszerű orvosi vizsgálatával is megmenthetőknek véli a hellén utóköz becses egészségét. A pestisről lévén szó, közöljük itt a következő félhivatalos táviratot:

Fiume, november 21.

A lapokban közölt az a hír, hogy a *Memfi* hajón, mely Alexandriából érkezett, pestisbeteg volna, teljesen alaptalan, mert a hajó még tegnap megkapta a hatóságtól a szabad közlekedést.

— **Következtetés a szem pislogásából.** Egy orosz orvos, dr. *Kotz* egyszerű megfigyeléssel bizonyította be, hogy minden ez idő szerint ismeretes világítás között a villamos világítás az egyetlen, amely alig árt a szemnek. Abból indult ki, hogy a szem annál többet pislog, minél jobban megerdelteti és kifárasztja a világítás. És megállapította, hogy gyertyaláng mellett a szem 6-8, gázlángnál 2-8, napvilágnál 2-2 és elektromos világításnál csak 1-8-szor pislog a szem percenkint. Ebből vonta le aztán azt a következtetést, hogy a villamos világítás leginkább elviselhető a szemre nézve. Föltétlenül káros és veszedelmes az a világítás, amelynél a szem háromnál többször pislog percenkint. Ebből pedig könnyen érthető, hogy a gyertyavilágítás föltétlenül ártalmas az egészségre.

— **Új zálogház a VIII.—IX. kerületben.** A kereskedelmi miniszter a VII. kerületi zálogház helyett a VIII. vagy IX.-ik kerületben új zálogházi épületet akar emeltetni. A miniszter — mint értesülünk — az új zálogház építését hamarosan meg akarja kezdeni. Azok, akik tekeiket el akarják adni, ajánlataikat az év december 10-éig nyújthatják be a kereskedelmi minisztériumba.

— **A bóra.** Triesztből táviratozzák: A *Ferenc Ferdinánd* gőzhajó, amely tegnap indult el *Fiuméből* *Velencébe*, az erős bóra miatt nem folytathatta útját és kénytelen volt a *pólati* kikötőbe menekülni. Valamennyi dalmát hajó nagy késéssel érkezik.

— **Előleptetés hátrafelé.** Ily című mai hírünkre vonatkozólag illetékes helyről ma a következő helyreigazító nyilatkozatot kaptuk:

A posta- és távirdatelezők 400, 450 és 500 forint évi fizetéssel három fizetési fokozatba tartoznak.

Amikor az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeit szabályozó 1893. évi IV. t.-c. életbe lépett, ennek alapján 50 budapesti és fiúmei kezelő a XI-ik fizetési osztályba volt sorozandó, amely sorozással 500 forint évi fizetés és az az előny járt, hogy a besorozottak korábbi lakpénzeiknél magasabb lakpénzilletményt nyertek. A besorozás az illetők rangsorozatán nem változtatott s anyagi viszonyait befolyásoló több feltételtől volt függővé téve oly kijelentéssel, hogy ha valakinek a besorozására alapul szolgáló feltétel megszűnik, az illető vissza lesz helyezve korábbi illetményeibe, a jelzett kedvezmény pedig ismét oly kezelő nyeri el, aki arra inkább rea van szorúva.

Ily módon a XI-ik fizetési osztályba 450, sőt 400 forintos kezelők is bejutottak; többen voltak azonban köztük olyanok, kiknél a besorozás indoka később megszűnt, s kiket az előadottak folytán vissza kellett helyezni korábbi illetményeikbe.

Ezen kezelőkkel tehát méltánytalanság nem történt s fizetésük lezállítása is csak látszólagos, mert azon fizetési különbözetet, melyet a besorozással nyertek, nem vesztették el, hanem nyugdíjba beszámítható személyi pótlék címén továbbra is megtartották mindaddig, míg rangsorozatos előleptetésre sorra kerültek, amikor személyi pótlékek fizetését alakult át s megszüntetendő volt.

Az ismertető eljárás különben csak átmeneti volt; mert az 1897. évi állami költségvetési törvény azon kedvezményt, melyet az 1893. évi IV. törvények lakpénz tekintetében csupán 50 kezelőnek biztosított, az összes posta- és távirdatelezőkre kiterjesztette s ennek folytán most már ily besorozás és visszahelyezés nem fordulhat elő.

Ezt a nyilatkozatot örömdetes tudomásul vesszük, mert arra vall, hogy a kezelőnek érdekei semmiképp sincsenek veszélyeztetve és hogy a posta- és táviró kiváló munkaerői az állam tehetségéhez

mért elismerésben részesülnek. Ezt jól esik konstataálni, különösen a kezelőnek nevében is.

— **Meggyilkolt diák.** *Szatmárról* írja tudósítónk: *Papp Elemér* hetedik osztályú gimnáziumi tanuló a Szatmárral szomszédos *Udvari* község alatt meggyilkolták. A szerencsétlen fiú szüleit látogatta meg *Udvariban* és tegnap reggel gyalog indult el Szatmárra. A község határában járhatott, amikor egy eddig ismeretlen gonosztevő fegyverrel keresztül lötte. A golyó *Papp* fejét furta keresztül s rög-tön kioltotta az életét. A gyilkosság reggelén több községbeli ment el a holttest mellett, de nem tűnt föl nekik a mozdulatlan test, mert azt hitték, hogy részeg ember fekszik az országot közelében. Később *Papp Elemér* egyik testvére vette észre a holttestet. *Jajveszékelve* vitte meg a hírt szüleinek, értesítették a gyilkosságról a szatmári hatóságokat, ahonnan a hivatalos kiküldöttek azonnal kimentek a gyilkosság színhelyére. A gyilkost a csendőrség mindenféle keresi, eddig eredménytelenül.

— **Asszony a talpán.** *Árkován* is van hősnő, *Gruber Mária*nak hívják. *Felítár János* addig-addig kísértette a szerelmével, amíg az életét fizette meg az asszonynak egyetlen egy csókját. Pedig okos ember volt *Felítár János*, előbb leitatatta a szép asszony férjét s csak aztán erőszakoskodott. *Gruberné* azonban nem adott olyan könnyen a csókjaiból, erőlyesen védte magát, olyan erőlyesen, hogy a részeg férj is felocsudott a nagy háboruságra s úgy ütötte fejbe *Felítárt*, hogy azt félholtan vitték a lakására. Napokig kinlódott el aztán s ma virradóra meghalt. *Grubert* természetesen elfogták, de az asszony nem hagyta annyiba a dolgot. Arrval állt elő, hogy ne bánták az urat, nem tehet az szemmiről, mert ő ütötte le a támadóját. *Gruber* természetesen elfogadta ezt a védekezést s most ő is azt állítja, hogy az asszony vágta fejbe *Felítárt*.

— **Az aradi gyilkosság.** A magyarság védelmében vértanuságot szenvedett aradi iparosnak, *Mallár Lajos*nak gyilkosát ma hallgatta ki a vizsgálóbíró. *Riedl Ödön* — a gyilkos — tettét beismerte. Csak a gyilkosság előzményeit adta elő másként, mint ahogy történt. Elmondta, hogy este a *Millenium-sürcsarnokban* volt, ahol meglehetősen sokat ivott. Innen betért a *Vass-kávéháza*ba. Itt találta már a társaságot, melyben ott volt *Mallár Lajos* is. Később ő is a társaságba vegyült, de nem hivatalan tolakodva, mint mondják, mert ő oda szöliötték. Azt azonban tagadja, hogy a magyarokat sértő kifejezéseket használt. Azt mondta ugyan, hogy:

— *Die Ungarn sind lauter Viechkerle*, de ezzel nem akart megbántani senkit.

— *Hát hogyan értette ezt?* — kérdezte a bírő. — *En ezt úgy értettem, hogy a magyarok mind élhetetlenek.*

A beszédére *Mallár* sértő kifejezésekkel illette s azt mondta neki állítólag:

— Csak gyere ki, majd ellátom a bajodat!

Erre rövid idő múlva távozott *Mallár* a társasággal együtt, ő pedig még ott akart maradni és fekete kávéért, de nem adtak neki. Így aztán kifelé indult. Az utcán várta *Mallár* és újra szóváltásba keveredtek, mire *Mallár* őt kétszer arculütötte. Erre ő — mondja tovább a gyilkos — *önvédelemből* vette ki kését és leszurta ellentelét, aki ott nyomban meghalt.

A meggyilkolt *Mallár Lajost*, akit derék, értelmes iparos embernek ismertek, ma boncolták fel a törvényszéki orvosok.

— **Az újságírás hiénái.** Ismét egy jeles firmáról rántotta le a véletlen a leplet, aki — mint újságíró — követett el különféle szédeléseket. *Horovitz* Karolynak hívják azt a jeles alakot, aki a mult héten beállított *Alberti* Wernerhez, az Operában vendégszerelő tenorisához s száz forintot fizetett magának reklámelőokra a művészzel. Azt is megígérte, hogy két héttelapban közöletni fogja az arckepét; csak küldje be azt a két szerkesztőségbe. Az egyik lap szerkesztőségében néhány nappal később éppen azon tanakodtak, hogy közöljék-e *Alberti* arcképét, amikor belépett a türelmetlen tenorista és a lap szerkesztőjénél reklamálta a fizetett cikket. Értelme megdöbbenéssel fogadták a félrevezetett művész és fővilágosítottak tévedéséről. *Alberti* persze mentegetőzött és *Horovitz* informálásával védekezett. *Alberti* Werner a család ellen fejelentést tett a rendőrségnek.

— **Öngyilkosság a fogházban.** Megirtuk a minap, hogy a rendőrség *Babot* Janos lakatoslegényt lopás miatt letartóztatta és az ügyészség *Markó-utcai* fogházába szállította. A lakatoslegény az éjjel annyira ekeseredett, hogy börtönének ablakát kitérte és egy üvegseréppel a csuklója alatt felvágta az ereit. Az öök észrevették a verőcsoban tekvő fogolyt és a mentőket hívták segítségül, akik a vérzést eállították és az életunt rabot a *Rókus-kórházba* szállították.

— **Husz millió örökség.** A párisi lóvasutársaság egy szegény alkalmazottja nagy púrt visz a párisi törvényszék előtt. *Albert de Luynes* herceget púri *husz millió* frank erejéig. A husz millió egy örökségből származik, amelyet negyszáz év előtt jogtalanul vett birtokába *Luynes* herceg egy öse — legalább így mondja ezt *Cavillon* ur, a szegény hivatalnok. Párisban már a jogi lapok is foglalkoznak az érdekes púrral, de a legtöbbször az a véleménye, hogy az örökség már elévült. *Cavillon* nem kap semmit.

— **Harc a rendőrökkel.** *Lovász Mihály* és *Bakos István* napszámosok már régebb idő óta haragosai voltak egymásnak. Tegnapelőtt *Bakos* Telepi-utca 9. szám alatt lévő lakásán összezerdültek s *Lovász* Bakost a késével mellbe szurta. A szerencsétlen ember összerogyott, a késelő pedig hazaszaladt a *Futó-utca* 48. szám alatt lévő lakására. A közelben lévő rendőrszem a sulyosan megebesült Bakost az *István-kórházba* szállította és azután elment *Lovász* lakására, hogy letartóztassa. *Lovász* azonban bicsekával kezében fogadta a rendőrt és fenyegetőzve hangoztatta:

— Nem megyek én veled a kapitányságra!

A házbeliek, különösen *Haidinger* Mihály napszámos, *Lovász* szobagazdája, szintén oly fenyegető magatartást tanusítottak, hogy a rendőr kénytelen volt segítség után nézni. Csakhamar három rendőrrel tért vissza, akikkel szemben *Lovász* ismét késével védekezett. A rendőrök ekkor kardot rántottak és a kardlappal kiütötték kezéből a kését. A házbeliek azonban folytonosan harcoltak a rendőrökkel, akik csak nagynehezen tudták a dühöngő *Lovászt* lefogni és *Haidinger* Mihályval együtt a rendőrségre szállítani, ahol mind a kettőt lezárták.

— **Ellopott értékes bot.** Dr. *Maisl* Mór fővárosi ügyvéd ma reggel a VII-ik kerületi járásbírósnál elvesztette ezüstfogantus, ébenfa botját, amelynek a fogantuja *Dr. Maisl* név van bevéve. A bot drága emlék s ezért a becsületes megtalálót felhívja, hogy adja azt be a *Sütő-utca* 6. szám alatt lévő irodájába.

— **Rabló a péküzletben.** *Ambrus* Antal pékmesternek a *Raktár-utca* 1. szám alatt lévő péküzletébe a napokban egy fiatal ember állított be és kenyeret kért, amelyért egy koronával fizetett. A tulajdonos kihuzta a pénzesfőköet, hogy visszaadja, ebben a pillanatban azonban az ismeretlen ember hirtelen odagrótt, belemarkolt a pénzesfőköbe és egy csomó aprópénzt kiragadva, kirohant az üzletből. Az üzleti alkalmazottak utána iramodtak, de a rabló egy mellékutóban eltűnt. *Ambrus* jelentést tett a rendőrségnek, amely megindította a nyomozást és a rablót másnap egy korbacomban letartóztatta. A rendőrségnek *Huber* Lipót budapesti születésű 25 éves szabósegédnek mondotta magát. *Huber* ellen mások is tetek fejelentést és így a rendőrség, miután sem lakása, sem munkája nem volt, fogságban tartotta. A vizsgálatot még folytatják ellene, mert valószínű, hogy az többi időkben előfordult hasonló bűntényekben is van része. A rendőrség felkéri mindazokat, akik felvilágosításokat tudnak adni, hogy fejelentkezzenek a főkapitányságnál.

— **Befőtt a kórházakban.** Párisban, mint levelezőnk írja, tegnapelőtt hirdettek árlejtést a kórházaknak szállítandó befőtire. Páris összes kórházainak egy évben 21,000 kiló aszalt szilvára van szükségük. Eperbefőtt 25,000 kiló kell, almalekvár 12,000.

— **Elűnt cselédeány** *Oláh* Erzsébet várpálati születésű 23 éves leány, aki *Barzsonyi* Mihály vasuti hivatalnoknál szolgált a *Palyaőr-utca* 4-ik szám alatt, a napokban elűnt a szolgálati helyéről. Gazdája hat levelet talált a leány ruhái között. Az egyik levél neki szólt s ebben azt írja az elűnt cseléd, hogy öngyilkossá lesz. Az elűnt magas, erős, kerek arcú, szőke haja és kék szeme van. A rendőrség keresi.

— **Gyors- és teheráru felvétel a Lipótvárosban.** A magyar királyi államvasutak igazgatósága mar évekkal ezelőtt *Budapest-lipótvárosi városi iroda* címen irodát rendezett be *Arany* János-utca 19. szám alatt, ahol a vasuton elszállítandó gyors- és teherárut 1000 kilogramm súlyig feladhatók. Terjedelmes, tűzveszélyes és oly aruk, melyeknek vasuton való szállítása különös feltételekhez van kötve, a felvétel alul ki vannak zárva. Hivatalos órák hétköznapokon reggel 8 óratól 12 óráig és délután 2 óratól 7 óráig vannak. A városi irodában feladott árutnak a pályaudvarokra való kifuvarozásáért következő illetek számítanak fel: *gyorsárukért*: 10 kilogramm súlyig 10 kr., 10—50 kilogramm 20 kr., minden további 50 kilogrammért 15 kr. *Teherárukért*: 50 kilogramm 20 kr., minden további megkezdett 50 kilogrammért 10 kr.

— **Somossy Múlató.** A *Somossy Múlató* novemberi műsora most néhány szenzációs számmal gyarapodott. *Fiery* kisasszony éneke és *Valder* kisasszony előképei egyszerre megnyerték a közönség tetszését, nemkülönb *Kanjt* *Suházy* nőimítációja.

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat

Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. szám.

Kieszközöl szabadalmakat, finandroz találmányokat és belajstromoz védjegyeket és mustrákat. Felvilágosítás díjtalan.

A vasutasok ünnepe.

Budapest, november 21.

Annak idején törvényt csinált a kereskedelemügyi miniszter a vasárnapból abban a szeltemben, hogy az isten ezt a napot pihenésre adta, pihenésre igényli az ember fizikuma is, ami a végtelenségig nem használható ki, tehát ne használhassa ki a hatalmasabb ember, a munkaadó, a kicsi emberrel, a munkással szemben ezt a napot is. Legyen az fölülülés hat kenyérkeresésben eltöltött nehéz huszonnégy óra után és arra való a törvény, hogy még annak a botorságnak is utját állja, annak, hogy a munkás talán azért, mert nagyon kell neki a pénz, több kell, mint a mit hat nap alatt meg lehet keresni, vagy mert csak kapzsi s nem hajlandó elengedni magának egy munkanapot, tönkretegye magát. *Vasárnap dolgozni nem szabad.*

Igy szól a törvény, a végrehajtásában azonban egy kis hiba esett. Éppen az a minisztérium, amelyik a törvényt kidolgozta s aztán érvényre juttatta, teljességgel figyelembe se vette a maga törvényét. Megtartatta mással, de nem tartotta meg ő maga. Különösen a vasutaknál nem. A szegény, örökös napszámba fogott vasutas hiába várja, hogy a sorsában valami változás áll be a vasárnapi munkaszünettel. Másnak jutott a törvény jóvoltából, neki azonban nem. A vonat tudniillik mindennap egyformán jár, akár utast visz, akár árut s azt föl kell rakni mindenképpen, meg el is kell indítani mindenképpen. Körülbelül ez volt a rugója annak a fura okoskodásnak, hogy a vasutasnak nem jutott a vasárnapból semmivel se több, mint a hétfőből vagy keddtől.

Pedig hát úgy látszik, hogy csakugyan van mód arra, hogy meg lehessen menteni a vasutasnak is a heti pihenőt. Az adminisztrációt el kell látni, de okosan. A munkát is ügyesen kell adminisztrálni benne, nemcsak a pénztárakat, amiknek az ablakain át garmadába folyik a sok millió. A milliókat pedig nem kell féltetni. Bejönnek azok ugy is, ha a hivatalos szobában csak egy ember van s nem három, akik közül kettő éppen csak oda van kötve a bűrhöz, de semmi egyéb dolga nincs, mint hogy rendelkezésre áll. A minimálisra kell leszorítani ennek a napnak a szolgáltatását s egyszerre kiszól, hogy jut az ünnepebből a vasutas embernek is. Hogy vasutas hivatalnoknak lenni nem egyértelmű a rabszolgasággal.

Onnan jut ez eszünkbe, hogy eszébe jutott a miniszternek is s ma ezt a rendeletet küldték el a minisztériumból az államvasutak igazgatóságához:

Sulyt fektetvén arra, hogy a tárcám szolgáltatásban álló személyzet felelősségterhes szolgáltatása közben a társadalmi szokások által e célra kijelölt pihenő napokkal rendelkezések s azokat az üdülésnek és családi ügyei ellátásának szentelhesse, máris intézkedtem, hogy a vezetésem alatt álló minisztérium személyzete vasárnapokon és sátoros ünnepeken csakis oly mértékben vétessék igénybe, amennyiben azt a halasztást nem tűrő ügyek elintézése megköveteli.

Hasonló könnyebbséget kívánván ezennel nyújtani az igazgatóság központi (igazgatósági és üzletvezetőségi) személyzetének, elrendelem, hogy vasárnapokon és sátoros ünnepeken a nevezett személyzet a hivataloskodás alól felmentessék, azon megszorítással mindazonáltal, hogy a sürgős ügyek elintézésére e napokon is a megfelelő személyzet rendelkezésre álljon.

Midőn az igazgatóságot felhívom, hogy jelen rendeletet említett intencióimnak megfelelően célszerűen és a kellő méltányosság gyakorlásával fogantassák, egyuttal azon várakozásomnak adok kifejezést, hogy a vasárnapi munkaszünetnek az említett keretben való életbeillesztése az ügymenetnek hátrányára nem fog szolgálni.

Jelen rendeletet végrehajtásáról jelentés várak.

Budapest, 1899. november hó 21.

Hegedűs s. k.

Ebben a rendeletben sok a jóakarát. Több nem is lehet. Most már csak a vasutak igazgatóságán áll az, hogy úgy oldja meg a vasárnap kérdését, hogy a szolgáltatás érdekeit se rövidítse meg a jóindulat s kijárjon az ünnep az állam leginkább igénybe veit alkalmazottainak is. Mi azt hisszük, hogy ez könnyen lehetséges éppen azért, mert bizonyos bürokratikus sablonokból nem tudott mindez ideig kivetkőzni a vezetés és több erőt és időt pazarolt a közönséges, más napok forgalmával szemben sokkal kisebb forgalmu vasárnapi munka elintézésére, mint amennyire szüksége volt.

Végre is: a vasut is csak bolt s nem kell több ember a pudlaja mögé, mint amennyi a publikumot kiszolgálni képes.

Pénzhamisító bolondok.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 21.

Angyalföldön, a bolondok házában, — úgy hírlík — megunták a semmittevést a betegek és pénzhamisításba kezdtek. A fáma azt beszéli, hogy a kísérlet sikerült és az angyalföldi elmeegógyintézet egyszeribe lepipálta Ujpestnek minden pénzgyártásról szóló legendáját. Komoly a dolog, ha igaz és mégis mosolyog az ember a hallatára, pedig a színhely éppen nem derűs. Mert a sorsnak valami őseréjű komikuma van abban, hogy ami józan embereknek józan tervekkel, józan eszközökkel nem sokott sikerülni, az sikerült betegeknek... A véletlen pedig még jobban kikarikálja az eseményeket és így megtörténik a kacagató deliktum, hogy állami intézetben állami felügyelet mellett folyik a hamis pénzek gyártása...

Egyébként ez az eset azoknak is szól, akik azt mondják, hogy a gazembereket nem a börtönbe kell zárni, hanem a bolondok házába.

Az angyalföldi tébolydában — ha igazat beszél egy pénzhamisítás gyanuja alatt álló mézáróslégény — pénzhamisítással foglalkoznak a bolondok. Az érdekes ügyben a rendőrség tegnap óta folytat vizsgálatot.

A VIII. kerületi kapitányságnál tegnap megjelent Fábán István fővárosi mézárósmester s elmondta, hogy ez év március havában Desorovics Miklós báceai születési mézáróslégény lépett üzletbe, aki, miután szerszámaikat és pakkját lerakta, a zsebéből kivett egy papirosba csomagolt tárgyat s azt a jégszekerény alá lökte. A mester kérdésére azt mondta, hogy az egy ócska vasdarab. Desorovics három hónap mulva kilépett az üzletből s Fábán már el is felejtette a vasdarabot, amíg tegnap a szekrény alatt kerésgévre ragadtatta azt. Kibontotta s nagy bámulatára esüst koronák gyártásához szükséges formát talált a csomagban. A forma leglényegesebb része egy pénzgyártó gépnek.

Fábán a formát elvitte a VIII-ik kerületi kapitányságra s ott átadta Diener Ákos rendőrkapitánynak.

Desorovicsot tegnap délután a Madách-utca 30. szám alatt lévő lakásán letartóztatták s bevitték a főkapitányságra, ahol elébe rakták a pénzverő formát. A mézáróslégény azonban tudni sem akart arról, amíg a keresztkérdésekkel zavarba nem hozták. Ekkor vallani kezdett. Elmondta, hogy neki, aki ez év március hó elején az angyalföldi tébolydában konyhamészáros volt, biztos tudomása van arról, hogy az angyalföldi tébolydába internált rovt multu bolondok közül többen hamis pénzt gyártanak.

— Nem olyan buták, nem olyan bolondok azok, mint aminőknek látszanak. Van azoknak eszük. Régióta foglalkoznak titokban pénzhamisítással és nagyon sok ember tud arról.

Fábán erre maga is elmondta, hogy Desorovics egy izben hasonlóképpen nyilatkozott az angyalföldi tébolydában levő rovt multu emberekről és hozzátette, hogy nagyon sok pénzt fognak azok még keresni.

A vallomás alapján a főkapitányság elrendelte, hogy az angyalföldi tébolydában vizsgálatot tartassanak. A vizsgálat eredménye eddig még titok, annyi azonban bizonyos, hogy Desorovics összeköttetésben állott a rovt multu örültekkel s tőlük kapta a pénzgyártáshoz szükséges formát.

Mese a két vámszedőről.

— Jelenet. —

A Lánchídon tegnap és ma ingen lehetett átmenni. A vámszedők szabadságot kaptak erre a két napra. *Esti lapok.*

Az egyik vámszedő (siet a Ferenc József-tér felé. A Fűrőd-utca sarkán beleütközik a másik vámszedőbe): Pardon!

A másik: Nini! Te vagy az?

Az egyik: Én.

A másik: Izé... Hová mész?

Az egyik (nagy zavarban): Hová? Hát... (másra tereli a beszédet): Mit szólsz Ladysmith-hez? Ezek a boerok pompásan működnek!

A másik: Ne csalj. Hová megy? Ej, kópé, bizonyosan rosszban töröd a fejedet! (Mosolyogva megböki, ahogy a Vigszínházban szokták) Ucc, te kujon! Valami menyecske?

Az egyik: Ne kielizz. Nem menyecske.

A másik: Lány?

Az egyik: Nem is lány.

A másik: Hát?

Az egyik (szégyenlősen): Nem nő. Hid.

A másik: Hid?

Az egyik: Az. Lánchid.

A másik: A hidra mégy? No ez jó.

Az egyik: Miért jó?

A másik: Mert én is odamegyek. Az igazat megvallva, mióta pesti vámszedő vagyok, nem voltam Budán.

Az egyik (őszintén): Én se.

A másik: Menjünk. Ma ingen lehet. Aztán, hogy őszinte legyek, szeretném már egyszer tudni, milyen érzés lehet az: a hidon átmenni.

Az egyik: Siessünk. Ötven éven belül így se lesz egyhamar szabadnapunk... (Átmennek Budára.)

—o.—

FŐVÁROS.

(*) A Szent István bazilika építése. Ma délután ülést tartott a Szent István-bazilika építésére felügyelő bizottság Lung György tanácsos elnökle alatt. Ez ülésen bemutatták az 1900. évi költségvetést, amely 151.000 forinttal van előirányozva és a bizottság ezt kiadta a felülvizsgáló bizottságnak. Azonkívül részt vett a bizottság a templom padozatára szükséges kőanyagról, a mozaik képekről és megengedte a velencei mozaik-gyárnak, hogy a Benczur Gyula vázlatá után készített egyik mozaik-kép részletét a főváros párisi kiállítási osztályában bemutathassa. Végül megtartották az árlejtést a nagy, tűzben aranyozott gyertyatartók s a pásztorbot elkészítésére.

(*) Alagut a Duna alatt. Nem most először merül föl a terv, hogy a londoni Themse alatt vajt alagut mintájára Budapest két partja közt is létesíthessék ily összeköttetés. Évek előtt kértek már báró Braunecker Lamorál és Kisnovszky Sándor előmunkálati engedélyt, hogy az V. kerület Báthory-utatól a Duna alatt a Bomba-térig és a IX. kerületben a Boráros-tértől a Lágymányosig alagutat építhessenek. A két engedélyt akkor az illetékes hatóságok meg is adták, sőt azóta már le is járt az engedelemhez kötött idő, a nélküli, hogy egy lépéssel is előbb ment volna az érdekes terv megvalósítása. A vállalkozók most az engedély meghosszabbításáért folyamodtak. A mérnöki hivatal az engedély meghosszabbítását javaslatba hozta a tanácsnak, csak azt kifogásolta, hogy a tervezők a lipótvárosi alagutat a Deák-térig, illetve a Palfy-térig önkényesen meghosszabbították.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** D'Albert. Még csak a haja sem hosszú, így hát a forték alkalmával meg sem figyelheted a fürtök lengését. És nyugodtan ül a zongorához. Nem a fejedelem szuverenitásával, és nem a barát intimitásával. Ha nem is hideg, mindenesetre tartózkodó a föllépése. Ez pedig nem mellékes, végre is gukker van elég a teremben. Mintna erről D'Albert mit sem tudna. Azt mondják, tanulhatna ebben a tekintetben Sauerlól. De csak ebben a tekintetben. Mert a művészete tökéletes. Semmi álpátosz sincs a játékában, semmi póz az előadásában. Amint végigsuhan a billentyűkön, ahogy nyugodtan maga elé néz, érezzük, hogy a lelkéből adott valamit a játékába. A virtuozitása sem gimnasztika, ennek is érzés a kísérője. Művészetét a maga individualis mivoltában mai hangversenyen Bach, Beethoven, Chopin, Schubert, Juon és Tausig művein mutatta be. A közönség — ha nem jellemző, akkor csodálatos — csupán akkor melegegett föl, a mikor D'Albert virtuoz technikáját ragyogtatta.

(→)

** Operaház. Warmuth Ignác, az Operaház vendégtenoristája csütörtökön a Zsidónőben kezdi meg vendégszereplését; vole fellépnek a főbb szerepekben Diósyné, Pewny Irén, Kertész, Várady, Szendrői és Mihályi.

** Főpróba az Ujságíró-Egyesület javára. Az Asszonyregiment operette csütörtöki főpróbájára, melynek jövedelmét a Magyar Színház igazgatósága a budapesti újságírók segítő-alapja javára ajánlotta fel, rendkívül nagy az érdeklődés. Az egyesület helyiségében a mai nap folyamán nagyon sokan váltották meg jegyeiket. A földszinti támlás és kőrszék és páholyok árá egy forint. A jegyeket holnap és csütörtökön délelőtt fél 11 óráig megválthatni még az egyesület helyiségében (Kerepesi-ut 17. szám I. emelet).

** Kopácsy Juliska Prágában. Kopácsy Juliska legközelebb a prágai német Landes-Theaterben fog vendégszerepelni. A művésznő a ócsák Mimóza szerepében lép fel.

** Szécsi Ferenc külföldi utja. Szécsi Ferenc, a *Vigszínház* dramaturg-igazgatója e hónap végén külföldi utra megy s több hetet fog tölteni Párisban és Londonban, hogy az ottani színházak újdonságait végignézzék.

** A Vigszínház — újévi. A *Vigszínház* vezetősége még ebben az évben színe akarta hozni *Lavedannak Szecessió* (Nouveau jeu) című korrajzát, *Blumenthal* és *Kadelberg* legújabb bohózatát, *Az Arany Kakas* folytatását és *Benedek Elek*nek eredeti magyar népmesék után készült kiállításos tündérrégijét, a *Többszínés királyfi*t. *Feydeau* bohózatának, az *Osztrigás Micine*nek rendkívüli nagy sikere, a *Vigszínház* e tervezett ideji játékközlésén változást idéz elő. *Lavedan* korrajza leszorult az ideji játékközlésről, a *Blumenthal-Kadelberg*-féle bohózat, amennyiben az *Osztrigás Mici* sikere engedi, december első felében bemutatásra kerül, de a *Többszínés királyfi* minden körülmények közt még karácsony előtt színe kerül. A *Vigszínház* ezzel a darabbal, amelyet a legnagyobb gonddal állít ki, különösen a fővárosi gyerekvilágnak akar nagy örömet szerezni. A *Többszínés királyfi* a színház már megkezdte az előkészületeket s a kiállításos tündérrégit az új díszletei és jelmezei már készülnek a *Vigszínház* műtermeiben.

** Népszínmű-premiér Debreczenben. A debreceni színházban tegnap került először színe *Dóczy* Józsefnek *Lilium Flóri* című három felvonásos népszínműve. Egyik debreceni újság szerint „a darab valóságos merénylet a népszínművek ellen, de a közönségnek tetszett.” A szerzőt többször hívták.

** Hilgermann Laura szerződése. Hilgermann Laura, a *Magyar Királyi Opera* művésznője, tegnap írta alá új szerződését az Operánál. Ezzel azok az ellentétek, amelyek a művésznő és az igazgatóság közt az új szerződés kérdése körül felmerültek, szerencsés elintéztést nyertek.

** Liszt weimari szobra. Liszt Ferenc világhírű zeneszerző hazánkfiának Weimariában állítandó szobrára, tudvalóval, pályázatot hirdettek volt. A bíráló bizottság az első kétezer márkás díjat *Hahn* Hermann, a második ezer márkás díjat *Elberding*, a harmadik ötszáz márkás díjat *Fusz* Henrik szobrász-nak ítélte oda. A szobor elkészítésével *Hahn* bizták meg.

** Komikus a királynál A bécsi közönség egyik legkedveltebb komikusát, *Blaselt*, aki holnapután üli meg ötven éves színészjubiläumát, a király magánkiballgatásán fogadta. Az audiencia lefojtasáról egy bécsi újság ezeket írja:

— Örülök, hogy látom önt — fogadta a király *Blaselt*.

— Azért jöttem, — szölt a színész, — hogy Felsőcségedet alázzal meghívjam ötven éves jubiläumomra s arra kérem, hogy a csüörtököt díszelőadást látogatásával kitüntesse.

— Ennek most igen szép vállalata van.

— Ha Felsőcséged oly kegyes volna s látogatásával megserencsésítené, úgy bizonyára jól mutatna.

— A berndorf színház megnyitása óta nem voltam sehol — felelte a király. — Szívből üdvözlöm önt e ritka és szép jubiläum alkalmából.

— Ez a kiballgatás véget ért.

** A kassai színészet állandósítása. *Kassáról* írják lapunknak: A szerdai közgyűlésen került elintézés alá *Szendrey Mihály* igazgató kérvénye a város előtt, melyben a kassai színészet állandósítását kéri. A közgyűlés egyhangúlag fogja elfogadni a tanács javaslatát, mely szerint a kassai magyar színészet már az évtől kezdve állandósították és felirattal fordulnak a kormányhoz a kiltatásba helyezett szubvenció megadása iránt. *Szendrey Mihály* nagyjében szervezte már társulatát jövő évre is, még pedig következőképpen: Nók: *Rontay Boriska*, *György Ilona*, *Csuragy Adél*, *Káldy Mariska*, *Marossy Adél*, *Lubincz Julia*, *Arpássy Kata*, *Körössy Juci*, *Csene Stefi*, *Mészáros Gizella*. *Férfiak*: *Nemeth János*, *Hunyadi József*, *Hevessy Gábor*, *Hidvéghy Ernő*, *Ternyey Lajos*, *Nyilassy Mátyás*, *Olasz György*, *Várnay Jenő*, *Borbély Sándor*, *Halassy Béla*, *Szebeni Antal*, *Palasty Sándor*. A jelenlegi tagok közül virágvasárnaptól megválnak a társulattól: *Arkossy Vimos*, *Csiszér Kálmán*, *H. Serfözy Etel*, *Parlagi Kornélia*, *Nagy Margit*, *Cs. Radó Róziska*, *Biró Irén*, *Havassy Szidi*. A társulat a közönség nagy és állandó érdeklődése mellett játszik. Ugy a közönség, mint a színügyi bizottság teljesen meg van elégedve a társulattal, sőt a színügyi bizottság *Szendrey Mihály*nak a múlt napok egyikén egyhangúlag bizalmat szavazott. Nagy sikere volt legutóbb az *Arany kakas*nak, a *Babának* és a *Gésának*. A tagok közül különösen *Rontay Boriska*, *György Ilona*, *Csuragy Adél* és *Káldy Mariska* azok, kik már eddig is kiválták a közönség általános rokonszenvét. Legközelebb színe kerül: *Balek Bolond*, *Traviata*, *Sevillai Borbély*, *Parasztyek*, *Ferj vadászni jár*. A igazgatóság már megszerezte a Görög rabszolga, *Szulamitu*. A kis szökevény darabokat is. A kassai intézetek közmegegyezésével már e héten kezdetüket veszik a minden második csüörtökön ismétlődő ijtusági előadások. Csüörtökön Bank ban kerül színe.

** Sorma Ágnes a külföldön. *Sorma Ágnes* asszony a jövő évben Párisban, az ujonnan épült *Theatre Athénien*ben fog társulatával játszani. Az új színház a nagy opera közéletében van.

** Zola Nanája a színpadon. *Zola Emil* hírbe hozta *Nanáját*, amelyet *Busnach* dolgozott át színdarabba, felelevenítik a párisi *Bouffes du Nord*-színházban. A darabot körülbelül tíz évvel ez előtt adták először Párisban közönséggel s azóta egyik sem merie

feleleveníteni. A *Nanából* a *Bouffes du Nord* egyelőre tíz előadást tervez, amely a jövő héten kezdődnek.

** Kordán Mariska hangversenye. *Kordán Mariska* énektanárnő, a m. kir. Operaház volt kitűnő tagja, hónap (szerdán) este a *Telefon Hírmondó* előfizetői számára hangversenyt rendez. A hangversenyben a művésznő mellett közreműködnek: *Groossz Adél*, *Mariska Aranka*, *Balogh János*, *Hegedűs Ferenc* és *Kertész Ödön*, akik énekelnek, *Fink József* és *Frank Ferenc*, akik fuvola duettet adnak elő és *Mártonffy Imre*, aki felolvasást tart. Kezdeté fél 9 órakor lesz. Utána tizenegy óráig felváltva *katonazene* és *cigányzene* lesz hallható a kagylókon.

Gerhart Hauptmann jubileuma.

Budapest, november 21.

A legközelebbi napokban nagy ünnepeket ül Berlin irodalmi világa. Gerhart Hauptmann ünneplé, aki — ha akarná — most ilhethető meg tízezer írói jubiläumát. Így azonban mások fogják megünnepelni az ő jubileumát, amely egyszerűen a világhírű *Freie Bühne* jubileuma is.

Az 1889-ik év vége felé összeállt egy csoport fiatal író és művészember, hogy színrehozza Gerhart Hauptmann *Vor Sonnenaufgang* című drámáját. A színházigazgatók nem akarták előadítani. A cenzura pedig egyáltalán hallani se akart a merész munkáról. A cenzurát ki kellett tehát játszani. A porosz egyesületi törvény értelmében az egyletekben színekerülő darabok felett nem gyakorolható a rendőrség cenzurát; ha az előadást belépti díj nélkül rendezik. A *Freie Bühne* tehát mint színpártoló- és műkedvelő egyesület alakult meg, és kibérelte minden vasárnap délutánra a *Lessing*-színházat, ahol tagjainak azután ingyenes előadást rendezett.

Így került először színe Berlinben 1889-ben a *Vor Sonnenaufgang*.

A *Freie Bühne* óriási sikereket aratott. Vele együtt Hauptmann is szárnyára kapta a hirt, s ettől az időtől fogva minden nap újabb és újabb dícsőséget hozott neki, lassankint a művelt világ minden zugába elhatolt a neve. Kevés írónak jutott már életében annyi dícsőség osztályrészül, mint Hauptmannnak, akit a fiatalok szorítottak a *germán Shakespeare*-nek nevezni. Majd, hogy szobrot nem állítottak neki. De írtak róla három vastos könyvet, nem is számítva a világ számtalan lapjában megjelent cikkeket, röpiratokat, értekezéseket, az irodalomtörténeti és lexikális munkák hosszú fejezeteit.

Az életéről nem sok adat szívárgott ki a nagy publikum közé. Egyes maliciózusabb kritikusai azt állítják róla, hogy végtelenül nagy ízléti tehetség. Páratlanul ért a reklámhoz, a titkolózáshoz — ott, ahol kell.

Brümmer nagy munkájában a következőkben vázolja élettrajzát: született *Salzbrunn* sziléziai községben, 1862-ben. Apja fogadó volt (innen a *Henschel fuvaros*) s ő is ebben a környezetben élt tizenhárom éves koráig. 1875-től kezdve zavaros, kalandos az élete pályája: volt realiskolai tanuló, gazdálkodó, lakatoslegény, szobrász-növendék. Ez utóbbi minőségében Münchenben a legféltetlenebb bohéméletbe vetette magát, amelynek azonban csakhamar hátat fordított. Husz éves korában megnohált, még pedig olyan gazdagon, hogy vagyoni jólétét egész életére biztosíthatta. Jóllehet középiskolában még egy évet se töltött, a fejedelem engedelmével *érettségi* vizsgát tett a fiatal férj. 1883-ban feleségével Rómába utazott s ismét beiratkozott a szobrásziskolába. Ettől fogva 1889-ig — nem tudja, merre járt. Ő maga se mondja meg.

Most tíz éve, 1889-ben adták az első darabját, amely erőteljes naturalizmusával, esodálatosan szép, őstiszta német nyelvével, nagy drámai koncepciójával ragadta meg a figyelmet. A *Freie Bühne* hét éven át portálta minden darabját s a hetedik évben olyanynyira átment neve a köztudatba, hogy a legkonzervatívabb színházak sem zárkozhattak el előle. — A szobrászatot azonban még most se hagyta abba. Legutóbb idősebb fiát mintázta.

Magamagáról és irányáról így nyilatkozott egyszer egy újságíró előtt:

— A klasszikusok istenízése tőlük oly messzire sodort minket, fiatal poétákat, hogy ezt a távolsgort áthidalhatatlannak kellett hinnünk. Hogyan közelíthetnők meg legalább őket? Hogyan alkothatnánk valami hasznosat! . . . Ezekre a kérdésekre a külföld adta meg a választ, az hatott reánk. Ami az én személyemet illeti, *Tolsztoj* volt rám a legnagyobb benyomással s ő jelölte ki irodalmi irányomat. A külföld terelte figyelmünket a természet megfigyelésére, visszaadta minket a természetnek s nekünk visszaadta a természetet. A klasszikusok közül tisztelem *Goethét* is. *Goethet* a németek még nem olvassák, nem méltánvóliák és nem értik meg eléggé;

még nem érték meg arra, hogy magukba szívják. Lényegében és egész természetében még nem fogják fel teljesen. Ha *Goethenél* megfigyeljük az egyes életkorszakok poétai alkotásait, melyek oly sokfélenek és elevenen váltakozónak tünnek fel, észrevehetjük, hogy ezek mind egységiségének egységéből sarjadtak ki. Tolsztojon keresztül tudtam csak *Goethet* megérteni; ő az összekötő kapocs közöttünk.

Grüneburgban lakik, a hegyek közt épített magának kastélyt. Odajárnak hozzá a rokonai, barátai, akiknek esténként fölolvassa legújabb munkáit. Azt mondják, hogy pompás fölolvás. Amint egy kéziratát befejezte, beküldti és könyvtárába teszi. Időről-időre előveszi és javít, simit rajta. Az ilyen munka körülbelül egy évi pihenés után szokta megkapni a végső simítást.

MŰVÉSZET.

□ **Gábor Áron szobra.** Az a lelkes felhívás, amelyet a székely hős ágyúöntőnek szülővárosa, *Bereczk* intézett a hazafias közönséghez, eljutott a palotákba és kunyhókba egyaránt. Csak néhány napja, hogy a szózat megjelent és máris olyan nagy arányokat vett a gyűjtés, hogy valószínűleg igen rövid idő alatt együtt lesz a *Gábor Áron-szobor* költsége. Magyarország minden részéből jöttek adományok. Szegény földmivelők és iparosok nevei mellett ott szerepelnek az aláírási íveken a történelmi nevezetességű nagy nevek, amelyek sohasem hiányoznak, amikor hazafias kötelesség az adakozás. *Bereczk* városának gyűjtőívén a többek között aláírtak a szoborra: *Tisza Kálmán*, *gróf Teleki Árpád*, *gróf Teleki Erik* és *Ralf*, *gróf Széchenyi Aladár*, *Benke Gyula*, *München Aurél*, *Pölönyi Géza*, *Weisz Berthold*, *Óváry Ferenc*, *Várossy Gyula*, *Béldy László*, *gróf Tisza István*, *Thaly Ferenc*, *Mezey Mór* országgyűlési képviselők, báró *Szentkereszty István* és a vidéki takarékpénztárak egynemelyike. Ehhez a gyűjtéshez dr. *Neumann Ármin*, *Bereck* városának országgyűlési képviselője, 600 koronával járult s így ezen az aláírási íven összesen 2561 korona van együtt. A szoborra érkező adományokat a budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölesön-Részvénytársaság nyújtázza és gyümölcsözteti.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **Petőfi költeményeinek új díszkiadása.** Ez a monumentális díszmű, mely az ideji karácsonyi könyvpiacon legjelentékenyebb újdonsága lesz, mint értesülünk, már elhagyta a sajtót és még november havában piacra kerül. A nagy díszű hazánk legelső művészeinek közreműködésével készült és 150 szövegkép mellett husz nagyszabású önálló műmellékletet fog tartalmazni. Könyv- és műkedvelő közönségünk érdeklődéssel várja a nagy remekművet.

□ **Szalmaviskók.** *Berkes Imre* ilyen címmel novellás kötetet ad ki. A kötet ára két korona, amely a szerző címere (Károly-körút 9. I. 27.) küldendő.

EGYESÜLETEK.

(**Nepszerű felolvasások.**) A budapesti, népszerű felolvasásokat rendező társulat huszonöt esztendő óta folytatja áldásos tevékenységét a fővárosban. A társulat az ideji télen minden csüörtökön délután 5 órakor nyilvános, népszerű és ingyenes előadást tart a budai, *Toldy* Ferenc-utcai líreálisiskola dísztermében. A felolvasások sorozata a következő: November 23-án dr. *Konkoly-Thege* Miklós *Utazás a Dunán Passautól a Vaskapuig* vetített képekkel. November 30-án *Kamilló Emil*: *Az újságírás története*. December 7-iken dr. *Frém József*: *Jóka Mórról*. December 14-iken *Kozma Gyula*: *A boeok országáról* vetített képekkel. December 21-iken *Mikola Sándor*: *A részegékről* kísérletekkel. 1900 január 4-iken dr. *Konkoly-Thege* Miklós: *Hamburg és az Alsó-Elbe* vetített képekkel. Január 11-iken *György Ilona*: *Dramai stílus és drámai játék*. Január 18-án *König Gusztáv*: *Körutazás Svédjában*. Január 25-én dr. *Kempis János*: *Az élet mint színpad*. Február 1-jén *Pórá Ferenc*: *Ötven esztendeig az iskolában*. Képek a múltból. Az előadásokon csak felnőttek vehetnek részt. Felsőbb osztályok tanulói a nevékre szóló tanulójeggyel léphetnek be.

(**A budapesti izraelita irodalmi társaság**) ma tartotta az ideji második felolvasó estélyét siputcai termében. Az estélyen nagy és előkelő közönség gyűlt össze. Az ülést a társaság elnöke *Agai Adolf* nyitotta meg, akit lelkesen megünnepeltek. A programot dr. *Keckeméti Lipót* nyitotta meg, aki „*Amos próféta*” címen tartott felolvasást. Utána dr. *Teleki Sándornak*, *A öreg doktor* című pompás költeményét adták elő. Az estélyt *Tenczer Pál* előadása zárta be, aki az első zsidó magyar egyetértőtörténetét mondta el igen szellemesen.

(**A Budapesti Kerületi Betegseggyógyító Pénztár**) tegnap rendkívüli közgyűlése, melyen *Neuschloss Ödön* elnököt, elfogadta a felügyelő hatóságok által ajánlott alapszabálymódosításokat. A felszólalók azt a nézetet iuttatták kifejezésre, hogy a pénztár eddigi

szervezte teljesen bevált és az autonóm szervezet megváltoztatására semmi szükség nincs. A szövetség a többség erre az álláspontra helyezkedett. Végül megválasztották a felügyelő-bizottság tagjait *Bianár* Jánost, a választott bíróság póttagjait pedig: *Huszár* Jánost és *Horváth* Ferencet. A felügyelő iparhatóságot *Sohr* Manó fogalmazó képviselte, a jegyzőkönyvet dr. *Szalágyi* Aurél tükör vezette.

SPORT.

* Magyar atlétika győzelme Bécsben. *Sorgó* Miklós, a Magyar Uszók Egyesületét kiváló versenyzőgatója fényesen megnyerte vasárnap Bécsben a *Wiener Athletic Club Victoria* által rendezett 20 kilométeres nemzetközi országúti versenyt. *Sorgó* mindvégig vezetett és 1000 méterrel lett győztes. Hat kiváló ellenfele közül *D'Albala* volt a második. *Sorgó* a husz kilométeres utat 1 óra 49 perc és 39 másodperc alatt tette meg és ezzel osztrák rekordot torontott.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Az esküdtbírók elnökei. *Vértessy* Sándor, a budapesti királyi tábla elnöke, a felügyelet alatt álló budapesti királyi büntető törvényszéknél szervezett esküdtbírók elnökevé *Zsitvay* Leo budapesti királyi büntető törvényszéki elnököt, helyettesé pedig *Lenk* Gyula ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel fölrüházott büntetőtörvényszéki bírót jelölte ki az 1900. évre.

§§ Ki a gyujtogató? Arra a hirre vonatkozólag, hogy a *Löwy* Sándor birtokán történt gyujtogatásokkal magát a birtokost vádolták, sőt, hogy *Löwy* Sándor vizsgálati fogságban is volt, ma arról értesítenek bennünket, hogy a hírek ez a része téves.

Anyagilkos.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, november 21.

A pestvidéki törvényszék elé ma reggel egy jól megtermett, markos paraszt gazdát állították. Avval vádolják, hogy megölte az édes anyját özvegy *Balázs* Józsefnét, akit április tizedikén virradóra halva találtak az ágyában. Az öreg asszony a fiánál lakott, ott akarta lélni azt a pár napot, amireh jussa volt még az életből. A helyszíni szemlén megállapították, hogy az udvarra nyíló konyhajtó be volt oszkva s hogy a szobába kívülről senki sem juthatott be s így a gyilkos csakis olyan valaki lehet, aki a házban tartózkodott. A házban pedig három voltak, a meggyilkolt asszony fia, menyé és unoka. A pestvidéki törvényszék vizsgálóbírája tehát ezt a három embert tartóztatta le, de a vizsgálat adatai *Balázs* János bűnösségét annyira igazolták, hogy az ügyészség a másik két gyanúsítottat szabadlábra helyezte s csak őt tartotta vizsgálati fogságban. *Balázs* Jánost csakis az vihette a gyilkosságra, hogy féltette a családi vagyont s attól tartott, hogy anyja Cinkotánra, hagyja ingatlanait.

Ebben a bűnygyben ma tartották meg a végvártárgyalást a pestvidéki törvényszéknél, melynek elnöke *Bánó* József törvényszéki bíró volt. Szavazóbírák *Osáth* és *Novotny*, ügyész dr. *Nagy* Géza. A védői tisztelt dr. *Visontai* Soma ügyvéd, képviselő teljesítette.

Az általános kérdésekre a vádlott elmondja, hogy ötven éves, nős, család s földműves. Élettörténetéből kitűnik, hogy a katonai szolgálat teljesítése után pandur, majd *ör volt a váci fegyházban*. Közben háromszor mognósult, két első felesége elhalt. Özvegyesre jutott édes anyjával együtt lakott.

Elnök először is azt konstatálja, hogy *Balázs* Jánosné a gyilkosság előtti nap estéjén Vácra hazakeresztén, korán lefeküdt. Maga még jó éjszakát is kívánt neki.

Vádlott: Haj kérem, nem él a szegény ember olyan nagy pompával, hogy még ilyet is mondjon.

Elnök: Ki zárta be az ajtót lefekvés előtt?

Vádlott: Nem tudom én. Én nem zártam be. Különbösen is be lehetett menni a szobába, ha be volt is csukva az az ajtó. A konyhából nyílt egy-egy lépcső a padlásra, ennek nincs ajtaja. Ott bemehegett akárci.

Ügyész konstatálja, hogy vádlott előadásából egy szó sem igaz. Azután ovel a kérdéssel fordul a vádlotthoz:

— Mondja csak *Balázs*, miért ment Vácra az eset előtti napon az édesanyja?

Vádlott: Pénzt szokott onnan hozni. Volt neki elég a takarékbán.

Ügyész: Ezen a napon is pénzt hozott, ugy-e?

Vádlott: Nem volt nekem arra gondom. Nem vagyok bűnös, azt mondom örökké.

A vádlott után a tanúk kerültek volna sorra, de mivel ezek mind rokonságban vannak *Balázs* Já-

nossal, éltek jogukkal s megtagadták a vallomástételt. Mindössze egy tanút, dr. *Rác* mácsai körörvost hallgattak ki, aki azt vallja, hogy mikor a halott megvizsgálására *Kis-Ménésdre* ért, *Balázs* viselkedését gyanusnak találta. A holttesten a fojtogatás kétség-telen nyomait találta. Szembesítések a vádlott tagadta, hogy az orvos azon kérdésére, hogy mi okozhatta édes anyja hirtelen halálát, azzal felelt volna: Ugy gondolom, hogy nem bírta már az öregséget. Dr. *Rác* kihallgatásával végződött a tárgyalás. Ítélet csak holnap lesz.

TÁVIRATOK

Az ausztriai helyzet.

Bécs, november 21.

A képviselőház mai ülése 1/2 órakor kezdődött. A beérkezett iratok között van a minisztertanács elnökének értesítése arról, hogy ő felsége november 9-én kelt kéziratával november 30-ára hívta össze a delegációkat Bécsbe. A ház asztalán van továbbá *Schlesingernek* egy indítványa, amely az osztrák mezőgazdálkodók és iparosoknak Magyarországgal szemben való megvédéséről szól. A pénzügyminiszterrel vezetője törvényjavaslatot nyújt be a bélyegek és közvetlen illetékek, a fogyasztási bélyegek és illetékek tekintetében Ausztria és Magyarország között fennálló kölcsönös viszony szabályozásáról. Tanácskievanc indítványt nyújt be a monarchia közös ügyeinek kezeléséről szóló 1867. december 21-iki törvény módosításáról és a reichsrathból kiküldendő kvótaküldetések választásáról szóló 1877. március 28-iki törvény hatályon kívül helyezéséről.

A beérkezett iratok felolvasása után a ház átért a napirendre, vagyis a Thun-miniszterium vád alá helyezésére vonatkozó indítványok tárgyalására.

Zeller (szociáldemokrata) azt mondja, hogy Thun nem azért bocsátotta ki a 14. §. alapján a szobán forgó rendeleteket, mert a parlament el volt napolva, hanem elnapolta a Házat, hogy a rendeleteket kibocsáthassa. Ezt nem szabad büntetlenül hagyni.

Schönerer hivatkozik egy indítványra, amelyben már tavaly kérték a miniszterium vád alá helyezését. A 14. §-t mindenestre eltörölnékné tartja. A módosítások céljainak volnának, Kiemeli, hogy *Dipaull* minden alkotmányértés dacára elhalmozott kiutintésekkel és végül a 14. §. módosítása tárgyában kiküldött bizottság elnökevé is megválasztották. Ez ellen tiltakozni kellett volna. Azután megtámadja *Fuchs* elnököt, aki a *Badeni*-era alatt alelnökből elnökke lett és azokivül rendjelet is kapott.

Dyk (ifjú-oseh) kijelenti, hogy pártja az alkotmány 14. §-ának törölését kívánja, de visszautasít minden felelősséget a 14. §-sal való visszaélésért, mert a visszaélés nem a párból indult ki. A beszédet a baloldali heves közbeiktatásokkal szakította félbe. A vita ezzel mára véget ért.

Bécs, november 21.

A kiegyezési bizottság a ház mai ülése előtt alakult meg. Elnöke dr. *Bilinski*, helyettes elnöke dr. *Menger* lett. A 14. §. módosítása tárgyában kiküldött bizottság délelőtti baró *Dipaull* elnöklele alatt *Clary* és *Kindinger* miniszterek jelenlétében folytatta tanácskozását.

Pommer arra az esetre, ha a 14. §. törölésére vonatkozó indítványt el nem fogadják, *Grabmayr* indítványhoz több módosított indítványt jelentett be. Különösen azt kívánja, hogy az unjocozásra béke idején és az Ausztria és Magyarország viszonyára vonatkozó rendelkezésekre a 14. §. ne legyen alkalmazható. A bizottság este folytatja tanácskozását.

Bécs, november 21.

Katonai körökben nagyon kinosan hatott a lapoknak az a híre, hogy új napján a közös hadseregben tömeges nyugdíjazás készül. Állítólag a 40 év óta szolgáló, illetőleg 60 éves tiszteket nyugdíjazni fogják. Illetékes részről ezzel szemben azt jelentik, hogy tömeges kényszernyugdíjazás nem lesz.

Bécs, november 21.

A képviselőház elnökének, dr. *Fuchs*nak meghívására a pártok vezetői ma este ülést tartottak, hogy megállapítsák a legközelebbi ülés napirendjét. A pártvezérek konferenciáján elhatározták, hogy holnap lesz az első olvasása a kiegyezésre vonatkozó császári rendeleteknek, továbbá a budgetprovi-zóriumnak és az 1900. évi állami költségvetésnek.

New York, november 21. *Hobart*, az amerikai Egyesült-Államok alelnöke, ma Petersonban meghalt.

A venezuelai forradalom.

New York, november 19. A New York Heraldnak táviratozák Panamából, hogy a kormány csapatai e hó 15-én és 16-án Bucaramanga mellett döntő győzelmet arattak. A lázadóknak 1000 halottjuk és 2000 sebesültjük volt.

A francia összeesküvők póre.

Páris, november 21. Az állami törvény-szék ma folytatta a vádlottak kihallgatását. *Guerin* felvilágosítást ad az antisemita ligának Párisban és a vidéken kifejlesztett működéséről. Azt erősíti, hogy a liga nem foglalkozott politikával és célja, hogy a munkásokat megvédje a zsidók hatalma ellen. A rojalistákkal a liga nem állott összeköttetésben.

Hajóösszeütközés.

Portsmouth, november 21. A *Violet* és a *Star* torpedóövezék tegnap a *Violet* kormánygépében történt zavar következtében összeütköztek, midőn a nyílt tengerre akartak szállni. A *Star* léket kapott az oldalában. Mind a két hajó ahhoz a flotillához tartozik, amely a német császári pár *Hohenzollern* yachtját a kikötőbe kísérte.

Közgazdasági táviratok.

Antwerpen, november 21. A *Mendel*-féle gabonanyagkereskedő-cég, amelynek feje az orosz konzul, esőbe jutott. A passzívák három milliót, az aktívák pedig 260.000 frankot tesznek ki.

Berlin, november 21. (Gabonapiac.) Szilárd hangulat mellett buza és rozs 1/4—1/2 márkával emelkedett. A szállítási kereskedelemben tartózkodó kínálat, a fagyos időjárás következtében. Zab bogyadt. Az idő szép.

Frankfurt, november 21. (A *Budapesti Napló* tudósítójának távirata.) Arfolyamok novemberre. *Esti forgalom*. Osztrák hitelrészvény 232.20, Osztrák-magyar államvasut 141.80. Déli vasut 81.90. Osztrák aranyárjádék 93.95. Olasz járadék —. Laura-kohó —. Harpeni 201.75. Discont 191.90. Alpesi —. Bécsi bankgyesület —. Csöndes.

Berlin, nov. 21. (A *Budapesti Napló* tudósítójának távirata.) *Esti forgalom*. Négysszázalékos magyar aranyárjádék —. Magyar koronárjádék —. Osztrák hitelrészvény 232.50. Osztrák-magyar államvasut 141.40. Déli vasut 81.90. Északnyugati vasut —. Elbavölgyi vasut —. Orosz bankjegyek készpénz 216.46. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Ultimo.) Lombard —.

New York, november 21. *Liszt* helyben 2.75. Buza decemberre 72.4/8, márciusra 70—, májusra 76.1/8. Tengeri májusra 40.—. Tengeri júniusra 39.4/8.

Chicago, november 21. Buza decemberre 67.1/8. Tengeri májusra 33.4/8.

New York, november 21. (Értéktözsde.) Váltó Londonra 4.85%. Váltó Berlinre 94.4%. Ezüst 58.4/8.

Napirend.

Naptár. Szerda, november 22. — Római katolikus: Cecilia st. — Protestáns: Cecilia. — Görög-orosz (november 10.) Oreszt vt. — Zsidó: Kiszlelv 20. — A nap két 7 óra 1 percek. — Nyugszik 3 óra 59 percek. — A hold két délután 8 óra 47 percek. — Nrguszik 10 óra 56 percek. A horvát miniszter fogad délután 4—5-ig. A fővárosi közgyűlése délután 4 órakor az új városháza dísztermében.

Utóellenőrzési szemle. A honvédségnél a 9—14-ik gyalogezredig. A közös hadseregél a 32. gyalogezred 1889—1893. években sorozott legénységével.

Filharmonikusok hangversenye este fél 8 órakor a Vigadó nagytermében.

Az orsz. középiskolai egyesületben dr. *Kuthy* Dezső felolvasása a „Tudóbeteg-egzanatormról” este 6 órakor.

Remétsi múzeum: Képtára, nyitva délelőtt 9 órá-tól 1-ig. Többi tárai 1 korona belépődij mellett megtekinthetők.

Országos Képtár és a Velazquez-kiállítás az Akadémia-ban, nyitva délelőtt 9—1-ig.

Iparművészeti múzeum és az iparművészeti társulat állandó bazárja, nyitva délelőtt 9—1-ig.

Teknőslátás iparműzeum nyitva délelőtt 9 órá-tól 12 óráig és délután 3—5-ig.

Közlekedési Múzeum a Városligetben, nyitva délelőtt 9—12-ig és d. u. 3—5-ig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1-ig.

Szórakozó helyek.

Allatkert nyitva egész nap.

Somossy Múlató. Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

Folles Caprice. VI. Révay-utca 18. Naponta fényes műsor.

Miklós M. bor és sörcsarnoka az Urania színház mellett Kerepesi-ut 19. naponként zeneestély. Saját termé-sű borok.

Páris szálloda. Váci-körút. Éttermek. Elegáns kávéház. Látványosság: Bachus-pince.

Ehm János éttermeiben (ezelőtt Szikszay) Nemzeti Színház-épület. Banda Marci hangversenye.

Putzer-pince Deák-tér naponta a pince ét-termekben Schrammel és Boros Miska és Kiss Ferkó híres szőlis-ták hangversenye.

Gregorisz Ferenc éttermei Duna- és Lipót-utca sarkán. Fővárosi látványosság. Hetenként kétszer katonazené.

Lantos-féle Erdélyi vendéglőben naponta a legkitűnőbb erdélyi ételek és italok. Olcsó árak! Pontos kiszolgálás hölgyek által.

Margit-híd-kávéház. Lipót-körút 2. sz. Balogh Lajos és Dobronyi Géza zenekara hangversenye.

New York-kávéház éttermei esténként honvéd-zenekar hangversenye.

Union-Szálloda díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerékpárterem.

Orient kávéház. Kerepesi-ut. Sági Pista zenekarának hangversenye és Schreier művés.

Keleti kávéház. Dankó Gábor margitszigeti zenekarának hangversenye. Minden este Szulami.

Hegyesi József műszakács kitűnő konyháját helyben és vidéken ajánlja jourokra.

Bodega-pince, újonnan fényesen berendezve, a Somossy-múlatóval szemben (Nagymező-utca 20.) naponta éjjel 3 óráig van nyitva.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tél kezdetén.

Piros az ég, mintha rózsalevél volna
Széthintva a felhős, viharos mennyboltra.
Pusztító téli szél van kitörőfélben, —
Idestova bolygok csüggetegen, télen.

A mogorva télnek közeledtét várom.
Úgy sincs senki, senki e rideg világban,
Akinék mosolyán földerülne szívem:
Hídeg, zuzmarás téli az én bus életem!

Ifjúságom fényes, meleg tavaszában
Árnyat adó lombra sehoh se találtam,
Páradt, elcsigázott, kivetett szegénynek
Nem nyíl virág sehoh, nem szől madárének.

Jobb a viharzó tél! úttalan pusztákon,
Fénytelen időben, fagyos éjszakákon,
Mégfeszült izommal tornát a vészzen:
Vihar, harc, küzdelem... diadal kell nekem!

Künn járok az élet mostoha vidékén
Hótakart halmokra, jégmezőkre lépve,
Keresvem egy csöndes kunyhó mécsnyálatát:
Nyugalom, szerelem, boldogság tanyáját!

Bán Aladár.

— **Moza: t sirja.** Legújabb ismét fölmerült az a hír, hogy Mozart sirját a st.-marxi temetőben újra feltalálták, s a hír megerősítésére egy emléktáblára hivatkoztak. Hrúby Károly, a Carl-Theater tagja egy bécsi lapban a hírrel kapcsolatosan a következőket írja: Azt hiszem, hogy az egész dolog tévedésen alapul. Az a kő a marxi temetőben ezzel a felírással: „W. A. Mozart 1756—1791” a legújabb időkben való és azon a helyen van, ahol H. Gasser mester ismert síremléke állott évtizedekig, s amelyet Beethoven és Schubert földi maradványainak az exhumálásával a Central-Friedhofba vitték át. Az a kő pedig nem egyéb, mint az az emléke, amelyet Beethoven és Schubert előbbi sírjának a megjelölésére emeltek. Az elhunyt mester özvegye Lajos bajor királynak arra a kérdésére, miért nem állítat a férjének síremléket, állítólag így felelt:

— Azt hittem, hogy a pap, a plébánia, ahol a beszentelés történt, gondoskodik a keresztetkről is...

Ha mondta ezt azt özvegy, azt csak zavarában mondhatta. Valójában pedig sem az özvegy, sem pedig az elhunyt hozzátartozói közül senki nem ment a sírig, hanem a rossz idő miatt még a temető kapujánál visszafordultak a gyászolók. A hang mesterét tehát minden gyásznékel nélkül esőndben, elhagyottan temették el több halott közé. Harmadnapra az uj sírásó már nem is mutathatta meg pontosan a *Don Juan* komponistájának a sírját. A mester állítólagos sírjának a környékét az esztendő során há-

romszor-négyszer is betemeték halottakkal, a legutolsó évszámok 1861-től 1869-ik szolának. Nagy csodának kellett volna hát történnie, hogy éppen Mozart sirja maradt légyen érintetlen.

— **Leleplezett koldusok.** James Rothschild, az elhalt londoni nábob beszélte egyszer a következőket egy társaságban:

— Aki le akarja leplezni az álkoldusokat, tegyen a kezükbe egy aranyat, s figyelje meg a szegény kéregetőt, aki krajcárt várt és aranyat kapott. Megnézi az aranyat, aztán hirtelen a hóna alá kapja mankóit vagy egyéb szerszámját és úgy elszalad, hogy csakugy porzik utána az utca. Azt hiszi, hogy tévedésből kapta az aranyat, s nem óhajt alkalmat adni az embernek arra, hogy tévedését helyreigazítsa...

— **Különös világitásban.** A Newyorker Staats-Zeitung egyik számában a következő kedves módon ír a newyorki rendőrségről: A berlini rendőrség főnöke legközelebb Amerikába jön, hogy rendőrségünket, különösen pedig titkos rendőrségünket tanulmányozza. Akadnak természetesen ebből az alkalomból gonosz lelkületű emberek, akik abbéli törekvésükben, hogy minden tündöklőt lemocskóljának, arra az állításra vetemednek, hogy a mi Dewerynknék berlini kollegája legfőbbje azt tanulhatja meg, hogyan nem kell vezetni a rendőrséget. Valójában pedig a vendég itt nagyon fontos megfigyeléseket tehet, amelyek határozott előnyére lehetnek a berlini és főképp a német rendőrségnek. Berlini vendégünk meg lesz lepetve például attól a nagy udvariasságtól, amely a newyorki rendőröknek egyik legragyogóbb tulajdonsága. Hazatérésükre bizonyára magával fog vinni egy newyorki rendőrt, aki a berlini rendőrséget rá fogja oktatni arra az utánozhatatlan kelleme, amelyvel a szép nőket a népes utcákon a kocsi tömkelegéből ki kell vezetni. Ami a berlini rendőrfőnököknek különösen fel fog tűnni azután, az a mi rendőreinknek jovialis lényé, amely minden gögtől s büszkeségtől ment. A barátságos rendőr, aki dacára kiváló hivatása átrészésének, szeretetreméltó leereszkedéssel vesz almát, vagy diót a talján gyümölcskereskedőtől és mindenkor kész arra, hogy — a megfelelő idősak szerint — valami hideg, vagy meleg italt előadjak egy közönséges polgárnak a meghívását, a törvény e szeretetreméltó óra bizonyára nagyon imponálni fog a német rendőrfőnököknek, aki hozzáuk érkezik legközelebb. De hát ezek mind csak külsőségek. De ezeken a külsőségeken kívül, amelyek alapjában véve kicsinyiségek, lesznek még cnyémely magasztos dolgok, amelyek azt a berlini urat különösen csodálataba fogják ejteni. Kellemes tapasztalatokat fog tenni, ha titkos rendőrségünket tanulmányozza majd. Mert az egyetlen,

amit a mi titkos rendőrségünk titokban tartani igyekszik, ámbár ez nem igen sikerül neki mindig, az amit általában „mellékvédelmeknek” nevezünk. Föltehető azonban, hogy rendőrfőnökünk berlini kollegája rendőrségünknek éppen erről a „titkos szolgálattól” fog nagyon kevés értesülést szerezhetni, mivel Dewery főnök ur ezeket a titkos üzleteket „magánügyeknek” fogja tekinteni és felőlük bővebb felvilágosítást nem igen fog adni.

— **Musza játékbarlangok.** Nem egy új fajtája a bünbarlangoknak ez, amelyeket a raffinált vállalkozó kedv alapított legújában a nagy fővárosokban, hanem azokról a játékbarlangokról van szó, amelyek Oroszországban teszik tönkre az embereket. Talán nagyon kevesen hallották, vagy olvasták, de tény az, hogy sehoh olyan sokat és olyan szenvedélyesen nem játszanak, mint a cár birodalmában, de kivált Péterváron. A játékosok tömege nem a társadalom bizonyos osztályából kerül ki, hanem játszik a legelőkelőbb ur és a szegény mesterember is. Az utóbbi időben sikerült a rendőrségnek néhány titkos játékbarlangot fölfedezni, ahol a szegény emberek keserves kiuna kuporgatott filléreiket áldozták föl a játék ördögének. Ugyanakkor több szerencsésjátékost tartóztattak le, akik iparszerűleg üzik a kártyajátékot. És ezek között szép számmal van képviselve az „örök női nem”, amely vendégzereplésre szokott utazgatni a nagyobb városokba. Löverseny és kártyajáték kétségkívül a legnemzetközibb élvezeti cikkek. Az oroszoknál is nagyon divatos mind a kettő. Semmiféle színház vagy társas mulatság nem versenyezhetik velük. A sok klubon kívül magánházakban is nagyban dühöng ez a szenvedély. Azelőtt a klubok a hölgyek előtt is megnyitottak, a zöld asztalok körül több volt a hölgy, mint a férfi. De ha aztán vesztettek, gyerekes jajveszékbe törtek ki. Csakhamar kéznél volt egy ékszerész, aki abból élt, hogy megvásárolta a kétségbeesett hölgyek nyakékeit, fülbevalóit, ékszereit, mikor az utolsó rubelük is elfogyott. De a férfiak megunták az érzékeny nők ájldozásait és kitiltották őket a különben sem nőnek való klubokból. Ezekben kívül megvan egyes házaknak a maguk szokásos játékesteje, amelyre a háziúr jó barátait hívja meg. Előbb egy kis zenében gyönyörködhetnek a vendégek, akik azonban türelmetlenül vágyakoznak a magas élvezet után és sietnek a mellékszobákba, ahol kártya várja őket. Akad az ilyen helyeken sok tönkrement nagyuri sarjadék, aki a kártyából él. Ilyen ugynevezett családi estéken hagyja ott egy-egy megmondhatatlan ifju egész örökségét. Játék közben pompás lakomát szolgálnak fel és a pezsgő elfeledtetni az emberrel a hazatérést. Különösen sokat játszanak a ballettáncosknél. Itt adnak találkoztót egymásnak a gazdag ifjak és kártya mellett töltik az éjszakát. Sűrű függönyök

REGÉNY.

A verebek.

(57)

— REGÉNY. —

Írta: KABOS EDE.

Lehet, hogy képzelődtem, de azóta érzem lelke-
men a felelősségetes ma nem beszélnek, ha akkor
nem képzelődöm. Maga fogja legjobban tudni, kép-
zelődtem-e? Ha igen, annál jobb. Akkor én most
csak feesegek és maga jót kacag rajtam. Mon-
dom, annál jobb. De én akkor úgy éreztem, hogy
két ember ostromol a tekintetével: egy leány,
aki nyugtalanná tett s egy fiu, aki nyomorúsá-
gom társa volt. A leány tekintete azt is jelent-
hette, hogy „te már ott jársz a napfényben, ahová
én kívánkozom, oh emelj ki engem is a homály-
ból!” A fiu tekintete csak egyet mondhatott:
„kettőn voltunk a nyomorúságban, neked jutott
a hír, a dicsőség, oh, ne vedd el tőlem az egyet-
lent, ami engem is fölemelhet!” Talán rosszul
magyarítottam az egyik tekintetet és rosszul a
másikat is. Ha tisztában lettem volna akkor az
érzéseimmel! Én csak azt tudtam, hogy szánom
nyomorúságom társát és nem tudtam, hogy sze-
retem a leányt.

Éles sikoltás hallzott. Szaploneczay reszkette
folytatta:

— Semmit sem hallok, Angéla! Megigértem.
Hirtelen kérdez az élet és nem vár sokáig a fe-
leletre, én pedig nem voltam tisztában magammal.
És szeret az ember nagylelkű lenni, mint ahogy
szeret gazdag is lenni, mert olyan jól esik, hogy
van mit elajándékozni. S én akkor azt mondtam
magamnak, hogy be is érhetném egyelőre a sze-
recesével, ami váratlanul szakadt rám és illendő
is volna, hogy ne kívániam meg a barátom sze-

recesjét. Vagy talán azt is éreztem, hogy aján-
dézhatnám neki valamit a *magaméból*. S oda-
ajándékoztam neki, amit kívánt.

Mintha hirtelen felugrott volna. Angéla
Szaploneczay már a térdein könyörgött:

— Mennyire megvethet, mikor ilyen őszin-
tén beszélek! De mondom, nem tudtam még ak-
kor, hogy szeretem. S nem akarom jobbnak lát-
szani, amilyen vagyok — talán sosem is tudtam
volna meg, ha el nem ajándékozom. De akkor
megtudtam. Én örült, örült! Mindent megtartot-
tam magamnak, ami haszontalan és odaadtam,
amihez a szívem nőtt. Akkor lettem koldus,
amikor gazdagnak hittem magamat. És szöktem.
Csak magam elől, a kegyetlen szenvedéseim elől.
És mégis maradhatott volna még nekem is va-
lami boldogság, ha azt látom, hogy örültségem-
mel csak magamban tettem kárt. Eszembe jut,
hogy milyen különös, fájdalmasan is édes érzés-
sel álltam meg az őseim kastélya előtt. Azt
bizony eltékoztalták, könnyelműen és osto-
bán, de az új gazda kezében milyen szép lett
az a kastély! Ennyi is jól esett. S ha úgy
látom, hogy maga boldog Korniss mellett,
hogy csak nekem veszett el, de szebb, mosoly-
góbb és boldogabb, mint valaha: — futok, mint
az őseim megszépült kastélyától, de egy hang
megnyugtatt belülről, hogy talán jobb is így. Az
ember néha nagyobb jót cselekszik az ostobasá-
gával, mint az okosságával. Oh hogy szerettem
arról álmodozni, hogy maga boldog és nem is gon-
dol reám! De csupa koldust látok: az vagyok
én, az Korniss és —

Az Angéla halk szava hallzott:

— El fogom felejteni, amit mondt.

Indulatosan fakadt ki Szaploneczay:

— Nem fogja elfelejteni, hiszen már én is
hazudok és én sem tudom elfelejteni. Úzzön el,
Angéla! Úzzön el, mert én magamtól már nem
tudok elmenni.

Akkor hirtelen esőngettek. Angéla ijedten
figyelt a sötétségben és messziről fölismerte a

Korniss Géza hangját, amint az előszobában be-
szélt a eseléddel. Valami tűz lobogott fel a meg-
kínzott asszonyi lélekben, ami vitte, ragadta. At-
szóközt az ebédőbe s még az ajtóban elkapta a
férjét.

Korniss boldogan kérdezte mindjárt:

— Igaz? Itt van Adám?

Angéla majdnem sikoltva egyenesedett fel.
Aztán lázban, szinte öntudatlanul sugta a Kor-
niss fülebe:

— Adám itt van, igen. És ha férfi vagy,
vezesd ki ebből a házból, mert megmondta ne-
kem, hogy szeret. Azután siess vissza és zárd
reám az ajtókat, különben utána megyek, mert
szeretem. Mindig csak őt szerettem...

Éjszaka.

Hajnali szürkületkor Korniss Géza megáll-
podott, hogy megéli magát. Ahogy észrevétlenül
ki akart surranni a szobából, az ajtófüggöny ár-
nyékában még egy pillanatra megállott és réve-
dező szemmel bucsuzott Angélatól. Sohasem látja
többé. Aztán a maga kis szobájában is körül-
zött, ahol az irodalmi és művészeti világ olyan
sokszor találkozott. Sohasem találkozik többé.

Még csak a hó világitott be a szomszéd
házatérő. A szoba homályát nem tudta kiszivni,
de az iróasztal fölött már egy kis tejszín világo-
sította a szürkületet. Egy összehajtott újságról
messzebbre is ellátzott a „Kritikai Szemle” címe.

— Szegény kis újságom! Te is meghalsz.

Korniss Gézának kiszóközt a könny a sze-
méből, ahogy így minden elsorjázott előtte, ami-
től örök időkre el kell szakadnia. Angéla nincs,
újság nincs, irodalmi és művészeti világ nincs.
Valami istentelen tüdő egyet fujt és mindent el-
söpört, aminek az összeálmódásához is egy egész
ifjúság kellett. Az alvó Angéla mellett úgy kép-
zelte, hogy már mindennel leszámolt és könnyű
szívvel megy a halálba, hiszen ez az éjszaka
telehíntette lelkét a bizonyosság sáskáival.

(Folytatása következik.)

rejtik el a kártya tivornyákat a külvilág előtt, a oseléség a maga jól felfogott érdekében rendkívül titoktartó, nehogy a rendőrség esetleges beavatkozására elessék busás mellékjövedelmétől. A reggeli órákban szállingózik csak szét a társaság és ilyenkor rendszerint azon csodálkoznak, hogy mindenki vesztett és senki se nyert közülük. Nemrég egy ilyen bizalmas családi estélyen rájöttek, hogy az egyik szép játékosnő megjegyzett kártyákat használ. Nagy riadalom lett a dologból, de mindenki elmenekült, nehogy a megbélyegzés veszedelmében jusson.

† Mentés. A bíró: Maga husz pohár sört ivott és egyetlen fillér sem volt a zsebében.
A vádlott: Ez igaz, tekintetes bíró ur, csakhogy pohárról pohárra egyre abban bizakodtam, hogy a korszmáros ki fog dobni.

† Apró párbeszéd.
— Mit akar?
— Állást szeretnék kapni a meteorológiai intézet időjósllási osztályánál.

— Micsoda kvalifikációja van!
— Van vagy négy tyúkszemem? . . .

Kaszárnyában.
— Maga az, aki mindig felesel?
— Nem én, kapitány ur.
— Lássá, alig mondok valamit, rögtön felesel!

— A festők mind nyomorognak — jegyzi meg egy nagykereskedő.
— Dehogy! Én husz évig voltam szobafestő, és úgy meggazdagodtam, hogy no! . . .

Ötletek.

— Mery Károly. —

Ellenfeleid sikra szállnak nézetekkel szemben, a jó barátok, elvtársak „osztják” véleményedet: szörszálhasogatva izekre szedik és kiki nagylelkűen adoptál belőlük egyet.

„Üzlet nem barátság”, tartja a példaszó. De a barátság gyakran csak üzlet.

Kárán tanul az ember. Sok éhbetetlen oly buzgógn tapasztal, hogy aztán nem ér rá alkalmazni.

A legtöbb kompromisszumban van mindegyik félre nézve valami kompromittálól.

Júdás elárulta az ő mesterét harminec ezüstpénzért. Óh, mi szebb idöket élünk! Napjainkban emelkedett a tarifa.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Az Országos Iparegyesület összes szakosztályainak pénteken, november 24-én délután 5 órakor az egyesület helyiségeiben (U-utca 4. szám I. emelet) egyetemes ülésük lesz. A napirend tárgya: Lord Albert műépítész fölolvasása: *Az építési válság haszna.*

A m. kir. államvasutak sajtá, 7828 kilométer hosszú hálózatukon a mult hónapban megközelítő számitás szerint a személy-, podgyász- és katonaforgalomból 2,135.800 forintot, a gyors- és teheráruforgalomból pedig 7,998.300 forintot, összesen tehát 10.134.100 forintot vettek be, 478.778 forinttal, vagyis 5%-kal többet, mint tavaly októberben. Megemlítendő, hogy nálunk az október havi bevételek mindig a legnagyobbak szoktak lenni. Az év eleje óta október végéig a szállítási bevételek kitétek 77,088.328 forintot (34%-kal többet, mint a mult év megfelelő időszakában), mely szám azonban még nem végleges, minthogy az utolsó három hónap eredményei ideiglenesek.

A os. és kir. szab. Déli Vasut igazgatósága — mint az igazgatóság a kereskedelmi minisztériumnak jelentette, — az 1900. évre a magyar államvasutak gépgyárában 7 gyorsmenetű és 2 tehervonatu mozdonyt szerkocsival, azonkívül 2 darab I—II. osztályu, 3 darab II. osztályu és 8 darab III. osztályu személykocsit, egy gyorsvonatu kalauzkocsit, 2 darab fedett és 62 darab nyílt teherkocsit rendelt meg.

Az állatok gondozásáról és ápolásáról. *Monostori Károly*, állatorvosi főiskolai tanár, immár második kiadásban megjelent műve a házi állatoknak a betegségekétl való óvását és védelését népies nyelven tárgyalja, kapcsolatban a beteg állatok ápolására vonatkozó tudnivalókkal. A mű ára 5 korona. Megjelent és kapható ifj. Nagel Otó könyvkereskedésében.

Fizetésképtelenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetésképtelenségeket jelenti: *Roth S. W.* Fia és Társa cég *Kismark*, *Strobinger Nathan* posztókereskedő *Brünn*, *Gál Kornélia* kereskedőnő *Fenyőháza*, *Antal Miklós* vaskereskedő *Budapest* (Kerepesi-ut 40.) *Neubauer Henrik* kereskedő *Kardá*, *Meyer Vilmos* szijgyártó *Pozsony*, *Leipnik Testvérek* rövidáru kereskedő cég *Makó*, *Gerő J.* Imre kereskedő *Budapest* (Muzeum-körut 33.), *Jensik Vince* kereskedő *Krumán*, *Fechner Karolina* kereskedőnő *Morva-Ostrau*, *Blázy Gyula* szabó *Budapest* (Üllői-ut 4.) *Stifter Mátyás* cipész *Znaim*.

Szeszarak. A kontingens nyersszesz ára *Budapest* 18.— frt pénzben, 18.50 forint árban. *Bécsben* a nyersszesz ára 19.60 forint pénzben, 19.80 forint árban.

Déligyümölcs-akuló. A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság tegnap tartott aukcióján 3000 láda narancsot és citromot adott el a következő árak mellett: *Citrom:* 300-as 2.25—3.50 forintig, 360-as 2.50—3.25 forintig. *Narancs:* 200-as 2.75—3.50 forintig, 300-as 3.—4.— forintig, 360-as 3.—3.50 forintig. A legközelebbi aukció hétfőn, november 27-én lesz, mely alkalommal 5000 láda narancsot és citromot kínálnak eladásra.

Borjувásár. 1899. évi november hó 21-én. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytársaságtól. Felhajtás: Belföldi élő borju 290 darab, leölt borju 66 darab, növendék marha 35 darab, hárány leölt — darab. Árjegyzés azonos tételékből: Árjegyzések. Belföldi élő borju 38—41 krtól, I. r. 42—44 krig, kivételes 46 krig, leölt 46—54 krig kilonkint. Növendék marha 20—27 krajcárig kilonkint. Bárány leölt — forintig páronkint. A vásár meglehetősen élénk volt.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1899. évi nov. 20-án. Készlet 521 darab. Érkezett 1289 darab. Összesen 1819 darab. Eladott 929 darab. Maradt 899 darab. *Napi árak:* 120—180 kgr. suliban 38—40% krajcárig, 220—280 kgr. suliban 39—42 krajcárig, 320—380 kgr. suliban 40—42 krig. Öreg nehéz páronkint 400—500 kilos 37—39 krajcárig. Malacok 30—36 krajcár kilonkint. A vásár hangulata élénk volt.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásarcsonokban ma megtartott sertésvásáron bejelentettek: 11.336 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 4657 darab fiatal sertést, 6238 darab magyar hizott sertést, — nehéz sertést, összesen 10895 darabot. Üzlet eleinte élénk, később lanyha.

Jegyzések: kgknt élő suliban (a fogyasztási adót nem számítva) első rendű sertés 38—39 kr, kivételesen — krajcáron, középminőségű sertés 36—37— krajcár, könnyű sertés 34—36— krajcár, fiatal sertés 32—40 krajcáron.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, november 21.

Nyugodt hangulat mellett 22.000 métermázsza buza került a forgalomba. Finomabb áru változatlan maradt, selejtesebb minőségű néhány krajcárral esett. Az üzlet irányzata kedvező. Tengeriből az irányzat szilárd volt. Rozsból 1200 métermázsza került a forgalomba változatlan árákon. Árpában a forgalom csekély volt.

Eladott:

Buza Tiszavidéki: 100 mm. 80.5 k. 8 frt 10 kr, 500 mm. 80 k. 8 frt 50 kr, 100 mm. 80 k. 8 frt 10 kr, 100 mm. 78.5 k. 8 frt 10 kr, 300 mm. 80 k. 8 frt 15 kr, 200 mm. 79.5 k. 8 frt 25 kr, 100 mm. 79.5 k. 8 frt 20 kr, 100 mm. 79 k. 8 frt 10 kr, 200 mm. 79.5 k. 8 frt 15 kr, 100 mm. 78.5 k. 7 frt 75 kr, 100 mm. 78 k. 7 frt 50 kr, 100 mm. 78 k. 7 frt 85 kr, 100 mm. 77.5 k. 7 frt 40 kr, 250 mm. 76 k. 7 frt 80 kr, 300 mm. 75 k. 7 frt 75 kr, 200 mm. 74.5 k. 7 frt 85 kr, 400 mm. 72 k. 6 frt 85 kr.

Pestmegyei: 100 mm. 80 k. 7 frt 70 kr, 100 mm. 79 k. 8 frt 20 kr, 500 mm. 79 k. 7 frt 85 kr, 100 mm. 78 k. 7 frt 50 kr, 100 mm. 77 k. 8 frt — kr, 500 mm. 77 k. 7 frt 80 kr, 1550 mm. 75 k. 7 frt 96 kr, 300 mm. 75 k. 7 frt 70 kr.

Kalocsai: 1250 mm. 76 k. 8 frt — kr, 1250 mm. 75.2 k. 7 frt — kr.

Duna-Földvári: 400 mm. 73 k. 5 frt 55 kr.

Bácskai: 150 mm. 76 k. 8 frt — kr, 200 mm. 78 k. 7 frt 55 kr.

Erdélyi: 100 mm. 78.4 k. 7 frt 95 kr, 100 mm. 78 k. 8 frt — kr, 110 mm. 78 k. 8 frt — kr, 100 mm. 77 k. 7 frt 75 kr, 100 mm. 76 k. 7 frt 40 kr.

Szerbiai: 2700 mm. 77 k. 7 frt — kr, 1800 mm. 75.8 k. 6 frt 62½ kr, 4000 mm. 75 k. 6 frt 37½ kr, 2000 mm. 74.5 k. 6 frt 35 kr.

Mind 3 hónapra.

Rozs: 300 mm. 6 frt 10 kr, 100 mm. 6 frt 15 kr, 300 mm. 6 frt 7½ kr, 200 mm. 6 frt 2½ kr, 300 mm. 5 frt 97½ kr.

Zab: 100 mm. 5 frt 35 kr, 100 mm. 5 frt 30 kr, 200 mm. 5 frt 30 kr, 100 mm. 5 frt 100 mm. 5 frt 15 kr.

Tengeri: 100 mm. 5 frt 55 kr, 500 mm. 5 frt 55 kr, 600 mm. 5 frt 50 kr, 100 mm. 5 frt 50 kr.

Arpa: 300 mm. 5 frt 75 kr.

Köles: 600 mm. 5 frt 76 kr.

1 észpénzfizetés mellett.

Tegnap utólag eladott buza: tiszavidéki 6550 mm. 79.3 k. 8 frt 62½ kr.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktözsde szokásai szerint, készpénzben 100 kilogrammonkint. — A minőség bektoliterenkint és kilogrammonkint.

B u z a	klós	100 kilogramm ár		klós	100 kilogramm ára	
		frttól	frtig		frttól	frtig
tiszavidéki	6	76	7.50	79	8.00	8.15
"	"	73	7.05	80	8.15	8.25
"	"	71	7.80	81	8.35	8.50
"	"	78	7.95	80	8.00	8.10
fehértmegyel	6	73	7.80	79	8.00	8.10
"	"	74	7.85	80	8.15	8.25
"	"	77	7.75	81	8.25	8.35
"	"	78	7.95	80	8.00	8.10
pestvidéki	6	76	7.65	79	7.95	8.10
"	"	76	7.80	80	8.10	8.20
"	"	77	7.90	81	8.25	8.30
"	"	78	7.95	80	8.00	8.10
bánási	6	75	7.60	79	7.95	8.10
"	"	76	7.75	80	8.10	8.20
"	"	77	7.75	81	8.20	8.30
"	"	78	7.85	80	8.00	8.10
bácskai	6	73	7.80	77	7.95	8.05
"	"	71	7.60	76	7.75	7.85
"	"	72	7.80	79	8.00	8.10
"	"	76	7.85	79	8.00	8.10

Egyéb gabonafajták	klós	100 kilogramm ár			
		frttól	frtig		
Rozs	uj	elsőrendű	—	6.25	6.35
"	uj	másodrendű	—	6.10	6.20
Arpa	uj	üzemany	—	6.30	6.40
"	uj	ápréti való	—	5.85	5.95
"	uj	sörözőre való	—	6.40	6.50
Zab	uj	—	—	5.35	5.45
Tengeri	6	bánási	—	5.29	5.50
"	6	m. anemű	—	—	—
Repece	uj	káposzta	—	11.60	12.10
Köles	uj	bánási	—	—	—
"	uj	—	—	6.30	6.50

A határidőszlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza (1900.) áprilisra 8.03—8.02—8.— —7.99—8.01
 Buza (1900.) okt.-re 8.08—8.07—8.06—8.07
 Rozs áprilisra . . . 6.51—6.48—6.49—6.50
 Zab áprilisra (1900) . . . 5.11—5.09—5.10
 Tengeri 1900. májusra 4.93—4.91—4.92
 Repece augusztusra . . . 11.75—11.85

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tözsden:

Buza (1900.) áprilisra . . . 8.— pénz 8.01 áru
 Buza októberre (1900) . . . 8.07 " 8.08 "
 Rozs áprilisra (1900) . . . 6.49 " 6.50 "
 Tengeri (1900.) máj.-ra . . . 4.90 " 4.91 "
 Zab (1900) áprilisra . . . 5.10 " 5.11 "
 Repece augusztusra . . . — " — "

Délután fél 5 óraker zárul:

Buza áprilisra (1900.) . . . 8.04—8.05
 Buza októberre (1900.) . . . 8.11—8.12
 Buza szeptemberre (1900.) . . . 0.—0.—
 Rozs áprilisra (1900) . . . 6.52—6.53
 Zab áprilisra . . . 5.11—5.12
 Tengeri májusra 1900. . . . 4.94—4.95
 Repece augusztusra . . . — " — "

A budapesti értéktözsde.

A budapesti értéktözsden abszolút nyugalom uralkodik. A forgalom apadásra csaknem íjleszt mérveket ölt. A hangulat már tegnap délután óta kedvező, de nincs köszönet benne, mert úgy látszik, hogy az osztrák hitelek áremelkedése csak technikai okokból eredt, mert a coulisse unalmában adogatta, a hiteleket, melyeket most drágábban visszafedez. A zárlat tartott volt. Bányáértékek és helyi papirok forgalomnélküliek.

A déli tözsdén teljes érdeklődéshány mutatkozott s változások alig fordultak elő. Államvasutak a bécsi Unionbank tetéttel ott is, nálunk is, mi csakhamar 1 forint javulást eredményezett. Magyar hitelek el voltak hanyagolva.

A helyi piacon csak közutiban volt némi üzlet 1.50 forinttal javult árban, mely javulás végül ismét részben elenyészett.

Valuták és ércváltók változatlanok.

Az előtözsde tartott, de üzletelen.
 Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 375.—375.75.
 Osztrák hitelrészvény 372.10—372.90. Osztrák-magyar államvasut 330.50—331.75. Rimamurányi vasmű 324.50 forint.

A déli tözsde változatlan.

Jegyzetek: Osztrák hitelrészvény 372.20—372.75. Osztrák-magyar államvasuti részvény 331.25—331.60. Leszámitoló bank 253.—. Közúti vasut 341.50—342.75 forint.

Utóköztsde. A 4 órai zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény 371.80. Magyar hitelrészvény 374.50. Leszámitoló bank részvény 324.50. Rimamurányi vasmű részvény 324.50. Osztrák-magyar államvasut 331.—. Közúti vasut 342.—. Villamos vasut 186.50 forint.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna 45.—52.— forint, vörös tiszai, alföldi és felvidéki 53.—61.— forint, Vörös erdélyi ———— Vörös bánási ———— Középszemű 66.50—71.—. Nagyszemű 71.—74.— frt. Disznószőr: budapesti 50.—50.50 forint, vidéki ———— frt. Táblaszalonna: lézenszartított vidéki

városi 4 darabos 40.—40.50 forint, 3 darabos 41.—41.50 forint, füstölt 46.—46.50 forint. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50—14.75 forint, 120 darabos — forint, 100 darabos 19.25—19.75 forint, 85 darabos 26.—26.25 forint

A bécsi gabonátözsde.

Bécs, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.)

Jezuzesek: Tavaszi buza 8.22. Tavaszi rozs 6.82—6.83. Tavaszi zab 5.43. Tengeri május—juniusa 5.21 forint.

A bécsi értéktözsde.

Az előtözsden a kvóta-ügy javulása következtében nagyon szilárd az irányzat.

A déli tözsden ismét gyöngült az irányzat, mert pangott a forgalom.

Zárításkor kedvtelen az irányzatot és üzletellen a forgalom.

Bécs, november 21. (Magyar értékek zárlata.) 4% aranyjárdék 116.60. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 137.—. Magyar vasúti kölcsön ezüstben 99.40. Magyar keleti vasúti állami kötvény 118.40. Magyar leszámítoló és pénzváltóbank 257.—. Rimamurányi vasműrészvény 323.25. Magyar koronajárdék 95.36. 4% os Magyar föltötheim. kötvény 93.30. Magyar hitelbank részvény 374.75. Magyar nyoromény kölcsön sorsjegye 160.50. Kassa-oderbergi vasúti részvény 182.50. Magyar kereskedelmi bank 1390.

Bécs, november 21. (Osztrák értékek zárlata.) 4% os papírjárdék 99.60. 4% os osztrák aranyjárdék 116.55. 1890-iki sorsjegy 136.—. Osztrák hitelsorsjegy 202.—. Angol-osztrák bank 148.75. Bécsi bankkezesület 272.25. Osztrák-magyar bank 906.—. Déli vasút 70.75. Dunagőzhajózási részvény 338.—. Dohányrészvény 134.—. Császári és királyi arany 5.70.—. Német bankváltók 59.02. 4% os ezüst járdék 99.35. Osztrák koronajárdék 99.80. 1894-iki sorsjegy 202.25. Osztrák hitelintézeti részvény 372.—. Unionbank 307.60. Osztrák Länderbank 336.—. Osztrák-magyar államvasút 231.25. Elbavölgyi vasút 250.—. Alpesi bányarészvény 276.50. 20 frankos arany 9.57 1/2. Londoni váltóár 120.65. Bécsi Tramvay 431.—. Az irányzat szilárd.

Bécs, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése. A délutáni magentorgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 372.—. Magyar hitelrészvény 375.50. Angol-Osztrák bank 148.75. Union bank 272.75. Länderbank 308.—. bankkezesület 236.25. osztrák-magyar államvasút részvény 331.25. eszaki nyugati vasút részv. 250.90. elbavölgyi vasút 237.—. dunagőzhajós részv.—. Alpesi bányarészvény 134.50. májusi járdék 323.75. osztrák koronajárdék 277.—. magyar arany. 99.60. magyar koronajárdék 95.30. német birodalmi marka készpénz —. ultimóra 58.60. török sorsjegyek 59.05. rimamurányi vasmű —. déli vasút —. dohányrészvény —. Napoleon d'or 9.57 1/2. Lombard —.

Külföldi értéktözsdek.

Berlin, november 21. (Tiszai tudósítás.) A spekuláció ma is tartózkodó volt. Kivülről szintén nem jött olyan jelentés, mely a hangulatot élénkítette volna. A londoni árfolyamok szintén gyöngültek, aminek következtében az irányzat sekély forgalom mellett ismét kedvtelen volt. Vasrészvények gyengültek, ellenben közzérészvények a kedvezőtlen harpni kimutatás ellenére szilárdak voltak. Osztrák értékek Bécsre szilárdak. A vasúti értékek közül transvaaliai gyöngöbnek. Magánleszámítolási kamatál 5% 3/4. Ultimópénz körülből 6 1/2 %.

Berlin, november 21. (Zárlat.) 4% os papírjárdék —. 4% osztrák aranyjárdék 98.75. Elbavölgyi vasút —. Magyar koronajárdék 94.80. Osztrák-magyar államvasút 141.40. Kassa-oderbergi vasút —. Bécsi váltóár 169.10. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101.25. Alpesi

bányarészvény —. Disconto-Commandit 191.90. Általános villamosági Edison 251.—. Gelsenkirchener 197.30. Laurakohé 232.25. 4% os ezüstjárdék 98.90. 4% os magyar aranyjárdék 97.75. Osztrák hitelrészvény 322.75. Déli vasút 31.90. Károly Lajos vasút —. Orosz bankjegy 218.45. 4% os orosz kölcsön 99.25. Török dohányrészvény —. Olasz járdék 94.—. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 161.26. Harpeni 201.90. Az irányzat eszenes.

Hamburg, november 21. (Zárlat.) 4% os ezüstjárdék 95.75. 1890. sorsjegy 141.25. Déli vasút 31.75. 4% osztrák aranyjárdék 98.50. Osztrák hitelrészvény 322.50. Osztrák-magyar államvasút 141.—. Olasz járdék 93.75. 4% os magyar aranyjárdék 98.—. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, november 21. (Zárlat.) 4% os papírjárdék 99.30. 4% osztrák aranyjárdék 88.90. Magyar koronajárdék 95.—. Osztrák-magyar bank 151.—. Déli vasút 32.—. Elbavölgyi vasút —. Londoni váltóár 124.25. Bécsi bankkezesület 187.10. Villamos részvény 145.40. 8% os magyar aranykölcsön 82.—. 4% os ezüstjárdék 98.85. 4% os magyar aranyjárdék 98.—. Osztrák hitelrészvény 322.70. Osztrák-magyar államvasút 141.40. Eszaki vasút —. Bécsi váltóár 169.15. Párisi váltóár 809.16. Unionbank —. Alpesi bányarészvény 279.—. Az irányzat szilárd.

Páris, november 21. (Zárlat.) 3% os francia járdék 100.42. Olasz járdék 94.55. Osztrák-magyar államvasút —. Francia törleszt. járdék 99.55. 4% os magyar aranyjárdék 99.30. Török dohányrészvény 299.—. Osztrák Länderbank 313.—. 3 1/2 % os francia járdék 102.22. Osztrák földhitelintézeti részvény 1250.—. Déli vasút —. 4% osztrák aranyjárdék 98.05. Ottománbank 564.—. Párisi bankrészvény 1089.—. Alpesi bányarészvény —. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőhánvai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 21. A sertésüzlet irányzata eszenes. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar első randú: Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm feletti súlyban) — kraicárig. Oreg közep (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) 41—42 — kraicárig. Fialat közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 42—42 1/2 kraicárig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 43—43 1/2 kraicárig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm feletti súlyban) — kraicárig. Közép (páronként 220—280 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. — Könnvű (páronként 220 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) — kraicárig. — Közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. — Könnvű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. — IV. Romániai eredetű (Stac h l). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. — Könnvű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — kraicárig. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 300 kilogramm feletti súlyban) 41—42 — kraicárig. — Közép (páronként 240—300 kilogramm terjedő súlyban) 40 1/2—41 1/2 kraicárig. Könnvű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 39—40 — kraicárig.

Sertéselátás szám 1899. nov. hó 19. napján volt készlet 33.101 darab, 1929. november hó 20. napján felbaitott 470 darab, 1899. évi november 20. napján elszállított 806 darab, 1899. november hó 21. napjára maradt készletben 32.765 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— November 21. —

Kinevezések. A földmívelésügyi miniszter Dr. Könyöki Alajos kir. vezérsejt kir. fővezérsejé kinevezte és a Pimóthán létesítendő vegyiszerületi állomás, vezetőjével megbizta. — A pénzügyminiszter a gopnici pénzügyigazgatósághoz Canic Antal udineji járásbírói gyakorlatot pénzügyi fogalmazóvá ideiglenes minőségben, a perlaki kir. adóhivatalhoz Gytyo Lajos díjtalan adóhivatali gyakorlatot adóhivatali tiszté, Korzer Károly temesvári pénzügyigazgatósági díjnotok ideiglenes minőségű segédjával pénzügyi számgyakornokká a temesvári pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvvevőhöz, Farkas Károly szombathelyi lakost ideiglenes minőségű díjtalan pénzügyi számgyakornokká a szombathelyi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvvevőhöz, Concert Béla zombori lakost ideiglenes minőségű segédjával pénzügyi számgyakornokká a zombori pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvvevőhöz, Rószmann József díjtalan pénzügyi számgyakornokot és Voigt Gyula s Gaál Ferenc díjnotokat ideiglenes minőségű segédjával

pénzügyi számgyakornokká nevezte ki a dohányjövődéki központi igazgatóság mellé rendelt számvvevőhöz. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Császár Nándor csakmádfalvai középiskolai tanítót a Csik vármegyei tanfelügyelőhöz toltokta, Mihályfi József okleveles tanítót a temes-mórárcsi állami elemi népiskolához rendes tanítóvá, Bololai Miklós okleveles tanítót a voislova-váradérai középiskolához rendes tanítóvá, Knoll Erzsébet okleveles tanítót a pest-takonyi állami elemi népiskolához rendes tanítóvá, Szőnyi Iona maros-bográti állami elemi iskolai tanítót az avas-felsőfalusi állami elemi iskolához és Csulány János okleveles tanítót ugyanzen iskolához rendes tanítóvá, Schuller Matild okleveles kisdövévőnt a nagyhalmágyi állami kisdövévőhöz kisdövévőnévé nevezte ki. — A Budapesti itélőtábla élnöke Szimok Ernő, Munk Lipót és Thomka Géza jogszjorikot, Kientzl Tivadar és Wertheimer Hugó ügyvédekletet, ifj. Hets Ödön ideiglenes minőségű díjtalan jogyakornokot, ifj. Dillnberger Gusztáv díjtalan jogyakornokot, Reiner Aladár, Rásonyi Papp Pál, Gergics Károly, Tormássy Géza és Frecska Jenő vezetett joghallgatókat ideiglenes minőségű díjas jogyakornokokká nevezte ki. — A pozsonyi itélőtábla élnöke Schiott Vilmos díjtalan jogyakornokot díjas jogyakornokká nevezte ki. — Az igazságügyi miniszter Wilzermejn József igazolmányával ellátott I. oszt. számvvevő altisztet a pécsi kir. törvényszéki fogházhoz fogházfelügyelővé nevezte ki.

Pályázatok. Fogalmazó gyakornoki állásra a nagyvradai pénzügyigazgatóságnál 2 hét alatt, orvosi állásra Hódmezővásárhely városánál dec. 1-éig, aligegyzi állásra az abauj-szántói járásbírósnál 2 hét alatt, postamesteri állásra Nemes-Csábon (Vasm.) dec. 7-éig, albirói állásra a léceai járásbírósnál 2 hét alatt, hivataloszolgi állásra a dárdaai járásbírósnál jan. 2-éig.

Időjelzés.

— A m. kir. országos meteorológiai intézet jelentése. —

Budapest, november 20.

A légnemzés maximum nyugaton újra erősödött. A depresszió Oroszország belsejébe nyomult és egy új depresszió követi nyomon a magas északon. Az olasz minimum visszafelé fordult.

Az idő Európa északi és keleti felében csapadékos volt, míg nyugaton száraz maradt. Az ég általában boros.

A hőmérséklet északon erősen süvedt, délkeleten pedig erősen emelkedett, egrevébut azonban viszonylagos eloszlása még mindig változatlan.

Haránkban az idő boros és szórványos csapadékos. A hőmérséklet nem emelkedett mutat nyugaton, de tetemesen enyhült az idő Erdélyben, hol ma reggelre a fagy megszűnt.

Küldés. Hűvös, részben felhős és száraz idő várható éjjeli fagyokkal.

Vizállás.

Table with columns for location (Tisza, Maros, etc.), date (nov. 21, 22), and water level (m. t. s.).

Magyarország legnagyobb selyemárúházában Fischer Simon és Társainál Bécsi-utca 7. sz. és Deák Ferenc-u. 12. az eszidei karácsonyi occasió folyamatosan van. — Óriási raktárunk következtében az idén rendkívül olcsó árak. 4—12 méteres selyem- és bársonymaradékok minden árban.

Eppen most jelent meg! Vig történetek. Írta Murai Károly. Ára 1 fnt 50 kr. Megrendelhető: a BUDAPESTI NAPLO kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

HERCZEG ÉS HORVÁT Budapest, Kerepesi-ut 52. Adria-szállóval szemben. Selyem- és flanelbluzokban legnagyobb raktár. Óriási divat-árúháza. Gyászruhák 4 óra alatt készíttetnek. Csakis nálunk lehet kapni! Női télikabát 6.50 krtól följebb. Finom szőrmediszszel 8.—. Legfinomabb 12.—. Hosszu paletot 12.—. Leány-télikabát 4.—. Szőrmeceall 10.—. Téli szerpentin-alj 4.50 kr.-től följebb. Női selyemajak 6.50. Női angol ruhák 15.—. Női elegáns selyemruhák 16—30 forintig. Női ruhapoztók, minden színben 12. cent. 60 kr. Női ruhaeslvelem fekete és színes 95 krtól följebb.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szerda, 1899. évi november hó 22-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szerda, 1899. évi november hó 22-én.
Délután 2 1/2 órakor ifjúsági előadás:
A nagymama,
Vigjáték 3 felv. Csiky Gergelytől.
Esti előadás:
Radovics felesége.
Színmű 3 felv. Irta Abonyi Árpád.
Személyek:
Radovics Gyenes Livia Márkus
Detro Mihályfi Ernesztin Ligeti
Fáber Vizvári Helén Maróthy M.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.
Szerda, 1899. évi november hó 22-én.
A kis szökevény.
Operett 3 felv. Irták Hicks és Nicholls. Fordították Kacziány Géza és Makai Emil. Zenéjét szerzették Monkton és Caryl.
Személyek:
Lord Coodle Tollagi Gray Küry Kl.
Lady Coodle Krecsányi Flippner Kovács M.
Stanley Ed. Szirmai Carmenita Hegyi
Dorothy Radányi Alice Blaha S.
Kezdeté 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.
Szerda, 1899. évi november hó 22-én.
Osztrigás Mici.
Bohózat 3 felv. Irta: Feydeau. Fordította: Béli Izor.
Személyek:
Petypon Balassa Corignon Tapolczai
Gabrielle Nikó L. Montgicourt Gyöngyi
Tábornok Szathmáry Marollier Bárdi
Clementine Almási L. Virettenő Makróczyné
Osztr. Mici Delli E. Bároné Bálint R.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szerda, 1899. évi november hó 22-én.
Szulamit.
Zsidó daljáték 4 felvonásban. Kövessy Albert átdolgozásában írták: Boóthy László és Makai Emil, zenéjét szerzte: Davidsohn Emánuel.
Személyek:
Monáh Szilágyi Szulamit Komáromi
Aron Mátra Abigail Ledofsky
Absolon Beóthy Cingtang Rózsahegyi
Kezdeté 7 1/2 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ
Kerepesi-ut 21.
Szerda, november 22-én
1/2 5-kor:
Küzdelen az északi pólusért.
3 felvonásban, 15 jelenetben és 37 képből. Átdolgozta Cholnoky J. egy. adj. Ezt megelőzi
A naprendszerről.
Tudományos előadás vetített képekkel. Irta Kövesligetny Radó egy. tanár.

Somossy Mulató
(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.
Szenczácós speciálitás-estély.

JANE PIERNY
Première chanteuse d'opérette.
Étoile des Theatres des Nouveautés et Folies dramatiques de Paris.
Egy nap egy párisi művésznő életéből.
A fenomenális sopran-énekes az indiai herceg
Kanjit Sinhji.
Pénztárnnyitás 7 órakor. Kezdeté 8 órakor.
A mulató villanyos világítása saját gépei által eszközöltetik; a gépek Weiste és Rupprecht gépgyárai által készítették.
Elővételi jegyek Weiss A. nagy szivar-tőzsdé IV., Károly-körút 26. és a mulató nappali pénztáránál kaphatók.

BUTOR részletfizetésre!
Állami és városi tisztviselőket, katonatiszteket, egyházfőrűket, valamint más hitelképes egyének kedvező **szociális feltételek** mellett kapnak szállás **gyártmányú asztalos- és kárpitozott butorokat.**
Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-tér 18. sz.
Sas-utca sark. I. em.
Arjogyzókat 25 kr. levéljegy beküldése ellen bérmentve küld fenti cég B. osztálya. 6107

UJ! FOLTŰNŐ! EREDETI!
FOLIES CAPRICE
Ma 3 bohózat és pedig
Der kritische Tag
Le a hussal!
és
Eine Pfändung im Dampfbad.
Továbbá
Louise Rück
a kitűnő szubrettnek fellépte.
Erdélyi incognito páholyok.
Kitűnő konyha és italok. — Mérsékelt árak. — Figyelmes kiszolgálás.

Szönyegegek.
Legnagyobb választékban
butorszövetek, kretonsövetek, csipke-és szövetszővetek, ág-és asztaltartók, kocsis-és utazótakarók, finomabb díszítő szövetek, és minden a szakmába vágó cikkekben. **Specialista erdélyi (kézszőtt) pokrócokban** a legolcsóbb ártól felfelé állandóan óriási választék.
Most érkeztek valódi perzsa-, szirma-, keleti- és angol szönyegek igen olcsó árakon.
Maradékok a régi üzletből (Kigyó-utca 3.) rendkívül lezártított árak mellett **kitűnő minőségben** vásárolhatók.
Egyes ág- és asztaltartók és egyes ablakfüggönyök mesés olcsón.
Alapítottatt 1820. évben.
Joannovits Döme
IV., Váci-utca 2.
(Városház-tér sark.)

Előleges jelentés.
Van szerencsém a n. érdemű közönséget értesíteni, hogy az
Andrássy-ut 32. sz. a. levő
VEITH-kávéházat
a mai napon átvetttem és azt a modern kor igényeinek megfelelőleg teljesen újonnan berendeztettem és átalakítottam.
A míg a munkálatok tartanak, a helyiség zárva marad.
A n. é. közönség szives pártfogásáért esedezve vagyok
kiváló tisztelettel
Bronner Miska
a Beliczay kávéháznak volt főpincére.

HEIM-féle Meidinger-kályhák.
A feltaláló dr. Meidinger tanár által kizárólag jogostott
HEIMH., BUDAPEST és BÉCS,
cs. és kir. udv. szállított.
Kitűnő hírnevű cs. és kir. kiz. szabad. kályháink
MEIDINGER-OFEN
H. HEIM
eredetiben csak az üzletünkben
Budapest, Thonet-udvarban kaphatók.

10,000 frt tisztanyereséget
a legkisebb rizikóval
érhet el évente mindenki, a ki egy egyesületbe
az egész osztrák-magyar monarchiában megengedett, biztos értékpapírosok kiharizálására
mint tag belép.
Haviilleték 6 frt, fél illeték 3 frt.
Tagsági föltételeket ezen **kiválóan szolid** intézményről ingyen és bérmentve küld
(Levelek 10 kr., levelezőlapok 5 kr. postadíj)
AM STERDAM A Commerce- & Creditbank igazgatósága.
Nicolaas Witsenkade 13.
Ügyes képviselők kerestelnok.

GYEREKRUHÁT
és fehérneműt, valamint egész gyermek-kelengyét, divatos és szolid kivitelben, olcsón készít
FRIEDMANNÉ
HERZ
IRÉN
Budapeston, VI. ker., Bajnok-utca 1. szám.

A legszebb és legmeglepőbb zenélő ajándéktárgyak karácsonyra
Sternberg Armin és Testv. cs. és kir. udvari **hangszergyárosok** karácsonyi kiállításában Kerepesi-ut 36.
Ariston, Intona, Ariosa stb. családi hangszerek a legújantvonalban kaphatók. Zenélő albumok gyönyörű kivitelben 7 frttól feljebb. Zenélő dísz- és fantasztai tárgyak, valamint dohány-, író- és varrókészletek zenével a legújantvonalban választékban.

Alapítottatt 1801. Legfinomabb minőségű valódi
Alapítottatt 1801.
Ménes-Gyoroki
vörös és fehér
Muszka-Magyarádi
asztali-, ménesi- és tokaji-aszubborkokat, valamint ménesi-cognacot ajánl legújantvonalban választékban
Domány József Aradon,
cs. és kir. ő felsége a száz és szorb király, úgy-mint ő fene égo Károly bajor hercegnok udvari szállítója,
szőlőbirtokos és bormagykereskedő.

A Kőbányai Királysörfőző
Góliát Maláta-Kávéja
a legújantvonalban.
Ugyanazon malatából készült, amelyből a hírneves **Góliát Malátasör,** melyet Dr. Korányi és Dr. Kétyl budapesti, és Dr. Benedict bécsi egyetemi tanár urak ajánlásai díszesnek és gyengeségeknél mindenki sikerrel használnak.
A Góliát Maláta-Kávé minden más kávépótléknál jobb, táplálóból és egészségesebb; megrendelhető:
LANDAUER IGNÁC és FIAI
budapesti nagykereskedő cég vezérképviselői.
A Góliát Malátasör megrendelhető: a Kőbányai Királysörfőző r.-t. gyári irodájában Kőbányán és városi irodájában Budapesten, VII., Kertész-utca 30.

Grand Café Hanusz
Erzsébet-körút 53.
Nagy Katona-hangverseny.
18 billardasztal. — Fényes világítás. Előkelő családok találkozóhelye.

Elite szálloda
Budapeston, VII. ker., Király-utca 39. sz.
Megnyitási jelentés.
Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az ujkor minden követelményeinek megfelelőleg berendezett
Elite szállodámat szombaton e hó 25-én nyitlom meg.
Tisztelettel alulírtam sem fáradságot, sem költséget nem kimétem, hogy a n. é. vendégeim szállodámban legnagyobb kényelmet és tisztaságot találjanak és hogy jutányos szobaárak mellett kiváló kiszolgálást nyújthassak. A t. kereskedelmi utazó uraknak mőrekeletobb árak számíttatnak.
A n. é. közönség hathatos támogatását kérik kiváló tisztelettel
Villamos világítás! Telefon! Fürdők a házában!
Mandl Albert igazgató.

72745/99. sz.

Hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter által a gőzhajózási vállalatok hozzájárulásával

Budapesti létesített hajóosztási tanfolyamon, melynek célja és feladata a gőzhajózási szolgálatban alkalmazott hajóosztások elméleti kiképzése — az ötödik tanév

folyó évi december hó 11-én nyílik meg.

E tanfolyamon a következő tantárgyak adnak elő, egymint: 1. hajókezelési szolgálat; 2. hajóépítés-és géptan; 3. hajózási kereskedelmi szolgálat; 4. földrajz; 5. hajózási jog és törvényismo; 6. kereskedelmi számtan és áruisme; 7. egészségügyi szolgálat. Ezen tantárgyakon kívül a hajós-kézimunkák is taníttatnak és gyakoroltatnak.

A tanfolyam a téli hónapokban a megnyitás napjától kezdve 12 héten keresztül egy huzamban tart.

A tanterv szerint az előadások hetenként összesen 25 órára terjednek s délutáni 2 és 8 órai idő között tartatnak. A tanfolyam hallgatói a) rendes és b) rendkívüli hallgatók.

Rendes hallgatók első sorban olyanok, kik gyakornoki vagy hasonló minőségben valamely gőzhajón alkalmazva vannak s a részes gőzhajózási vállalatok valamelyike által felvételre ajánltatnak, második sorban olyanok, a kik a tanfolyamra önként beiratkoznak s az előadásokat a tanfolyam egész tartama alatt rendszeres hallgatják.

Rendkívüli hallgatók azok, kik már szintén tényleges hajózási szolgálatban állanak, mint hajóosztások (kapitányok) vagy igazgatósági és ügynökségi hivatalnokok, s csupán ismereteik gyarapítása végett, — vizsgatétel kötelezettsége nélkül — egyes tetszésük szerint kiválasztható tantárgyat kívánnak hallgatni.

Rendes hallgatókul első sorban oly egyének vétetnek fel, kik 18-ik életévüket betöltötték, valamely középiskolát (főgimnásiumot, főreáliskolát, kereskedelmi akadémiát) jó eredménnyel végeztek és érettségi vizsgát tettek; a hajózási szolgálatra való alkalmasságukat (testi épség, jó látóképesség) a tanfolyamon alkalmazott orvostudor bizonyítványával igazolják s a **gyakorlati hajósszolgálatban a tanfolyamra jelentkezés idejét közvetlenül megelőzőleg már legalább 3 hónapot töltötték.**

Az iskolai készlettség tekintetében egyelőre mindaddig, a míg fentebb megszabott készlettségű egyének kellő számban nem jelentkeznek, a felügyelő bizottság esetről-esetre engedményt is tehet és pedig: **olyanoknak a felvételt is engedélyezheti, a kik a középiskolát nem végeztek.** Ezek a szabályszerű iskolai készlettségből hiányzó minden iskolai év fejében ugyanannyi tényleges hajósszolgálati évet tartoznak kimutatni és **felvételi vizsgát tartoznak tenni.** Ilyenek azonban csak akkor vétetnek figyelembe, ha azon részes vállalat által, melynek szolgálatában állanak, ajánltatnak. Azok a rendes hallgatók, kik a tanórákat kellő szorgalommal látogatták, a tanfolyam bevégzése után távozási bizonyítványt kapnak.

A kik ezen távozási bizonyítványt megkapták, ha 3 évi sikeres gyakorlatot megfelelő bizonyítvánnyal igazolnak, gőzhajó vezénylői vizsgára bocsáttatnak. Ezen 3 gyakorlati évbe beszámíttatnak az érettségi bizonyítvánnyal bíró egyéneknél az összes, másoknál a felvételhez a 8. §. szerint szükséges gyakorlati éveken felül a tényleges hajós szolgálatban eltöltött évek. A tanfolyam hallgatói a fennálló szabályzat szerint 5 forint beiktatási és 20 forint tandíjat tartoznak fizetni, a tandíj azonban egyelőre mindazoknak, kik a részes vállalatok szolgálatában állanak, külön kérelmezés nélkül elengedtetik.

Az **ötödik** 1899/1900 iki tanév f. é. december hó 11-én nyílik meg; ugyanezen napon tartatnak meg szükség szerint a felvételi vizsgák. A tanfolyamba való felvételt és felvételi vizsgára leendő bocsátásért f. é. december hó 8-áig kell az illetőknek személyesen vagy írásbeli folyamodvánnyal a tanfolyam igazgatóságánál jelentkezniök. A részes vállalatok a tanfolyam látogatására kijelölt alkalmazottaikat az ezek okmányairól szerkesztett jegyzék bemutatásával közvetlenül jelenthetik be. A jelentkező **rendes** hallgatók személyére nézve a következő adatok szükségesek, u. m. a jelentkező neve, születési helye és éve, vallása, anyanyelve, iskolai készlettségét igazoló egy vagy több bizonyítvány, a vállalat megnevezése, melynél alkalmazva van, szolgálati minősége.

A **rendkívüli** hallgatóknál csupán a név és a szolgálati alkalmazás megjelölése szükséges s ezek a tanév folyamán is jelentkezhetnek. A személyes jelentkezés a tanfolyam igazgatójánál a rendes hivatalos helyiségben és időben történik, az írásbeli jelentkezés a tanfolyam igazgatóságához címzendő. A jelentkezés alkalmával beiktatási után 5 forintnyi beiktatási díj fizetendő. Ez a díj írásbeli jelentkezés esetén postautalvánnyal egyidejűleg megküldendő. Felhívattunk mindazok, a kik e tanfolyamba az 1899/1900. évre felvételtüket kívánják, hogy a következők szerinti okmányokkal ellátva ezen tanfolyam igazgatóságánál (Budapest, VIII. ker., Luther-utca 3. sz.) a hirdetémy közétételétől folyó évi december hó 8-áig terjedő időszakban személyesen jelentkezzenek, esetleg ezen okmányokat — bélyegzett beadvány kíséretében — ugyanazon határnapig nyújtják be.

Budapest, 1899. november 11-én.
Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Lant
és
Biblia.
Hevess Kornél
(szeltnoki rabbi)
verses könyve.
Ára 1 frt 20 kr.
Megrendelhető a
„Budapesti Napló”
kiadóhivatalában
József-körút 18.

Szerkesztő: HEVESI JÓZSEF
Megrendelhető: a **„Budapesti Napló”** kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Szerkesztő: HEVESI JÓZSEF
Megrendelhető: a **„Budapesti Napló”** kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Szerkesztő: HEVESI JÓZSEF
Megrendelhető: a **„Budapesti Napló”** kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Szerkesztő: HEVESI JÓZSEF
Megrendelhető: a **„Budapesti Napló”** kiadóhivatala által. Budapest, VIII., József-körút 18. szám.

Most jelent meg!

Termékenység.

(FECONDITÉ).

Zola Emil legújabb regénye.

Két kötet. Ára 3 forint 50 krajcár.

A NÉGY EVANGELIUM: ez Zola egy újabb, négy részre tervezett regény-ciklusának a címe, s a **Termékenység** ennek az új ciklusnak az első kötete. Készült Angliában, Zola önkényes számítottól kezdve.

Miről szól a **Termékenység**? Franciaország elnéptelenedésének okairól és következményéről, olyan veszedelméről, amely bár kisebb mértékben, de minden országban jelen van, és olyan veszedelméről, amely az egész emberiség sorsára nézve rendkívül nagy jelentőségű.

Sok esztendői megfigyelésnek, gondolkodásnak és mérhetetlen hazaszeretnek műve ez a regény. Zola kereste a francia nép elszármolásának és szaporodása csökkenésének okait, és ez az az eredmény, amelyet elért, megdöbbentő és lesújtó. Az írót elvezet bennünket a nyilvános és titkos klinikákba, ahol minden rendű és rangú nők, grisettek, grófnők, demi-mondeok, varrónők és anyaság terhétől gyors operációval megmenekülnek. A Saint-Lazare pályaudvaron megmutatja azokat a csecsemőket, a kik az anyjuknak utáiban vannak s azért falura adatnak, hogy ott gyalyázatos módon elpusztuljanak hivatásos angyalcsinálók kezében. Elmondja, milyen biztossággal degenerálódnak az anyák, mivel a gyermekük szoptatása terhükre van, milyen gonoszokat követnek el azok, akik tápláló dijakat tartanak, s azok, akik erre vállalkozva, tulajdon gyermeküktől szabadulni igyekeznek. Aggodalmas hangon, mely helyenkint már a kétségbeesés reszketésébe esap át, mondja el mind a szörnyűséget Zola. „Feneketlen örvény ez, egymond, és ha nem szűnik meg a halálnak ezzel a szörnyű hűbérrel adózni, az egész ország bele fog bukni, örökre meg fog semmisülni ebbe az örvénybe.”

Ez a regény tendenciája; ez a gonosz és eszelen bűnhalmazat, s a büntetés, amely nyomában jár. A mesző rövidre fogva ez:

Froment Mathieu, a falak, főrajzó a Beauchene-féle gépgyárban. Nem lakik Párisban, mert falun, Janville közelében jobb az élet. Szép, anyaságra teremt felesége van, akivel tökéletesen meggyezett abban, hogy a termékenység a legnagyobb áldás a családra, a házra és az emberiségre egyaránt. Fromentnek tizenkét gyermekük van; valamennyit maga az anya táplálta, az apa pedig mindegyiket egy-egy elhagyott földdarabbal ajándékozta meg szüleiékor, s a vásárolt földet termővé teszi. S míg a termékeny embereknek földjük is jól terem, az egy- és két-gyermek rendszer hívei tönkromennek, s a földjük, a rengeteg nagy földjük egy-két utódra marad. (Zola nem felejtkezett meg arról sem, hogy milyen nagy gazdasági veszedelem van abban, ha a nagy birtokok egy kézre kerülnek.) A Froment-család kiterjeszkedik Afrikáig. Egyik tagja nagy előharcosa az új, nagy Franciaországnak, amely Afrikában támad, s a melynek a mostani Franciaország csak egy kis észelle szolgál. Ennek a Fromentnek tizenlece gyermeke van és meghódítja velük Szudánt. Mikor hazamennek Mathieu és felesége gyámoltakodalmára, százötvennyolcan vannak, fiak, unokák és dédunokák. — Fromenték jellemével és életével bebizonyítja Zola, hogy a termékenység milyen áldással és boldogságot adó.

A **Termékenység** valóban evangélium, a hogyan maga Zola is mondja; olyan evangélium, amelynek minden olvasója hívője is.

Megrendelhető a

„Budapesti Napló”

kiadóhivatalában

Budapest, VIII., József-körút 18. sz.

Pályázati hirdetés.

A m. k. államvasutak bpest-jobbparti üzletvezetősége, a vonalai részére 1900. évben szükséges pályafutartási fák szállítására nyilvános pályázatot hirdet. Az 1900. évi megközelítő szükséglet, mely a megrendelés alkalmával korlátlanul fellemlhető vagy leszállítható, alább van felsorolva: a végleges megrendelés, mely alkalmossal az 1900. évben szállítandó fák pontos mennyisége és méretei szállítással közöltetni fognak, folyó évi december hó végéig fog megőrtörténni.

170 köbméter	jegenye fenyő deszka	
30	luc	
4	vörös	
14	jegenye	szélmetszetlen
5	tölgyfa	
3	erdői fenyőpalló	
250	jegenye	
7	luc	
15	vörös	
11	jegenye	szélmetszetlen
26	tölgyfa palló	
60	vágott lucfenyőfa	
14	faragott vörös fenyőfa	
340	puhafa	
160	tölgyfa	
35	puha szálfa	
5	tölgy	
30000	folyóméter vágott puhafa léce	
6000	puhafa szőlésdeszka	
120000	darab fedőszindely	

és különféle kerítési anyagok, egymint oszlopok és rudak. A fák szállítása 1900. évi február hóban kezdendő meg s 1900. év április hó végéig fejezendő be. A fák 3 csoportra osztott részletes méretjegyzékét, melyek egyzersmind ajánlati úrlapokat képeznek, a hozzá eszaltolt „pályázati és szállítási feltételekkel” együtt, a bpest-jobbparti üzletvezetőség (Budapest, Külső Korepesi-ut nyugdíjházcsoport 2. sz.) anyagbeszerzési osztálya szolgáltatja ki díjtalanul, esetleg küldi meg posta után.

(Utánnyomás nem díjazatik.) Az üzletvezetőség.

Kiss József

össztes

költeményei.

Első teljes kiadás, mely a Jehova és mese a varrógépről című hosszabb költeményeket is tartalmazza. Ara a költő acrképével díszes vászonkötésben 1 frt 50 krajcár.

Ez a legszebb, legolcsóbb s legkedveltebb ALEXANDRE

ajándék. Vidékre postai bermentes küldéssel 1 frt 60 kr., ha ez összeg előre küldetik be. Kapható a „BUDAPESTI NAPLO” kiadóhivatalában

APRÓ HIRDETÉSEK

Minden szó egyszeri beiktatása pótt betűkből 2 kr. Címmel ellátott hirdetésekért külön 30 kr. kincstári bélyegdíj jár.

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozásunknál a hirdetés számát a kiadóhivattal mindig közölni kell.

APRÓ HIRDETÉSEK és ELŐFIZETÉSEK

felvételnek a BUDAPESTI NAPLO részére a kiadóhivatalban József-körút 18., valamint a következő dohány-tözsékben:

Breuer ötvérek, Teréz-körút és Podmaniczky-utca sarkon.
Nemesek-féle tözsde Petőfi-tér.
Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.
Benda Józsefné, Andrásy-utca 59.

Schwartz hirdetési iroda Marokkói-utca 2.
Szoonyi V., donány-nagytözsde, Kerepesi-ut 1.
Deutsch Miksa, Andrásy-utca 38.
Sztáót Mór tözsdejében Kecskeméti-utca 14.

Egy 26 éves önálló üzlettel bíró fiatal ember ez úton egy szerény leányka ismeretséget keresi. Komoly ajánlatok a lap kiadóhivatalába „Szerény 16” jelleg alatt kértetnek. 2645.

Mindenkitől elhagyott fiatal leány ez úton óhajit ismeretséget kötni előkelő úrral. Leveleket kér „Boldogtalan” jelleg alatt a laphoz. 2637.

Szegeden legnagyobb forgalmu helyen sütdő betegség miatt eladó, azonnal átvenni, esetleg alacsony bérbeadó. Cím a kiadóhivatalban. 2646.

Kávéház. Orcy-út 26. számú sarokházban kávéházat berendezéssel együtt a háztulajdonos azonnal bérbe ad. 5266.

December 1-ére egy udvari lakás 2 szoba és konyha kiadó. Csengerly-utca 24 sz. 2655.

Egy okleveles nevelő, ki előkelő családoknál működött, nevelői állást keres, jó bizonyítványokkal rendelkezik, tanítja a tantárgyakon kívül a hegedyt, zenéket zongorázni és különleges kézimunkát. Cím meg tudható a kiadóhivatalban. 2654.

Esketésí Ugyvivőség (VII., Erzsébet-körút 7.) a házassághoz szükséges összes okmányokat és engedélyeket szerzi be. Továbbá jogtanácsos utján eljár utólevél, névmagyarosítás, katonai, vírvényesítési, örökbe fogadási, mindennemű külföldi stb. ügyekben. Kérvényekről pontos információit nyújt. Ugyvezető: margitai, sámsoni és menyői Margitay Zoltán.

Manseur és tyuksemvágó, ki a Császárfürdőben sokáig volt alkalmazva, ajánlja magát a n. é. közönségnek. Cím a kiadóhivatalban. 2648

Tejüzletet bizonyítható jó forgalommal vidéki gazda megvételre v. átvételre keres. Ajánlatokat „Vidéki” jellegűek a laphoz kérek. 1003

Közép-osztály,

Frakk 5 frt.
Nadrág 3 frt.
Mellény 1 frt.
Ferenc József-kabát 4 frt
Jaquet 3 frt.
ROTHBERGER JAKAB
Krisztóf-tér 2. 1-ső emelet.

Francis tanítónt keresek. Ajánlatokat „Berk” jellegűek a kiadóba kérek. 2636.

Régi jó forgalmu fodrászüzletet átvételre keresek. Ajánlatokat „K. Lajos” címen a laphoz. Közvetítőnek jó honorarium. 1002

Fűszerüzlet kintudható jó forgalmu, átvételre kerestetik. Ajánlatokat „K. K.” jellegűek a lap kiadóhivatalába. Közvetítők megengedve. 1001

Vetőgép 17 soros Nicholson-féle egészen jó karban eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2542

Olajfestmény modern tárgyú, jó nevű festőművésztől bámulatos olcsó árért azonnal átvehető. A kép kerettel együtt körülbelül 1 és 1/2 m. magas és 3/4 méter széles. Cím a kiadóban. 2608

Modell kalapok és átalakítások elkészítését elvállalja díszingyűtől készülő divatruhák. Megkezeséseket „divatruhás” jellegűek a kiadóhivatalba továbbít, ugyanott a cím is meg tudható. 4993.

Zeneakadémiát végzett úri leány címbölcselem órát ad. Cím a kiadóhivatalban. 2655.

Csinos fiatal leány üzletbe pénztárosnőnek vagy elárúsnőnek, ki mint ilyen már alkalmazva volt, ajánlkozik. Cím a kiadóhivatalba. 2641

Szobátárs egy fiatal ember egész eláttással, olcsó ár mellett egy tisztességes családnál azonnal kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2633

Képfestő bármilyen foglalkozást elvállal. Az illetés 22 éves fiatalember — tisztító intézetben is dolgozott. Leveleket „R. I.” név alatt továbbít a kiadóhivatal. 2633

Ebédkosztot, esetleg teljes ellátást kaphat 4-5 intelligens ur a Kerepesi-úton dústingvált családnál. Cím a kiadóhivatalban. 2643

Ének- vagy zongoraórákat ad mérseléteket díjazásért egy conservatorista hölgy. Cím a kiadóhivatalban. 5185

! Kéltözködők! Mindenféle butort, egész lakásberendezést veszek. Akiknek szándékuk van 1000 év május- vagy augusztusra eladni, kértetnek hogy leveleiket a laphoz „Lakásberendezés” címen juttassák.

Fiatall intelligens, özvegy nővéremnek keresek szerény díjazás mellett foglalkozást. Üzleti jártassággal, valamint néhány száz frt. valóddal rendelkezik. — Közvetítőket s ivesen díjazok. Cím a kiadóban meg tudható. 2630

Kiadó szoba.

Szépen burorozott két ablakos tágas és férgmentes utcai szoba, előszobával és külön bejárattal december 1-ére kiadó. Ugyanott egy csinos burorozott udv. szoba is kiadó, feltétlenül tiszta, külön bejárattal a lépcsőházból. Cím a kiadóhivatalban. 2626

Kitűnő szabónő ajánlkozik házakhoz és házon kívül mérseléteket díjazásért. Cím a kiadóhivatalban. 2629

Üzlethelyiség a főváros legelőkelőbb helyén azonnal kiadó. Ugyanott egy kis ház eladó. Cím a lap kiadóhivatalban. 2600

Kitűnő tiszta libaszir eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2613

Conservatorista hegedűórákat ad kedvezményes feltételek mellett. Cím a kiadóban. 2628.

Ügyes hajmunkásnő előfordul kihullott és levágot haját bekötésére. Hajfonatok minden színben raktaon. Ugyanott himnizmta előnyomatás. Leveleket „G S” jelleg alatt a kiadóhivatalba továbbít. 5142.

Butorozott lakást, két szobát, konyhát keres egy előkelő család, amely tavaszig Budapestben akar maradni. Ajánlatok a Budapesti Napló kiadóhivatalába kértetnek „Butorozott lakás” címen. 2067

ERENYI-FÉLE kitűntetett „NERVIN” nagy üveggel 80 krajcár. Legjobb: esz, közvény, eszontbántalmak, derékfájás és szaggatás ellen. 8930

Köhögésnél, rekedtségnél vegyen 30 krért Réthy-féle pemotefüccurkókat.

Cimbalom olesón megvétel, kitűnő karban. Ajánlatok árral „készpénz” alatt a kiadóhivatalba intézendők. 5278

Csinosan burorozott különbejárattal utcai szoba, fürdőszoba használattal, uraknak vagy hölgyeknek olesón kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 2652

Butorozott szoba a Dohány-utcaiban, a Kerepesi-úton és Népszínházhoz közel, elegáns burorozva, intelligens családnál 1 esetleg 2 ur számára kiadó. 2649

Fő-urak és birtokosoknak az egész országban ajánljuk az ősi és téli idény beálltával szolgáló személyzetüknek dívtatosan és jó méris olesón való kiruházását.

SCHWARZ M. L. Budapest, V., Váci-körút 4. sz. kizárólagos libériakereskedésére, hol a legnagyobb választékban, minden nagyságban egy magyar, mint német bundák valamint német és francia libériák raktaon tartanak. Különlegesség: himzett köcsüsszür gazdag himzéssel minden színben és nagyságban a legnagyobb választékban.

GAZDAKÖZÖNSÉG figyelmébe.

Szénát szalmát, préseltve és nyitotlan, takarmány-félet, zabot, burgonyát, valamint mindennemű gazdasági haszonemű és mindenféle élelmi cikkeket, ugymint vadat, szárnyasokat, tojást, vaját stb. stb. elfogadunk bizományban vagy megveszük saját számlánkra.

Drechsler Nándor és Társa Budapest, Kerepesi-út 64./A.

Szén-, szalma, takarmány és élelmi cikkeket bizományi üzlete. Sürgönycím: DRECHSLER, Kerepesi-út 64./A

5 KILOS POSTA ÜVEG RUM

Brazília rum 4.—
Cuba rum 4.50
Jamaikai rum finom 5.—
Jamaikairumigen finom 6.95
Jamaikai rum legfinomabb 7.25
Anapas rum angol 10.—
Fojedelmi rum 3 koronás 15.—
Cognac 3 csillagos 6.25
1 postaldobban 2 nagy üveg finom Jamaikai rum és egy 1/4 kilós doboz csász. kevt. tea. összesen 4 frt. Ugyanilyen láda legeslegfinomabb minőségben 6 frt 50 kr. 1/2 kiló dessert-teakenyérrel együtt minden láda 1 frt tal drágább.

Vidékre, mindent fagymentesen, ingyen csomagolva küld utavétt mellett is. PINTÉRGYULA csász. és kir. udvari fűszer- és csemege-szállító. Epest, Kecskeméti-ú. 15.

Első budapesti Kávémagazin szétküldési osztálya

Kávé olvámolva és bérmentve. Postán utánvéttel, vagy a pénz előleges beklüldésével

4 1/2 kg. Kuba 6.50
4 1/2 kg. Mocca 6.50
4 1/2 kg. Jáva 6.50
4 1/2 kg. Gyöngy 6.50
1 1/4 kg. Csász. kevt. tea 1.40
1 1/4 kg. Törmelék tea —.90

Belák István BUDAPEST, VII., Rottenbiller-ú 4.

Nevelőnöket észak- és dél németthoniakat zeno és nyelvismerettel, vagy a nélkül, angol és francia nőket, bonneket, óvónöket, idegen nyelvmestereket lelkiismeretesen ajánlok, magyar okleveles tanítóöket zeno és nyelvismerettel, vagy a nélkül sürgösen keresek Szegheoné S. Lujza Budapest, Dessoewly-utca 22. sz. I. em.

MANDARIN-NARANCSONK

Tíz forintot meghaladó rendelvényeket bérmentve és teljesen ingyen csomagolással szállítok. Mandarin, válogat. 100 db 4.—
Moss, narancs, nagy, 100 db 2.50
Moss, narancs, nagy, 100 db 2.—
Jaffa-narancs, magnél, 100 db 2.—
Tunisi datolya ar. s. 1 kg —.30
Feh. francia datolya, 1 kg 1.40
Legt. malaca-szölő 1 kgr. 1.40
Válogatott füge 1 füzér —.20
Válog. szultánfüge 1 kgr. —.20
Görz. óriási maron 5 kgr. 1.30
Fin. vanília csokoládé 1 kg. 1.50
Szelecsukor legf. kevt. 1 kg. 1.50
Karácsonyi cukorkák, díszesen kitalálva 1 doz 150 db 1.50
Bécsi tornász vésztől n. pár —.11
Strechin-sajt 1 kgr. 1.50
Svajci imperial 6 db —.40
Emmen halli saj, val. 1 kg. 1.40
Karácsonyi csiga 100 db. —.80
Candor, 65 nagy róza 1.10
Leef totalimény 1 kgr. 1.60
Középlm. sütemény 1 kg. 1.20
Fojedelmi rum legf. 2.50, Jamaikai rum legf. 1.50, Házartási rum, legf. 1.20, Brazília rum, legf. —.80
Csász. kevt. tea legf. 10 dkgr. —.80
Csok.-crémé-bonbons 1 kg. 1.87

Frommer Elemér özvedéses kiállításos kitűntetett csemege-üzlete, Budapest, Váci-körút 30.

EGYETEMES RENYINTÁR

a legkiválóbb hazai és külföldi regények gyűjteménye. Regy-egy kötet 60 kr. Jegyzéke az Egyetem. Regénytár eddigi megjelent kötetekinek.

Gyarmathné. Asszonyokról asszonyoknak —.50
Gyp. A szeleburdi —.50
Haggard Rider. „Ó.” 1.—
Haggard Rider. Salamon király kincse 1.—
Haggard R. Ismeretlen ország —. 1.—
Herzog F. Fenn és lenn —. 1.—
Herzog F. Simon Zsuzsa —. 1.—
Herman Ottó. Knopfmacher —.50
Heyse P. Felejthetetlen szavak —.50
Hungerford Mrs. Kis hercegnő —.50
Hungerford Mrs. A kis hőbortos —.50

Megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában, József-körút 18. 2 frtj terjedő megrendelések csakis az összeg előleges beklüldése elelőben teljesítetnek:

Ohnet. A bánya —. 1.—
Ohnet. Lise Fleuron. —. 1.—
Ohnet. A Croix-Mort grófnők —. 1.—
Ohnet. Sarah grófnő —. 1.—
Ohnet. Akarat —. 1.—
Ohnet. Rameau orvos —. 1.—
Ohnet. Utolsó szerelem —. 1.—
Ohnet. A vasgyáros (hámosor) —. 1.—
Ohnet. A Pierre lelke. —. 1.—
Ohnet. A gyűlölség adója —. 1.—
Ohnet. Nimród és társai —. 1.—
Ohnet. A gyermek joga —. 1.—
Ohnet. Régi harag —. 1.—
Ohnet. Híhá való gazdagság —. 1.—
Ohnet. A képviselő leánya . . . . . —.50
Ohnet. A faviéresi lelkes —. 1.—
Ohnet. Páris királya. 1.50 kappato a Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. 2 frtj terjedő megrendelések csakis az összeg előleges beklüldése elelőben teljesítetnek.

Zálogházi Eladok

13 latos ezüst evőeszközöket, grammja 5 kr., girandolokat, gyertyatartókat, hálalakat, tálcákat, grammja 6 kr., 12 darab ezüst evőeszköz 6 frt 50 kr., teljes 12 személyre való teljes evőeszközöket 138 frttól kezdve, dus választék mindennemű ezüst műtövs tárgyakban, arany ferláncok köllőggval, grammja 85 kr., masszív arany gyűrűk 2 frt 40 kr-ot, tula remontró órák 6 frt.

Grünberger Armin Béla örökselei Budapestben, IV., Városház-tér 9. I. em. 23 Harisbazar. Képes árjegyzéket bérmentve és ingyen.

Fiu öltönyök.

Iskola-öltönyök 6 frt. Matróz-öltönyök 6 frt. Havolok 5 frt. Sajak-kabát 5 frt.

Rothberger Jakob és kir. udvari szállítóhivatal Budapestben, IV., Váci utca 23. Használt ruhák ujakra kicseréltetnek és a legmagasabb árban beszámítatnak. 8456

Veszünk bármely zálogház által kiállított zálogcédlulát egmagasabb árban, megvételre szert, vagy régi arany, ezüst és egyéb ékszerárkat, esetleg csekély munkadíj átvételéért újra is becserelelnek

reszletre Fuchs és Társa

1878. óta létező ékszerész BUDAPEST, Erzsébet-körút 17. szám. I. emelet. Dus választék mindennemű arany, ezüst és drága-kövekből

Szepességi kárpáti fenyőborovicska,

valódi, legfinomabb minőségű, kis üstben égetett. Állott régi, egyike a legeszeszségesebbet itatoknak, kitűnő szer gyomorba ejelen, hatatós étvágygerjesztő, a vesék működésére szerleltet kedvező hatású. 5 kg. palackban bérmentve, utánvéttel mellett 3 frt 75 kr. Ganoszky Gusztáv fenyőborovicska-termelő, Szepes Szombat (Szepesmegye.)

OHNET:

Most jelent meg! Jukker-leány. Irta PEKÁR GYULA. Árát 50 kr. Megrendelhető: Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

En Csillag Anna

180 centiméter hosszú óriási Loreley-hajammal, a magam találmányom módám 14 havi használatla következtében nőt olyan nagyra. Ezt a pomádét a leghíresebb tekintélyek egyetlen szernek ismerték el a haj kiullása ellen, a hajnövesztés elősegítésére, uraknál gyarapítja a teljes erős szakáll növesztését és már rövid hajat után a hajnak és a szakállnak természetes fényt és tömörséget ad és megóvja a korai megöszüléstől a legkésőbb vönkior.

1 tégely ára 1 frt, 2 frt, 3 frt, 5 frt. Postal szétküldés naponta az összeg előzetes beklüldése vagy postát utánvéttel mellett az egész világba a gyárba, a hova az összeg megrendelések küldendők.

Csillag Anna, BECS, Seilergasse 14. sz.

Már megjelent! Jókai Mór: Öreg ember nem vön ember. „Képzelt regény négy részben” című legújabb műve. Árát 1 frt 60 kr., mely összeg előleges beklüldése esetén bérmentve küldetik. Kapható: Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.